

NEJVYŠŠÍ
SOD
ČESKÉ
REPUBLIKY

6/2004

ročník
LVI

LexisNexis
Nakladatelství Orac

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

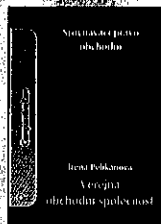
OBSAH:

Rozhodnutí ve věcech trestních

Obnova řízení	č. 28
Pomoc	č. 24
Porušení povinnosti v řízení o konkurzu	č. 26
Pravomoc soudu	č. 28
Řízení o odvolání	č. 27
Spolupachatelství	č. 24
Škoda	č. 25
Účastenství	č. 24
Zpronevěra	č. 23
Zpronevěra	č. 24

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

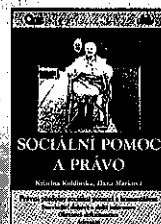
Náhrada škody	č. 56
Nájem bytu	č. 54
Obchodní společnost	č. 58
Odporovatelnost	č. 53
Pravomoc soudu	č. 50
Promlčení	č. 59
Směnky	č. 59
Smlouva o výpůjčce	č. 55
Výkon rozhodnutí	č. 51
Výkon rozhodnutí	č. 52
Vyrovnání	č. 60
Výživné	č. 57

běžná cena 450 Kč
letní cena 270 Kč

běžná cena 340 Kč
letní cena 205 Kč

běžná cena 340 Kč
letní cena 205 Kč

běžná cena 340 Kč
letní cena 205 Kč

běžná cena 340 Kč
letní cena 205 Kč

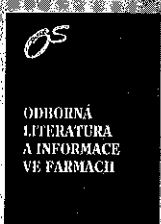
běžná cena 85 Kč
letní cena 50 Kč

běžná cena 390 Kč
letní cena 235 Kč

běžná cena 400 Kč
letní cena 240 Kč

běžná cena 100 Kč
letní cena 60 Kč

běžná cena 400 Kč
letní cena 240 Kč

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

objednání
lístku.

Převzal-li obviněný na podkladě kupní smlouvy peníze v podobě zálohy na kupní cenu za věc, kterou měl jako prodávající dodat kupujícímu, nemohl spáchat trestný čin zpronevěry podle § 248 tr. zák., i když zálohu použil pro svou potřebu, věc kupujícímu neopatřil a ani mu zálohu nevrátil.

O zpronevěru by mohlo jít v případě, že záloha nebyla poskytnuta na podkladě kupní smlouvy, ale smlouvy jiného typu (např. smlouvy zprostředkovatelské, o obstarání věci apod.), podle níž nepřešla do vlastnictví obviněného.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 4. 2003, sp. zn. 5 Tdo 216/2003)

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného D. J. zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 7. 2002, sp. zn. 4 To 263/2002, a rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 9. 5. 2002, sp. zn. 5 T 7/2001, a současně okresnímu soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 9. 5. 2002, sp. zn. 5 T 7/2001, byl obviněný D. J. uznán vinným mimo jiné trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., který spáchal tím, že v přesně nezjištěné době dne 12. 5. 2000 v P., okres N. J., v prodejně společnosti J. převzal od R. V. finanční částku 80 000 Kč jako zálohu za účelem dodání motocyklu do jednoho týdne, což neučinil a peníze, přes urgence jmenovaného o jejich navrácení, použil pro svou potřebu, čímž mu způsobil škodu v uvedené výši. Byl mu uložen podle § 248 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 2 tr. zák. souhrnný trest odnětí svobody v trvání 8 měsíců nepodmíněně, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazen do věznice s dozorem. Podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu 12 měsíců. Současně byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 16. 2. 2001, sp. zn. 2 T 140/2000, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Krajský soud v Ostravě jako soud odvolací rozhodl rozsudkem ze dne 4. 7. 2002, sp. zn. 4 To 263/2002, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek zrušil ve výroku o trestu a za splnění podmínek uvedených v § 259 odst. 3 tr. ř. uložil obviněnému podle § 248 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. trest odnětí svobody trvání 6 měsíců nepodmíněně, pro jehož výkon jej podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařadil do věznice s dozorem.

Citovaný rozsudek Krajského soudu v Ostravě napadl obviněný D. J. dovoláním, a to z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g), k) tr. ř. Ve vztahu k výroku o vině trestným činem zpronevěry dovoatel namítá, že se soudy obou stupňů dopustily

chybného hmotněprávního posouzení skutku, pokud naplnění zákonných znaků trestného činu zpronevěry spatřují v tom, že přijaté peníze nevrátil ihned, jakmile o to byl požádán. Soudy obou stupňů měly podle něj řešit především otázku, jaké bylo znění smlouvy, kterou uzavřel s poškozeným R. V., tedy jak mohl podle této smlouvy naložit s přijatou zálohou a zda byl poškozený oprávněn od smlouvy odstoupit a požadovat zpět peníze složené na zálohu kupní ceny motocyklu. Dovolatel vytýká soudům obou stupňů, že se nezabývaly občanskoprávní podstatou věci, a kdyby tak učinily, musely by dojít k závěru, že samotné převzetí peněz jako zálohy za kupní cenu motocyklu ještě neznamená, že takto přijaté peníze nemohl přidat k ostatním příjmům, které mu plynou z podnikání. Podle dovolatele nebyla vyvrácena jeho obhajoba, že má pouze jednu pokladnu, ve které vede všechny své příjmy z podnikání a z níž hradí i veškeré podnikatelské závazky. Z těchto důvodů neevidoval samostatně ani zálohu, kterou obdržel od poškozeného R. V., což si poškozený ani nevymínil, a tudíž dovolatel dovozuje, že se svým jednáním nemohl dopustit trestného činu zpronevěry. Podle názoru dovolatele je sporné, zda a kdy byl povinen přijatou zálohu vrátit. Poukazuje na to, že poškozený požadoval vrácení peněz na základě dopisu označeného jako odstoupení od smlouvy. Podle občanského zákoníku je však možné odstoupit od smlouvy jen tehdy, stanoví-li tak zákon či smlouva. Podle dovolatele v zákoně pro daný případ není opora a smlouvou nic takového rovněž nebylo stanoveno. Neměl tedy povinnost přijaté peníze vrátit, ale pouze splnit sjednaný závazek, k čemuž byl stále ochoten. Nedodržení termínu plnění zboží proto podle něj nemůže mít trestněprávní důsledky.

Dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 7. 2002, sp. zn. 4 To 263/2002, a vrátil věc tomuto soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší státní zástupkyně v písemném vyjádření k dovolání obviněného uvádí, že námitky uplatněné dovolatelem odpovídají dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a jsou z velké části důvodné. Ve vztahu k jednání, které bylo kvalifikováno jako trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák. nejvyšší státní zástupkyně uvádí, že se soudy obou stupňů náležitě nezabývaly otázkou charakteru smlouvy uzavřené mezi obviněným a poškozeným z hlediska práva občanského. Formulace použité ve skutkové větě nasvědčuje tomu, že šlo o smlouvu kupní, naproti tomu některé formulace v odůvodnění soudních rozhodnutí lze interpretovat tak, že šlo o smlouvu obstaravatelskou.

Uvedená otázka má přitom zásadní význam pro hmotněprávní posouzení, zda předmětné peníze byly ve vztahu k obviněnému D. J. cizí věcí, která mu byla svěřena. Pokud by se jednalo o smlouvu kupní, pak peníze přijaté obviněným jako záloha se staly jeho vlastnictvím a mohl je použít v rámci svého podnikání, proto by bylo vyloučeno, aby se takto dopustil trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák. Pokud by šlo o peníze svěřené obviněnému k bezprostřednímu nákupu individuálně určené nebo jinak konkretizované věci (tj. k nákupu konkrétně určeného motocyklu

v zahraničí), dopustil by se obviněný jejich použitím k úhradě svých jiných závazků trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák. bez ohledu na to, zda mezi ním a poškozeným byla sjednána možnost odstoupení od smlouvy.

Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou a proti rozhodnutí, proti němuž je přípustné, shledal dovolání obviněného důvodným v té části, kde namítal, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku. Naopak dovolací důvod uplatněný podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., tj. že v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný, není dán a dovolatel v tomto směru ani neuvedl žádnou konkrétní argumentaci.

K podanému dovolání ve vztahu k výroku o vině trestným činem zpronevěry Nejvyšší soud uvedl:

Nutno přisvědčit argumentům, že soudy obou stupňů si ve vztahu k trestnému činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., kterým byl obviněný D. J. uznán vinným, náležitě neujasnily občanskoprávní podstatu věci. Nezabývaly se totiž charakterem smlouvy, kterou obviněný s poškozeným R. V. v souvislosti s dodáním motocyklu zn. Suzuki uzavřeli. Přesné zjištění typu uzavřené smlouvy je totiž rozhodující pro posouzení otázky, zda ze strany obviněného došlo k naplnění zákonných znaků trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., a to především ve vztahu k předmětu útoku uvedeného trestného činu. Tímto předmětem útoku je cizí věc, která byla pachatelem svěřena. V projednávané věci soudy obou stupňů za tuto cizí věc považují finanční částku 80 000 Kč, kterou obviněný D. J. převzal dne 12. 5. 2000 v P. jako zálohu za účelem dodání motocyklu do jednoho týdne, což neučinil a peníze přes urgence poškozenému nevrátil, použil je pro svou potřebu a poškozenému tak měl způsobit škodu v uvedené výši. V případě, že peněžní záloha ve výši 80 000 Kč byla obviněným přijata v souvislosti s uzavřením kupní smlouvy, byl obviněný oprávněn zahrnout tuto peněžní částku do svých podnikatelských aktivit a použít ji k úhradě jiných plateb, a tudíž její použití k úhradě těchto jiných plateb nemůže být zpronevěrou, neboť přijatou zálohu nelze oddělovat od ostatních finančních prostředků podnikatele.

Bude však nezbytné pečlivě se zabývat i zákonnými podmínkami pro odstoupení od smlouvy a v návaznosti na to vyhodnotit, zda k naplnění zákonných znaků trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák. nedošlo ze strany obviněného pro případ, že poškozený důvodně odstoupil od smlouvy a oprávněně se domáhal vrácení zálohy 80 000 Kč, kterou mu obviněný ve stanovených termínech nevrátil. O zpronevěru by v každém případě mohlo jít, kdyby finanční hotovost složená poškozeným sloužila k bezprostřednímu nákupu individuálně určeného motocyklu a nešlo by již o zálohu v souvislosti s uzavřením kupní smlouvy, ale o smlouvu o obstarání věci a peníze by byly použity jiným způsobem. V případě, že soud prvního stupně dovodí, že obviněný uzavřel s poškozeným kupní smlouvu, pak skutečnost, že motocykl, který byl předmětem této smlouvy, nebyl dodán, se jeví jako nesplnění závazku z této smlouvy, pokud by případně nešlo o podvodné vylákání zálohy pod předstíranou záminkou dodání motocyklu při současném úmyslu tento motocykl nedodati a obohatit se tak na úkor poškozeného.

Z toho, co bylo uvedeno, tedy vyplývá, že právní kvalifikace použitá soudem prvního stupně, s níž se ztotožnil i odvolací soud, nemůže obstát, a je tak dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., o který opřel obviněný D. J. své dovolání.

Nejvyšší soud proto podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil z podnětu dovolání obviněného D. J. napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě, jakož i rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 9. 5. 2002, sp. zn. 5 T 7/2001, který ve věci rozhodoval jako soud prvního stupně.

Protože u trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák. je okruh pachatelů omezen jen na osoby, jimž byla věc svěřena, pak jednání jiné osoby, která v době před zpronevěřením věci ze strany pachatele se s ním dohodne na zajištění jejich prodeje, nelze pokládat za spolupachatelství na tomto trestném činu ve smyslu ustanovení § 9 odst. 2 tr. zák., ale půjde o účastenství ve formě pomoci podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. 6 Tdo 1173/2003)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného P. Ř. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 4. 2003, sp. zn. 67 To 120/2003, v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 50 T 61/2001.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 50 T 61/2001, byl obviněný P. Ř. (společně s obviněnými M. B. a V. M.) uznán vinným, že po předchozí dohodě s oběma spoluobviněnými převzal obviněný M. B. dne 4. 12. 2000 v P. v objektu společnosti D. A., a. s., vozidlo zn. Avia 31 s nákladem, a to 5 ks mikrovlnných trub zn. D. KOC 995 T, 50 ks mikrovlnných trub zn. D. KOR 6305, 20 ks vysavačů D. RC 609 a 3 ks lednice D. FR 540 N v hodnotě 235 500 Kč majitele D. E., s. r. o., se sídlem v P., určeným pro prodejnu M. v O. a po předchozí dohodě společně s obviněným V. M. odvezl toto zboží do objektu rodinného domu v P., kde zboží vyložili a odkud je obviněný P. Ř. odvezl dílem do svého skladu a dílem do své zastavárny v P., kde část zboží prodal, za převzaté zboží předal obviněnému V. M. částku 50 000 Kč a z této částky obdržel obviněný M. B. částku 30 000 Kč a k zastření popsaného jednání odjel s vozidlem po stanovené trase do O. a téhož dne kolem 10.30 hodin na parkovišti u obce K. pomocí šroubováku natrhl krycí plachtu na korbě vozidla a oznámil na telefonní linku 158 krádež zboží, na základě čehož bylo následně vedeno šetření Policií ČR, Okresním ředitelstvím Hradec Králové, při kterém bylo zjištěno, že krádež byla obviněným M. B. předstíraná, tímto jednáním uvedl orgány Policie ČR v omyl a poškodil tak vážným způsobem zájem státu nadbytečným zaneprázdněním těchto orgánů a ztrátou kapacity a prostředků, které nemohly být věnovány objasňování skutečné trestné činnosti.

Takto zjištěné jednání obviněného P. Ř. soud prvního stupně právně posoudil jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák. spáchaný ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. a uložil mu za to podle § 247 odst. 2 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání devíti měsíců, jehož výkon mu podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání tří roků. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. mu uložil i peněžitý trest ve výměře 50 000 Kč a pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, mu stanovil náhradní trest odnětí svobody v trvání tří měsíců.

Shora uvedeným rozsudkem Obvodní soud pro Prahu 9 rozhodl rovněž o vině obviněných M. B. a V. M. majetkovými trestnými činy, uložil jim tresty a obviněného M. B. zavázal povinností nahradit způsobenou škodu.

Městský soud v Praze, který rozhodoval jako soud odvolací z podnětu odvolání podaného obviněným P. Ř., usnesením ze dne 28. 4. 2003, sp. zn. 67 To 120/2003, odvolání zamítl jako nedůvodné podle § 256 tr. ř.

Proti tomuto usnesení obviněný P. Ř. podal prostřednictvím obhájkyne JUDr. M. P. dovolání. V podání došlém Obvodnímu soudu pro Prahu 9 dne 21. 7. 2003 uvedl jako dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., protože rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku i na jiném právním posouzení. Ve „vyjádření“ k tomuto dovolání (ve skutečnosti se jednalo o odstranění vad podání), které Obvodní soud pro Prahu 9 obdržel dne 12. 9. 2003, vysvětlil, že jde o nesprávné označení důvodu dovolání, a upřesnil, že důvod dovolání má správně znít podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

V odůvodnění takto podaného dovolání obviněný vyslovil názor, že jeho jednání nemůže být kvalifikováno jako trestný čin krádeže podle § 247 tr. zák., protože nepostačuje pachatelova vědomost o tom, že se jiná osoba zmocnila cizí věci. V úvahu nepřichází ani posouzení jako trestného činu podílnictví podle § 251 tr. zák., neboť k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu je třeba, aby pachatel znal všechny okolnosti rozhodné pro závěr, že čin spáchaný jinou osobou je trestným činem.

V petitu tohoto mimořádného opravného prostředku dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k a násl. tr. ř. napadené rozhodnutí zrušil, a to včetně rozsudku soudu prvního stupně v části jeho se týkající ve výroku o vině i trestu, a sám ve věci rozhodl tak, že se obviněný P. Ř. podle § 226 písm. c) tr. ř. zprošťuje obžaloby.

Nejvyšší státní zastupitelství obdrželo opis dovolání obviněného, avšak do doby konání neveřejného zasedání Nejvyššího soudu své případné vyjádření nezaslalo.

Nejvyšší soud nejprve zkoumal, zda dovolání splňuje formální a obsahové náležitosti, a zjistil, že je přípustné, protože směřuje proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo zamítnuto odvolání obviněného (§ 265a odst. 2 písm. h) tr. ř.), a že bylo podáno včas a na místě k tomu určeném, jak upravuje ustanovení § 265e odst. 1 tr. ř., a to i ve vztahu k jeho doplňku. Původně zpracované dovolání došlo soudu prvního stupně ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí, proti kterému směřuje. Doplnění dovolání tento soud obdržel až dne 12. 9. 2003, což je po skončení zákonné dvouměsíční lhůty, která uplynula dnem 26. 7. 2003. Jeho obsah však nemění rozsah včas podaného dovolání ani jeho důvody, a proto dovolací soud mohl akceptovat též upřesnění, které je v něm vyjádřeno (§ 265f odst. 1 tr. ř.) s tím, že dovolání se opírá o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Vzhledem k tomu, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud v rámci svého dalšího postupu posoudit otázku, zda obviněným uplatněný důvod lze podřadit pod některý z důvodů zákonem vymezených ustanovením § 265b odst. 1 písm. a)–l), odst. 2 tr. ř.

Obviněný v rámci argumentace rozvedené v obsahu tohoto mimořádného opravného prostředku poukázal na to, že se nemůže ztotožnit se závěry odvolacího soudu, kte-

rý zamítl jeho odvolání, protože nesouhlasí s tím, že jemu za vinu kladené trestné jednání bylo posouzeno jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák., ač původní kvalifikace zněla na trestný čin podílnictví podle § 251 odst. 1 písm. a) tr. zák.

Takto (byť jen obecně) formulovanými námitkami obviněný brojí proti použité právní kvalifikaci a jde tedy o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. vyjadřující, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Pokud však v jiné pasáži svého dovolání dovolatel popisoval a rozváděl skutečnosti, které vyplývají z výpovědi obviněného V. M. a M. B., a vyjádřil svůj negativní názor na konfrontaci provedenou s ním a V. M. a sám hodnotil tyto výpovědi, jde o námitky, které na předmětný dovolací důvod nedopadají, protože nemají hmotně právní povahu. Jestliže dovolatel v další části dovolání skutečnosti z popsanych výpovědí vycházející porovnával se závěry, ke kterým soudy obou stupňů došly, s tím, že zjištění soudů nemají v provedeném dokazování oporu, a vytýká jim, že jeho obhajobu dostatečně neakceptovaly, jde rovněž o výhrady stojící mimo uplatněný dovolací důvod. Nejvyšší soud je nemohl brát do úvahy a vypořádávat se s nimi, protože v této části dovolání s označeným dovolacím důvodem nekoresponduje.

Nejvyšší soud jako soud dovolací je zásadně povinen vycházet z konečného skutkového zjištění soudu prvního, eventuálně druhého stupně a v návaznosti na tento skutkový stav zvažovat hmotně právní posouzení. Nemůže sám změnit skutkové zjištění, a to na podkladě případného doplnění dokazování, ani v závislosti na jiném hodnocení důkazů provedených v předcházejícím řízení. Není proto možné, aby byly namítány v rámci jakéhokoli dovolacího důvodu vady týkající se skutkových zjištění, tedy že provedené důkazy byly nesprávně hodnoceny nebo že dokazování není úplné. Nejvyšší soud není a nemůže v rámci své rozhodovací činnosti na podkladě dovolání posuzovat skutkový stav, jelikož není další institucí, která by mohla skutkové okolnosti přezkoumávat. Tato činnost je výhradně svěřena soudu prvního stupně a v omezené míře soudu odvolacímu. Na nápravu skutkových okolností jsou dílčím způsobem zaměřeny ostatní dva mimořádné opravné prostředky (obnova řízení § 277 a násl. tr. ř. a stížnost pro porušení zákona § 266 a násl. tr. ř.).

Nejvyšší soud se mohl na základě těchto zásad zabývat podaným dovoláním jen v té části, kde dovolací důvod shledal důvodným. Námitky obviněného na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dopadající posuzoval v souladu s tím, jak byl soudem nalézacím a v závislosti na něm i soudem odvolacím zjištěn skutkový stav věci dotýkající se trestného jednání dovolatele. Za přijatelné považuje výhrady obviněného vyjadřující nespokojenost s tím, že soudy obou stupňů posoudily jednání kladené mu za vinu jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák., přestože nebyly naplněny všechny znaky jeho skutkové podstaty.

Trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo si присvojí cizí věc tím, že se jí zmocní. O takový čin se však v případě obviněného P. Ř. nemůže jednat, neboť nebylo prokázáno, že by „se zmocnil“ cizí věci. Jak ze skutkového zjiště-

ní shora popsaného vyplývá, obviněný P. Ř. věci shora popsané obdržel od spoluobviněných. Znak „zmocnění se“, který je naplněn tehdy, jestliže pachatel věc odejme z dispozice vlastníka, v daném případě chybí, protože obviněnému byly věci předány poté, co si je přisvojil obviněný M. B. Tento znak je dán jen v tom případě, když pachatel odejme věc vlastníku. Vlastníkem věci v projednávaném případě byla společnost D. E., s. r. o., od níž je jako řidič společnosti D. A., a. s., k přepravě převzal obviněný M. B. Tyto věci mu byly jako zaměstnanci svěřeny za tím účelem, aby je vozidlem společnosti převezl a předal prodejní M. v O. Za prokázanou skutečnost je nutné považovat, že obviněný M. B. věci k přepravě převzal od vlastníka proto, aby s nimi naložil podle pokynu vlastníka. Z těchto důvodů se věci nemohly dostat do dispozice dovolatele P. Ř. zmocněním, ale až poté, co mu je po předchozí dohodě předal obviněný M. B.

Zákonný znak „zmocnění se“ cizí věci nebyl v případě obviněného P. Ř. naplněn, a proto Nejvyšší soud ve skutku, jak byl ve výroku rozsudku soudu prvního stupně zjištěn, neshledal naplnění znaků trestného činu krádeže podle § 247 tr. zák.

Nejvyšší soud se však s dovolatelem neshoduje v tom, že by v jeho trestném jednání nebylo možné sledovat žádný trestný čin a že by měl být zproštěn obžaloby, jak v závěru dovolání požaduje.

Jak bylo již výše rozvedeno, Nejvyšší soud je vázán tím, jaké skutkové okolnosti byly rozhodnutím soudu, proti němuž dovolání směřuje, zjištěny, a nemůže činit právní závěry v dovolání požadované na jiném skutkovém podkladě. Z výsledků dokazování provedeného Obvodním soudem pro Prahu 9, se kterými se ztotožnil Městský soud v Praze jako soud odvolací, jednoznačně vyplývá, že obviněný P. Ř. byl na provedení činu s ostatními spolupachateli domluven. O tom svědčí nejen úvod první věty rozsudečného výroku o vině (... po předchozí dohodě s oběma spoluobžalovanými převzal obžalovaný M. B. ...), ale i popis dalších skutkových zjištění, a vyplývá též z dalšího odůvodnění rozsudku. Obvodní soud zde v úvodu kromě jiného vysvětlil, že ... obžalovaný V. M. s dodacími listy odjel za obžalovaným P. Ř., majitelem bazaru v P., ukázal mu dodací listy a domluvili se, že zboží, které bude odcizeno z majetku D. A., a. s., během jeho cesty k odběrateli, obžalovaný P. Ř. odebere a vyplatí obžalovaným 50 000 Kč. Poté obžalovaný V. M. opětovně navštívil obžalovaného M. B., aby mu oznámil, že odběratele na zboží má, že za zboží dostanou 50 000 Kč, z nichž 20 000 obdrží obžalovaný V. M. jako zprostředkovatel.

Nejvyšší soud na podkladě těchto okolností dovodil, že obviněný P. Ř. věděl, o jaké trestné jednání se v daném případě jedná, a pokud do svého bazaru převzal shora vyjmenované věci, k nimž měl i dodací listy (soudy se zabývaly i obhajobou obviněného o předložení zfalšovaných dodacích listů), věděl o tom, jakým způsobem bylo toto zboží získáno (viz zjištění, že ... bude odcizeno z majetku společnosti D. A., a. s.).

V jednání obviněného P. Ř. však nelze spatřovat ani naplnění znaků trestného činu podílnictví podle § 251 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zák. Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo ukrýje, na sebe nebo jiného převede anebo užívá věc, která byla získána trestným činem spáchaným jinou osobou, získá-li tím značný prospěch. Jak je pod písmenem a)

uvedeno, musí jít o věc podílníkem získanou od jiné osoby, která jí do své moci dostala v důsledku trestného činu. To tedy znamená, že podílník nemůže být osobou, která se trestné činnosti, v jejímž důsledku byla věc získána, sama dopustila. Tato podmínka v případě obviněného P. Ř. není splněna, neboť – jak již bylo shora rozvedeno – tento obviněný byl vlastní aktivní rolí zapojen do trestné činnosti realizované všemi třemi pachateli.

S ohledem na provázanost trestné činnosti dovolatele (především s obviněným M. B.) Nejvyšší soud považuje za nutné zmínit se o nedostatcích napadeného rozsudku vztahujících se právě k tomuto obviněnému, který sám dovolání nepodal. Nejvyšší soud v této souvislosti připomíná, že si je vědom omezeného rozsahu, v jakém se podle § 265i odst. 5 tr. ř. věci může zabývat, když k dovolání obviněného P. Ř. lze přezkoumávat (způsobem uvedeným v předchozích odstavcích) jen tu část rozhodnutí a předcházejícího řízení, která se týká právě tohoto dovolatele. V daném případě se ovšem správné posouzení věci dovolatele neobejde bez toho, aniž by byl zmíněn jeho vztah k dalším spolupachatelům. Je totiž nutné poukázat na to, že jednání, jehož se dopustil obviněný M. B., není trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák., jak je posoudily soudy obou stupňů, ale trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák. Výsledky provedeného dokazování v jeho případě prokázaly, že věci (zboží), které do svého vozidla převzal, mu byly svěřeny společností D. A., a. s., u níž byl zaměstnán jako řidič, a měl je dopravit odběrateli – společnosti M. v O. Obviněný však podle pokynu svého zaměstnavatele nejednal a naopak v rozporu s účelem, k jakému mu byly svěřeny, s nimi naložil způsobem, který mu byl prokázán. Za součinnosti s obviněným V. M. totiž zajistil, aby věci byly předány dovolateli P. Ř., který je ve svém bazaru prodal a o výtěžek se způsobem v rozsudku uvedeným rozdělil.

Takto zjištěné a ve výroku odsuzujícího rozsudku popsané jednání obviněného M. B. nenaplní znaky trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák., ale zákonné znaky trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., který spáchá ten, kdo si přisvojí cizí věc, která mu byla svěřena, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou (jde-li o odst. 2, způsobí-li činem v odstavci 1 škodu nikoli malou). Není nutné v daném případě mít pochybnosti o tom, že zboží bylo obviněnému M. B. v daném případě „svěřeno“, neboť mu bylo odevzdáno do faktické moci s tím, aby s ním nakládal způsobem, který mu zaměstnavatel určil. Nedošlo zde ke „zmocnění“ se cizí věci, které je znakem skutkové podstaty trestného činu krádeže, a proto ani v případě tohoto obviněného nebyl zjištěn skutek po právní stránce soudem prvního stupně správně posouzen. Obviněný si tyto věci přisvojil, protože tím, že je neodvezl na místo určení, ale na místo jiné, znemožnil jeho majiteli, aby s věcí podle vlastní úvahy nakládal, čímž ho zbavil možnosti dispozice s těmito věcmi (byl naplněn znak „přisvojí si cizí věc“). Jednání obviněného M. B. proto mělo být právně kvalifikováno jako trestný čin zpronevěry dle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., a nikoliv jako trestný čin krádeže dle § 247 odst. 1, 2 tr. zák.

Od tohoto právního závěru Nejvyšší soud odvíjí i úvahy o právní kvalifikaci jednání, kterého se dopustil obviněný P. Ř., protože jeho trestná činnost je propojena s činností obviněného M. B.

Při těchto úvahách nelze vycházet z toho (jak nesprávně učinil nalézací soud), že obviněný P. Ř. se shora uvedeného skutku a trestného činu dopustil jako spolupachatel ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák. Je však nutné v této souvislosti poukázat na to, že pokud by bylo trestné jednání obviněného M. B. správně právně kvalifikováno jako trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., dopustil by se (tento obviněný) jmenovaného trestného činu jako přímý pachatel, protože je tou osobou, která trestný čin spáchala sama. (Jinak je tomu v případě trestného činu krádeže, podle něhož byla trestná činnost napadeným rozsudkem u všech obviněných kvalifikována, neboť v takovém případě by se jednalo o spolupachatelství všech tří obviněných.) Právě obviněnému M. B. byly věci k přepravě předány a jeho povinností bylo dovést je na místo určení. V rozporu s tím takto svěřené věci odvezl na místo, které mu stanovil obviněný V. M., a umožnil tím jejich předání obviněnému P. Ř., který je ve svém bazaru prodal.

Z těchto skutečností je zřejmé, že obviněný P. Ř. nejednal jako spolupachatel ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák., protože v případě trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák. je okruh pachatelů omezen na ty, jimž byla věc svěřena, nýbrž jednal jako účastník formou pomoci ve smyslu § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k § 248 odst. 1, 2 tr. zák.

Účastníkem na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu je, kdo úmyslně poskytl jinému pomoc k spáchání trestného činu, zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, radou, utvrzováním v předsevzetí, slibem přispět po trestném činu. V daném případě obviněný P. Ř. pomohl obviněnému M. B. i tím, že zajistil realizaci věcí, jichž se tento hlavní pachatel zmocnil, v čemž je nutné spatřovat naplnění alternativního znaku „opatřit prostředky“. K tomu také úmysl obviněného P. Ř. směřoval. Skutkové zjištění nalézacího soudu konstatuje počáteční dohodu mezi všemi třemi spoluobviněnými, dovolatele nevyjímaje. Věděl proto o všech okolnostech činu i o tom, jakou úlohu v probíhajícím trestném jednání bude zajišťovat. Po subjektivní stránce se pomoci k trestnému činu zpronevěry dopustil v přímém úmyslu (§ 4 písm. a/ tr. zák.), protože chtěl způsobem v trestním zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit v případě trestného činu zpronevěry zákonem chráněný zájem. Věděl, odkud pochází zboží, které přebíral do svého bazaru, a poté je prodal, aby za ně získal finanční prostředky, o něž se se spoluobviněnými rozdělil.

Namítal-li dovolatel, že se pro nedostatek subjektivní stránky nemohl dopustit žádného trestného činu, pak v tomto směru Nejvyšší soud ze shora uvedených důvodů správnosti jeho názoru nepřisvědčil, naopak dospěl k závěru, že svým jednáním naplnil všechny znaky pomoci jako formy účastenství podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. ve vztahu k trestnému činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., jehož se jako přímý pachatel dopustil obviněný M. B.

Na základě především těchto úvah Nejvyšší soud posoudil dovolání obviněného P. Ř. jako opodstatněné, neboť jednání, jímž byl napadenými rozhodnutími uznán vinným, nebylo soudy správně právně posouzeno, pokud v něm byl shledán trestný čin krádeže dle § 247 odst. 1, 2 tr. zák. Poté se Nejvyšší soud podrobně zabýval významem zjištěné vady v právním posouzení skutku na postavení obviněného P. Ř. v rámci řízení o dovolání.

Odvíjí-li se určení výše škody od ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě trestného činu prodává (§ 89 odst. 12, věta první, tr. zák.), pak za situace, jestliže je prodej takové věci jako zdanitelné plnění ze zákona zatížen daní z přidané hodnoty a věc se obvykle prodává se zohledněním této daně, výše škody odpovídá ceně, za kterou obvykle věc kupuje konečný spotřebitel, tedy ceně včetně daně z přidané hodnoty.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2003, sp. zn. 4 Tz 152/2003)

Nejvyšší soud zamítl stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti ČR ve prospěch obviněných M. D., K. P., D. K. a M. H., proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 9. 1997, sp. zn. 13 To 345/97, a proti rozsudku Okresního soudu v Pardubicích ze dne 13. 5. 1997, sp. zn. 4 T 201/96.

Z odůvodnění:

Shora jmenovaní obvinění byli rozsudkem Okresního soudu v Pardubicích ze dne 13. 5. 1997, sp. zn. 4 T 201/96, uznáni vinnými trestným činem krádeže spáchaným ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 k § 247 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák., kterého se dopustili tím, že společně po předchozí domluvě dne 5. 6. 1996 kolem 16.45 hod. v P. odcizili z prodejny zlatnictví B. molitanové plato se 128 zlatými prsteny v celkové hodnotě 219 264 Kč ke škodě společnosti B., a. s., H. K. Za to byli odsouzeni takto: Obviněný M. D. k trestu odnětí svobody na 30 měsíců se zařazením do věznice s dozorem a ochrannému opatření – protitoxikomanickému léčení ústavní formou, obviněný K. P. k trestu odnětí svobody na 30 měsíců se zařazením do věznice s dozorem, obviněný D. K. k souhrnnému trestu odnětí svobody na 2 roky s podmíněným odkladem jeho výkonu na dobu 4 let, při současném zrušení výroku o trestu z rozsudku Okresního soudu v Karvině ze dne 10. 10. 1996, sp. zn. 13 T 3/96, obviněný M. H. k trestu odnětí svobody na 2 roky se zařazením do věznice s dozorem. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byly poškozené společnost B., a. s., H. K. a ČK, a. s., družstevní pojišťovna, odkázány s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti uvedenému rozsudku podali odvolání obvinění K. P. a M. H., a dále poškozená ČK, a. s. Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 23. 9. 1997, sp. zn. 13 To 345/97, odvolání obviněných K. P. a M. H. podle § 256 tr. ř. zamítl. Z podnětu odvolání poškozené ČK, a. s., však odvolací soud v napadeném rozsudku zrušil výrok, kterým byla tato organizace odkázána s nárokem na náhradu škody na řízení občanskoprávní, a podle § 259 odst. 3 tr. ř. nově rozhodl tak, že všem obviněným uložil zaplatit rukou společnou a nerozdílnou poškozené organizaci částku 22 772 Kč jako náhradu škody.

Dle § 266 odst. 1 tr. ř. podal ministr spravedlnosti dne 22. 9. 2003 k Nejvyššímu soudu stížnost pro porušení zákona proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 9. 1997, sp. zn. 13 To 345/97, jako soudu odvolacího, a proti rozsudku Okresního soudu v Pardubicích ze dne 13. 5. 1997, sp. zn. 4 T 201/96, a to ve prospěch obviněných M. D., K. P., D. K. a M. H. Dle jeho názoru byl rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 9. 1997, sp. zn. 13 To 345/97, porušen zákon v ustanoveních § 254 odst. 1 a § 256 tr. ř. v neprospěch obviněných K. P. a M. H. a rozsudkem Okresního soudu v Pardubicích ze dne 13. 5. 1997, sp. zn. 4 T 201/96, pak v neprospěch všech obviněných v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. ve vztahu k § 247 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák.

Ministr spravedlnosti v podané stížnosti konstatuje, že provedeným dokazováním byla vina obviněných na odcizení 128 zlatých prstenů ke škodě společnosti B., a. s., H. K. prokázána. Sami obvinění účast na spáchání trestného činu připustili. K pochybení soudu prvního stupně ale došlo při stanovení výše škody, kterou představuje hodnota odcizených prstenů. Znalec hodnotu prstenů stanovil ve výši 219 264 Kč spolu s daní z přidané hodnoty. Bez této daně by hodnota šperků a tedy výše škody činila pouze 179 724,60 Kč a nejednalo by se o značnou škodu dle § 247 odst. 3 písm. b) tehdy účinného trestního zákona. Je však sporné, zda v daném případě bylo možno do výše škody zahrnout daň z přidané hodnoty, jak to učinil soud na základě znaleckého posudku.

Daň z přidané hodnoty lze za součást škody podle stěžovatele považovat jen v případě, že by poškozený nakoupil zboží, které by tuto daň zahrnovalo, a byl by povinen takovou daň zaplatit na vstupu a až poté, co by došlo k prodeji, byla by mu daň na výstupu vrácena. O takovou situaci se však nejednalo, neboť poškozený byl v podstatě výrobcem uvedených šperků a žádná daň z přidané hodnoty na vstupu ho netížila. Lze mít za to, že škodou způsobenou trestným činem mohla být pouze hodnota šperků bez této daně, která činila toliko 179 724,60 Kč a nepředstavovala značnou škodu. Jednání obviněných by v takovém případě bylo možno kvalifikovat jen podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák. a nikoliv dle § 247 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. Tato příznivější právní kvalifikace skutku by se odrazila při ukládání trestu, jehož sazba u § 247 odst. 2 tr. zák. činí 6 měsíců až 3 léta, kdežto u § 247 odst. 3 tr. zák. od 2 do 8 let odnětí svobody.

Jestliže soud prvního stupně vycházel z výše škody, do které byla zahrnuta i daň z přidané hodnoty, přestože nelze bez dalšího dovodit, že v posuzované věci bylo možno takovou daň do výše škody zahrnout, porušil zákon v neprospěch obviněných v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. ve vztahu k ustanovení § 247 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. Krajský soud v Hradci Králové, který toto pochybení soudu prvního stupně nezjistil ani neodstranil, pak svým rozsudkem porušil zákon v ustanovení § 254 odst. 1 a § 256 tr. ř. v neprospěch obviněných K. P. a M. H.

V závěru stížnosti pro porušení zákona proto ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. svým rozsudkem toto porušení zákona vyslovil, dále aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové zrušil a zrušil i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Pardubicích, a následně aby postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud přezkoumal podle ustanovení § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející a dospěl k následujícím zjištěním a závěrům.

V první řadě Nejvyšší soud považoval za potřebné se zabývat zákonnou úpravou daně z přidané hodnoty podle zákona č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, účinného v době spáchání předmětného trestného činu. Vzhledem k níže uvedenému pak Nejvyššímu soudu nezbylo než konstatovat, že úvahy uvedené ve stížnosti pro porušení zákona ohledně této daně jsou poněkud zjednodušující a zavádějící a navíc pro konkrétní trestněprávní problematiku výše škody způsobené trestným činem nemající zásadního významu.

Předmětem daně z přidané hodnoty (dále též DPH) jsou podle § 7 zákona o DPH veškerá zdanitelná plnění za úplatu i bez úplaty včetně naturálního plnění v tuzemsku, pokud zákon nestanoví jinak.

Za subjekty daně z přidané hodnoty se považují osoby podléhající dani, plátců daně a osoby mající zvláštní vztah k plátcům. Osobami podléhajícími dani jsou fyzické a právnické osoby, které provádějí zdanitelná plnění. Jde o osoby, které se mohou stát plátcem daně, a tím jejich zdanitelná plnění budou podléhat dani. Plátcem daně se stane osoba podléhající dani, jestliže se k dani zaregistruje, a to buďto povinně, nebo na vlastní žádost. Pro povinnou registraci je pak rozhodující obrat, což jsou příjmy a výnosy za zdanitelná plnění bez plnění osvobozených od daňové povinnosti, snížené u plátce daně o daň (viz § 3 až § 5 zákona o DPH).

Plátců daně zajišťují vlastně jen její výběr od konečného spotřebitele. DPH se vybírá po částech v jednotlivých fázích výroby a odbytu při prodeji a nákupu. Plátcem daně má nárok odpočítat od své daňové povinnosti částku daně, kterou zaplatil svým dodavatelům na vstupu. Tím vlastně zdaňuje pouze tu částku, jež je přidána k jeho nákupní ceně při stanovení ceny prodeje, tedy přidanou hodnotu. Daň pak nese konečný spotřebitel v ceně, kterou musel zaplatit za nakoupené zboží a služby, a nemá už nárok na odpočet daně na vstupu. Plátcem daně si může odpočítat daň zaplacenou na vstupu při nákupu zboží či jiných zdanitelných plnění, jež použije k dosažení obratu za svá zdanitelná plnění, a tato částka je pro jeho dodavatele daňovou povinností. To znamená, že si pak plátcem daně z přidané hodnoty na vstupu, pokud ji zahrne do daňového přiznání k DPH za příslušné zdaňovací období (§ 19 odst. 2 zákona o DPH), odečte od pořizovací ceny zboží, které koupil od dodavatele, a vede toto zboží ve své účetní evidenci v ceně bez DPH. Plátcem daně je pak podle § 10 zákona o DPH povinen účtovat daň z přidané hodnoty všem svým zákazníkům (daň na výstupu). Vybranou daň pak musí plátcem odvést do státního rozpočtu. Přitom má právo tento odvod snížit o výši daně zaplacené na vstupu při nákupu od svých dodavatelů (viz § 19 odst. 1 zák. o DPH). Daň na vstupu je tedy daň u plátce, kterou vůči němu uplatní jako součást ceny za jím přijatá zdanitelná plnění jiný plátcem, nebo daň, která je vyměřena při dovozu zboží (viz § 2 odst. 4 písm. d/ zákona o DPH).

Z uvedeného výkladu je tedy zřejmé, že daň na vstupu představuje zjednodušeně řečeno pohledávku plátce DPH za finančním úřadem a daň na výstupu pohledávku finančního úřadu za plátcem DPH. Za příslušné zdaňovací období se tyto pohledávky vzájemně započtou a vzniklé saldo představuje daňovou povinnost plátce vůči finančnímu úřadu, v případě opačné bilance pak vznikne tzv. nadměrný odpočet a stát se vlastně stává dlužníkem plátce.

Společnost B., a. s., byla podle obsahu spisu, konkrétně likvidační zprávy ČK, a. s., plátcem DPH. Podle výpisu z obchodního rejstříku měla v předmětu podnikání koupi zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, činnost ekonomických poradců, zlatnictví, stříbrnictví, kovotepectví. Tedy, suroviny a energie pro výrobu svých výrobků, popř. výrobky za účelem jejich dalšího prodeje, musela nakupovat společnost B., a. s., u svých dodavatelů za cenu, ve které bylo DPH určitým způsobem zohledněno.

Jestliže dodavatel příslušného zdanitelného plnění společnosti B., a. s., byl plátcem DPH, pak a. s. B. jako plátcem DPH měla právo uplatnit si zaplacenou daň na vstupu do svého daňového přiznání k DPH za příslušné zdaňovací období podle data uskutečnění zdanitelného plnění, kterou jako součást ceny uhradila svému dodavateli – plátcem DPH. Jestliže dodavatelem a. s. B. byl subjekt, který nebyl plátcem DPH, pak nemohl a. s. B. vyúčtovat DPH, poněvadž on sám si nemohl jako neplátcem DPH daň na vstupu odečíst. Dodavatel tak vlastně již DPH v ceně zboží a služeb, které on sám nakoupil, bez dalšího uhradil.

Společnost B., a. s., však byla plátcem DPH a své výrobky – zlaté šperky – prodávala svým odběratelům s vyúčtovanou DPH na výstupu v zákonné výši, což bylo i její povinností vyplývající ze zákona o dani z přidané hodnoty. Tuto částku vyúčtovaného DPH na výstupu totiž byla společnost B., a. s., povinna odvést za příslušné zdaňovací období podle data uskutečnění zdanitelného plnění místně příslušnému finančnímu úřadu. To jinými slovy znamená, že kdyby jmenovaná společnost nepromítla do konečné ceny svých výrobků DPH a svým odběratelům by je prodala za cenu bez DPH, nezbavilo by ji to povinnosti odvést příslušnou částku představující DPH finančnímu úřadu. V takovém případě by zmíněnou daň musela zaplatit z jiných prostředků, např. ze svého zisku, což by byl postup, který nelze požadovat po žádném plátcem daně z přidané hodnoty.

Samotné stanovení výše škody způsobené trestným činem, jež byla rozhodná pro právní kvalifikaci jednání obviněných, se pak zcela správně opíralo o ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. (v době spáchání trestného činu se jednalo o § 89 odst. 15 tr. zák. identického znění), podle kterého je pro stanovení výše škody rozhodná cena, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Jde tedy o cenu, za kterou se obvykle prodává kvantitativně a kvalitativně srovnatelné zboží ve stejném čase a za obdobných smluvních podmínek. Jestliže trestní zákon hovoří o výši škody, jako o ceně věci, za kterou se věc v místě obvykle prodává, pak nutno zdůraznit, že věc, pokud je její prodej jako zdanitelné plnění ze zákona dani z přidané hodnoty zatížen, se obvykle prodává se zohledněním DPH. To tedy zname-

ná, že cenou obvyklou v místě je pak potřeba chápat cenu, za kterou obvykle věc kupuje konečný spotřebitel, tedy s DPH. Ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. (resp. § 89 odst. 15 tr. zák. účinného do 31. 10. 1998) tak dává jednoznačné vodítko pro postup orgánů činných v trestním řízení při objasňování pojmového znaku způsobené škody, pokud je součástí objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu.

Nejvyšší soud se proto zcela ztotožnil s právním názorem soudů obou stupňů, které při určení výše škody způsobené uvedeným trestným činem krádeže vycházely ze znaleckého posudku a výsledku znalce z oboru ekonomika – ceny a odhady drahých kovů, kamenů a šperků J. H. Ten stanovil tržní cenu ukradených prstenů, jako cenu, za kterou se takové zboží v P. v době trestného činu obvykle prodávalo, tedy cenu včetně DPH, a podle tohoto pak byl čin obviněných právně kvalifikován jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. Takovému postupu nelze nic vytknout.

Vzhledem k tomu, že stížnost pro porušení zákona směřovala výhradně do výroku o vině, Nejvyšší soud se nezabýval výroky o trestu ani o náhradě škody, neboť ve smyslu ustanovení § 267 odst. 3, 4 tr. ř. případné vady těchto výroků nemohou mít vliv na správnost výroku o vině a tento výrok byl z hlediska vytýkaných vad shledán naprosto správným. Nejvyšší soud proto ostatní výroky navazující na výrok o vině nepřezkoumával.

Ze všech výše uvedených důvodů Nejvyšší soud v neveřejném zasedání (viz § 274, al. třetí, tr. ř.) podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. stížnost pro porušení zákona zamítl, protože není v rozsahu a z důvodů namítaných ministrem spravedlnosti důvodná.

Protože trestný čin porušení povinnosti v řízení o konkursu podle § 126 odst. 2 tr. zák. spáchaný tím, že pachatel nesplní svou zákonnou povinnost podat návrh na prohlášení konkursu, není trestným činem trvajícím, je trestní postih za takové jednání vyloučen u těch pachatelů, kterým vznikla zákonná povinnost k podání návrhu na prohlášení konkursu před 1. 5. 2000 (tj. před účinností zák. č. 105/2000 Sb.).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2003, sp. zn. 7 Tdo 107/2003)

Nejvyšší soud k dovolání obviněných M. P. a P. P. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 6. 2002, sp. zn. 8 To 214/2002, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 9. 4. 2002, sp. zn. 3 T 146/2001, a obvodnímu soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 9. 4. 2002, sp. zn. 3 T 146/2001, byli obvinění společně s obviněným P. N. uznáni vinnými:

- 1) trestným činem zkraslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák., protože v době od 1. 1. 1998 do dne sdělení obvinění, tj. do 28. 2. 2001 u obv. P. N., do 12. 2. 2001 u obv. M. P. a do 26. 2. 2001 u obv. P. P., nevedli nebo nezajistili vedení účetnictví společnosti R., a. s., zejm. účetních knih, účetních zápisů a účetních dokladů podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v důsledku čehož ohrozili minimálně úhradu pohledávky FÚ pro P. 10 a včasné a řádné vyměření daně,
- 2) trestným činem porušení povinností v řízení o konkursu podle § 126 odst. 2 tr. zák., protože v době od 1. 5. 2000 do 24. 5. 2001 nepodali návrh na prohlášení konkursu na společnost R., a. s., se sídlem v P., ačkoliv věděli, že je předlužena, čímž nesplnili povinnost vyplývající ze zákona č. 105/2000 Sb.

Za to byli podle § 125 odst. 1 a § 35 odst. 1 tr. zák. odsouzeni k úhrnnému trestu odnětí svobody každý v trvání 1 roku, jejichž výkon byl podle § 58 odst. 1 písm. a) a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu 2 let.

Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 26. 6. 2002, sp. zn. 8 To 214/2002, byla odvolání obviněných zamítnuta podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná.

Proti usnesení odvolacího soudu podali oba obvinění řádně a včas dovolání z důvodu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a obviněný P. P. též z důvodu § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. (správně písm. l/ – viz zák. č. 200/2002 Sb.).

Obviněný M. P. ohledně tr. činu podle § 125 tr. zák. namítá v dovolání (doplněném podáním ze dne 19. 11. 2002), že nevedením účetnictví v případě, kdy objektivně ani neexistují údaje pro vyměření daně, nemůže dojít k ohrožení řádného a včasného vyměření daně. Jeho úmyslem nebylo nevést účetnictví a ohrozit tak jakákoliv práva. Ohledně tr. činu podle § 126 tr. zák. namítá, že měli snahu uvést stav ohledně společ-

nosti R., a. s., do souladu s právními předpisy, když byl podán návrh na prohlášení konkursu, ale řízení bylo pro nezaplacení soudního poplatku zastaveno. Neuvedli tak vše do pořádku pro nedostatek zkušeností s řízením akciové společnosti, pro zřejmé machinace předchozího jejího vedení a také pro nedostatek finančních prostředků. Ohledně obou trestných činů pak namítá, že nemůže být jejich pachatelem, když nebyl osobou odpovědnou za řízení společnosti, jejich zvolení valnou hromadou do představenstva společnosti je právně zcela irrelevantní úkon, na jehož základě se členy představenstva vůbec nemohli stát. I kdyby se tak platně stalo, pak již 20. 9. 1995 odstoupil z funkce místopředsedy společnosti R., a. s., a jeho funkce tak skončila dnem 31. 3. 1996, kdy odvolání měla projednat valná hromada, což doložil kopií odstoupení z funkce místopředsedy představenstva společnosti ze dne 20. 9. 1995 a návrhu na změnu zápisu v obchodním rejstříku ze dne 25. 10. 2002. Navrhl proto, aby bylo napadené rozhodnutí zrušeno a věc přikázána k novému projednání a rozhodnutí.

Obviněný P. P. namítá, že i když byl usnesením Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 20. 11. 1995 zapsán jako člen představenstva společnosti R., a. s., z této funkce řádně odstoupil již dříve dopisem ze dne 20. 9. 1995. Bylo povinností představenstva projednat jeho odstoupení podle § 194 odst. 2 obč. zák. Protože k tomu nedošlo, zanikla podle § 66 odst. 1 obč. zák. jeho funkce člena představenstva okamžikem, kdy měla být projednána jeho rezignace na tuto funkci, což bylo v souladu s § 66 odst. 1 obč. zák. nejpozději do 31. 3. 1996. Sám se po podání rezignace na funkci již vůbec nepodílel na činnosti společnosti a necítil se být k tomu ani oprávněn, když předpokládal, že k jeho zápisu do obchodního rejstříku vzhledem k tomu ani nedojde, a neobdržel ani příslušné usnesení rejstříkového soudu o jeho zápisu jako člena představenstva společnosti R., a. s. Dověděl se o tom až v průběhu trestního řízení. S poukazem na usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 8. 2002, sp. zn. F 52996/2002 – B207/1, z něhož plyne, že k zániku jeho funkce člena představenstva společnosti R., a. s., došlo ke dni 31. 3. 1996, nemohl po objektivní ani subjektivní stránce naplnit skutkové podstaty daných trestných činů, neboť v rozhodném období nebyl členem představenstva společnosti a tedy ani nositelem povinností uvedených v § 125 odst. 1 tr. zák. a § 126 odst. 2 tr. zák. Ohledně trestného činu podle § 126 odst. 2 tr. zák. rovněž namítá, že nepodání návrhu na prohlášení konkursu lze trestně sankcionovat teprve od 1. 5. 2000, kdy nabyt účinnosti zák. č. 105/2000 Sb., ale společnost R., a. s., tuto povinnost splnila již 14. 4. 1998, tj. povinnost podat návrh na prohlášení konkursu byla splněna již před 1. 5. 2000. V důsledku nedostatečně zjištěného skutkového stavu tak došlo k nesprávnému právnímu posouzení skutků. Přitom odvolacímu soudu vytýká, že zamítl jeho odvolání, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí, když se zejména vůbec nezabýval jeho obhajobou, že k 31. 3. 1996 zanikla jeho funkce člena představenstva a nebyl tak osobou způsobilou naplnit zákonné znaky skutkových podstat trestných činů podle § 125 odst. 1 a § 126 odst. 2 tr. zák. Navrhl proto, aby byla rozhodnutí soudů obou stupňů zrušena a byl zproštěn obžaloby, případně aby věc byla vrácena soudu I. stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání obou obviněných uvedl, že pokud dovolatelé namítají, že nebyli členy představenstva společnosti, a poukazují na neúplnost dokazování, zpochybňují tento závěr soudů a jde proto o námitku skutkovou, kterou nelze v rámci deklarovaných důvodů dovolání uplatňovat.

Ve vztahu k trestnému činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák. uvádí, že ve skutkové větě ani v odůvodnění rozhodnutí nejsou konstatovány takové konkrétní okolnosti, které by odpovídaly zákonnému znaku „... a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně“. Ohledně tohoto znaku nepostačuje pouze nekonkrétní údaj o pohledávce finančního úřadu, ale musí být podle jeho názoru konkrétně uvedeno, u jaké daně, za jaké zdaňovací období a jakým způsobem bylo včasné a řádné vyměření ohroženo.

Ohledně trestného činu porušení povinnosti v řízení o konkursu podle § 126 odst. 2 tr. zák. uvádí státní zástupce, že obvinění dne 14. 4. 1998 podali návrh na prohlášení konkursu. I když podle § 3 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání ve znění účinném od 1. 5. 2000 povinnost podat návrh na prohlášení konkursu není splněna, jestliže řízení bylo vinou navrhovatele zastaveno nebo jestliže byl návrh zamítnut, nemá tato zákonná úkce trestněprávní důsledky, protože by šlo o nepřipustné analogické rozšiřování skutkových podstat tohoto trestného činu. Trestný čin podle § 126 odst. 2 tr. zák. není trvajícím a zákon postihuje jen nepodání návrhu a nikoli udržování protiprávního stavu. Okamžik vzniku povinnosti úpadce podat návrh na prohlášení konkursu je tak rozhodující z hlediska § 16 odst. 1 tr. zák. Protože v dané věci povinnost statutárních orgánů k podání návrhu vznikla již delší dobu před 1. 5. 2000, nepřichází s ohledem na § 16 odst. 1 tr. zák., když před 1. 5. 2000 nebylo jednání spočívající v nepodání návrhu na konkurs trestně postižitelné, aplikace § 126 odst. 2 tr. zák. v úvahu. Navrhl proto, aby bylo usnesení odvolacího soudu podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušeno ohledně obou dovolatelů, za použití § 261 tr. ř. i ohledně obviněného P. N. a podle § 265l odst. 1 tr. ř. bylo odvolacímu soudu přikázáno věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud se předně nezabýval námitkou M. P., že jejich zvolení za členy představenstva společnosti je právně irrelevantní akt, protože otázku neplatnosti usnesení valné hromady nepřisluší řešit soudu v trestním řízení (§ 200e odst. 1 o. s. ř.). Podle § 183 odst. 1 a § 131 odst. 1 obč. zák. bylo možno se domáhat u příslušného soudu vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady v tam uvedených hmotněprávních lhůtách (viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 1999, sp. zn. I Odon 101/97, publikovaný pod č. 5 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, sešit č. 1/2000).

Dovolateli uplatněný důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. záleží v tom, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V rámci tohoto důvodu lze proto namítat, že daný skutek byl nesprávně právně posouzen jako určitý trestný čin, ač jeho znaky nenaplnňuje, že jde o trestný čin jiný anebo dané jednání není vůbec trestné. Nelze proto namítat nesprávnost skutkových zjištění samotných, která jsou pro dovolací soud závazná. Zjistily-li ale soudy, že obvinění se předmětného jednání dopustili jako členo-

ve představenstva R., a. s., a obvinění toto zjištění zpochybňují námitkou, že z funkce již v roce 1995 odstoupili, jde o námitku proti právnímu posouzení věci podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obvinění tak v rámci tohoto uplatněného dovolacího důvodu namítají, že rozhodnutí spočívá na jiném nesprávném hmotně právním posouzení, konkrétně příslušných ustanovení obchodního zákoníku zabývajících se odstoupením z funkce statutárního orgánu společnosti a zánikem této funkce. Až obvinění tuto skutečnost namítali v průběhu celého řízení, soudy se touto otázkou vůbec nezabývaly.

Podle § 66 odst. 1 obch. zák. (ve znění platném v roce 1995) osoby, které jsou členy statutárních či jiných orgánů společnosti, mohou ze své funkce odstoupit ... Výkon jejich funkce končí dnem, kdy jejich odstoupení projednal nebo měl projednat orgán, který je zvolil nebo jmenoval, nestanoví-li společenská smlouva nebo statuty jinak. Tento orgán je povinen projednat jejich odstoupení na nejbližším zasedání poté, co se o jejich odstoupení dověděl, pokud společenská smlouva nebo statuty neurčují lhůtu jinou.

Podle § 184 odst. 2 obch. zák. (v tehdy platném znění) se valná hromada koná nejméně jednou za rok a svolává ji představenstvo, pokud nestanoví tento zákon jinak, a to způsobem a ve lhůtách určených statuty.

Podle čl. 9 odst. 4 stanov akciové společnosti způsob svolávání valné hromady ... se řídí obecně platnými předpisy, statuty a jednací řádem. Podle čl. V jednacího řádu valné hromady akciové společnosti se valná hromada schází podle potřeby, nejméně jedenkrát za rok (odst. 1). Řádnou valnou hromadu svolává představenstvo podle čl. 9 odst. 4 stanov (odst. 2).

V daném případě byla orgánem, který měl projednat odstoupení obou obviněných z funkce, valná hromada, protože tímto orgánem byli dne 1. 3. 1995 zvoleni do představenstva. Protože valná hromada se měla konat nejméně jedenkrát za rok a odstoupení obviněných z funkce dne 20. 9. 1995 měla projednat na svém nejbližším zasedání, skončil by výkon funkce obou obviněných dne 26. 10. 1995, kdy se podle notářského zápisu konala další valná hromada. Ta však podle ustanovení § 66 odst. 1 obch. zák. (v tehdy platném znění) neprojednala jejich odstoupení z funkce, když obvinění, ač to bylo plně v jejich moci, tento bod ani nezařadili na pořad jednání. Jak vyplývá z obsahu uvedeného zápisu, tato valná hromada, na které byli oba obvinění přítomni, naopak potvrdila jejich zvolení za členy představenstva, ke kterému došlo na jednání valné hromady dne 1. 3. 1995. Za této situace je tak odstoupení obviněných z funkce v představenstvu dne 20. 9. 1995 zcela bez významu a nemohlo tak na jeho základě dojít ke skončení výkonu funkce podle § 66 odst. 1 obch. zák. (v tehdy platném znění), ale až uplynutím pětiletého funkčního období podle § 194 odst. 2 obch. zák. Závěr soudů, že obvinění byli v rozhodné době členy představenstva společnosti R., a. s., je tedy správný a uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v tomto ohledu naplněn nebyl. Na této skutečnosti nic nemění ani usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 8. 2002, sp. zn. F 52996/2002, kterým byl v obchodním rejstříku vymazán zápis obviněných jako místopředsedy, resp. člena představenstva a rozhodnuto o zápisu zániku funkce u M. P. dne 31. 5. 2000 a P. P. dne 31. 3. 1996 s tím, že den změny zápisu

nastává nabytím právní moci usnesení, tj. dne 13. 9. 2002. Toto rozhodnutí rejstříkového soudu, učiněné až poté, co rozhodnutí v trestní věci obviněných nabylo právní moci, je novou skutečností (tzv. nova), které zákon v řízení o dovolání nepřipouští. Dovolací soud zákonost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí i řízení mu předcházející posuzuje podle skutkového i právního stavu platného v době, kdy rozhodnutí bylo učiněno, popřípadě kdy bylo konáno řízení, jež mu předcházelo.

Oba obvinění rovněž shodně namítají, že nebyla prokázána subjektivní stránka jejich jednání. P. P. namítá, že nebylo prokázáno, že měl úmysl spáchat trestné činy podle § 125 odst. 1 a § 126 odst. 2 tr. zák. a od okamžiku, kdy předal svoji rezignaci na funkci člena představenstva společnosti, se přestal považovat za člena představenstva a na činnosti společnosti se vůbec nepodílel. M. P. namítá, že nebylo jeho úmyslem nést účetnictví a ohrozit tak jakákoliv práva, přičemž poukazuje mj. i na nedostatek zkušeností s řízením akciové společnosti. Pokud pak povinný subjekt nevyvíjí žádnou obchodní činnost, jak tomu bylo v případě jejich akciové společnosti, nemůže neexistence „oprávněně (pro nečinnost) prázdných účetních knih ohrozit vyměření daně“.

Předně je nutno uvést, že na základě svého svobodného rozhodnutí se může stát podnikatelem každý, kdo splní pro to předepsané zákonné podmínky. Tímto svým rozhodnutím, kterým vstupuje do často složitých právních a ekonomických vztahů upravených řadou zákonů, na sebe přebírá i odpovědnost, že bude řádně plnit povinnosti, které pro něj ze zákona vyplývají, resp. nést i případné trestní následky vyplývající z porušení těchto povinností. Je tedy zřejmé, že podnikatelem nemůže být každý, ale toliko ten, kdo má k tomu potřebné schopnosti, znalosti a předpoklady. Pokud se tedy obvinění nechali zvolit za člena, resp. místopředsedu představenstva akciové společnosti, převzali tím na sebe také odpovědnost za plnění svých zákonných povinností z toho vyplývajících a této odpovědnosti se nemohou zbavit tvrzením, že se podáním odstoupení z funkce již nepovažovali za člena statutárního orgánu akciové společnosti nebo že nebyli schopni řídit společnost pro nedostatek zkušeností. Samotné tvrzení P. P., že se po předání rezignace na funkci člena představenstva (dne 20. 9. 1995) přestal za něj považovat a na činnosti společnosti se již vůbec nepodílel, je navíc v přímém rozporu s již zmíněným notářským zápisem z jednání valné hromady dne 26. 10. 1995, na kterém byl přítomen a potvrzen ve funkci, a také se skutečností, že ještě v roce 1998 podali všichni tři návrh na prohlášení konkursu.

Oba obvinění se tak dopustili daného jednání jednak z neznalosti, jednak na základě mylného výkladu příslušných norem práva trestního i mimotrestních norem, jichž se trestní zákon dovolává ve svých blanketních ustanoveních, a jednali tak v tzv. negativním právním omylu. Negativní omyl o trestních normách a normách, jichž se trestní zákon dovolává, však neomlouvá, neboť zde platí zásada, že neznalost trestního zákona a toho, co je trestným činem, neomlouvá. Z hlediska subjektivní stránky je proto zřejmé, že obvinění jednali v nepřímém úmyslu podle § 4 písm. b) tr. zák., když ohrožení majetkových práv jiného anebo včasného a řádného vyměření daně sice nebylo jejich přímým cílem, ale s ohledem na jejich zákonné povinnosti statu-

tárních orgánů a při vědomí, že společnost je značně zadlužena u celé řady subjektů, jim bylo lhotežné, zda takovýto následek nastane, či nenastane, a nepočítali s žádnou skutečností, která by vzniku tohoto následku mohla zabránit.

Pokud jde o námitku M. P., že v případě, kdy společnost nevyvíjela žádnou obchodní činnost, nemohlo dojít k ohrožení řádného a včasného vyměření daně, protože účetní knihy by byly v podstatě prázdné, je třeba uvést následující. Trestného činu zkrusování údajů o stavu hospodaření a jmění se mj. dopustí ten, kdo nevede účetní knihy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole, ač je k tomu podle zákona povinen, a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně. Z hlediska hrozícího následku postačí k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu buď pouze ohrožení majetkových práv jiného, nebo toliko ohrožení včasného a řádného vyměření daně (oba znaky jsou uvedeny alternativně). Pokud obviněný namítá, že k ohrožení majetkových práv třetích subjektů nedošlo a nemohlo dojít ani k ohrožení vyměření daně, jde ve své podstatě o námitku proti právnímu posouzení věci ve smyslu uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Ze skutkového zjištění soudu I. stupně, že „ohrozili minimálně úhradu pohledávky FÚ pro P. 10 a včasné a řádné vyměření daně“ (skutková věta ad 1. rozsudku), naplnění znaku trestného činu podle § 125 odst. 1 tr. zák., že „ohrozili tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně,“ totiž spolehlivě dovést nelze. V tomto směru státní zástupce správně namítá, že ve skutkové větě ani v odůvodnění soudních rozhodnutí nejsou konstatovány takové konkrétní okolnosti, které by tomuto zákonnému znaku odpovídaly, a skutková věta vedle nekonkrétní zmínky o pohledávce finančního úřadu obsahuje pouze citaci zmíněného zákonného ustanovení. V tomto směru bude proto nutno provést další dokazování za účelem zjištění, jaká majetková práva a kterých subjektů byla ohrožena. Ve spise se již nacházejí listiny svědčící o tom, že vůči R., a. s., mají určité subjekty pohledávky a z toho vyplývající majetková práva. U těchto pohledávek je pak třeba zjistit alespoň jejich minimální výši. Pokud jde o daň, je třeba zjistit u jaké daně, v jakém rozsahu a za jaké zdaňovací období bylo její včasné a řádné vyměření ohroženo. I když R., a. s., jako daňový subjekt nevykonával činnost nebo nepobíral příjmy podrobené dani, vyplývá ze spisu, že je vlastníkem 1/4 nemovitosti, daňová přiznání podával od roku 1993 a tuto povinnost přestal plnit v roce 1998. Úkolem soudu I. stupně proto bude doplnit skutková zjištění v uvedeném směru a na základě výsledku dokazování znovu ve věci rozhodnout.

Jiná situace je ohledně trestného činu porušení povinnosti v řízení o konkursu podle § 126 odst. 2 tr. zák., jímž byli obvinění rovněž uznáni vinnými. Obviněným je zde kladeno za vinu, že v době od 1. 5. 2000 do 24. 5. 2001 nepodali návrh na prohlášení konkursu na společnost R., a. s., ..., ačkoliv věděli, že je předlužena, čímž nesplnili povinnost vyplývající ze zák. č. 105/2000 Sb. Obviněný M. P. v tomto směru namítá, že návrh na prohlášení konkursu podali a bylo jejich snahou uvést vztahy okolo obchodní společnosti do souladu s právními předpisy. Obviněný P. P. pak přímo namítá, že trestní odpovědnost za tento trestný čin byla založena zák. č. 105/2000 Sb. s účinností od 1. 5.

2000 a proto lze nepodání návrhu na prohlášení konkursu trestně sankcionovat až od tohoto data, když povinnost k podání návrhu existovala již předtím a jejich společnost takovýto návrh podala již 14. 4. 1998, tj. splnila ji již před datem 1. 5. 2000.

Trestného činu porušení povinnosti v řízení o konkursu podle § 126 odst. 2 tr. zák. se dopustí ten, kdo nesplní svou zákonnou povinnost podat návrh na prohlášení konkursu. Tato skutková podstata byla zavedena do trestního zákona novelou provedenou zák. č. 105/2000 Sb. s účinností od 1. 5. 2000, čímž se nepodání návrhu na konkurs stalo trestným. Povinnost k podání návrhu na prohlášení konkursu, která je v nyní platném znění zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, upravena v § 3 odst. 1 tohoto zákona (od 1. 5. 2000), ale byla do něj zavedena již předtím, a to novelou č. 94/1996 Sb. s účinností od 1. 6. 1996 v § 68a a později v § 4a odst. 1 novelou č. 12/1998 Sb. s účinností od 1. 4. 1998. Návrh na prohlášení konkursu na společnost R., a. s., byl obviněnými podán dne 14. 4. 1998.

Ze znění ustanovení § 126 odst. 2 tr. zák., které postihuje nepodání návrhu, tj. nesplnění zákonné povinnosti, přitom vyplývá, že pro posouzení trestnosti jednání bude z hlediska § 16 odst. 1 tr. zák. o časové působnosti trestních zákonů rozhodující zjištění okamžiku vzniku této povinnosti, protože tento delikt není trestným činem trvajícím, tj. nepostihuje také udržování protiprávního stavu. Trestní postih podle § 126 odst. 2 tr. zák. je proto možný pouze u těch pachatelů, kterým uvedená povinnost vznikla po 30. 4. 2000 a nebyla řádně splněna, tj. pachatel zjistil, že je v úpadku, a návrh na prohlášení konkursu nepodal bez zbytečného odkladu podle § 3 odst. 1 zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. I když v daném případě bylo řízení o návrhu na prohlášení konkursu dne 17. 4. 1998 zastaveno (pro nezaplacení zálohy na náklady konkursu), s ohledem na ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. o časové působnosti trestních zákonů se neuplatní ani ustanovení § 3 odst. 3 zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, podle kterého povinnost podat návrh na prohlášení konkursu není splněna, jestliže řízení o návrhu na prohlášení konkursu bylo vinou navrhovatele zastaveno nebo jestliže byl návrh zamítnut. Rovněž toto ustanovení uvedeného zákona bylo totiž zavedeno až novelou č. 105/2000 Sb. s účinností od 1. 5. 2000.

Z uvedeného vyplývá, že právní posouzení skutku v bodě 2. rozsudku soudu I. stupně je nesprávné, pokud obvinění byli uznáni vinnými trestným činem porušení povinnosti v řízení o konkursu dle § 126 odst. 2 tr. zák. za jednání, které v době jeho spáchání nebylo trestné. Obviněnými uplatněné dovolací důvody dle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. tak jsou ve věci dány a jejich dovolání jsou důvodná. Nejvyšší soud proto zrušil ohledně dovolatelů usnesení odvolacího soudu v celém rozsahu a taktéž i rozsudek soudu I. stupně. Protože důvod, z něhož bylo rozhodnuto ve prospěch dovolatelů, prospívá také spoluobžalovanému P. N., bylo s ohledem na § 265k odst. 2 tr. ř. a dle § 261 tr. ř. rozhodnuto též v jeho prospěch. Současně byla zrušena také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Soudy I. stupně, jehož rozhodnutí bylo také zrušeno, protože trpělo vadou vytykanou dovolateli, bylo pak přikázáno, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Vadu obsahu odvolání státního zástupce spočívající v tom, že v něm není vymezeno, je-li podáno ve prospěch nebo v neprospěch obviněného (§ 249 odst. 2 tr. ř.), je soud prvního stupně povinen pokusit se odstranit postupem podle § 251 odst. 1 tr. ř.

Odvolací soud proto nemůže odmítnout odvolání státního zástupce podle § 253 odst. 3 tr. ř. z důvodu, že takové vymezení chybí, pokud předseda senátu soudu prvního stupně neučinil výzvu k odstranění vad, nestanovil pro ně pěti-denní lhůtu a neupozornil státního zástupce na následky nesplnění této výzvy záležící v odmítnutí odvolání.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2003, sp. zn. 5 Tdo 1205/2003)

Nejvyšší soud k dovolání nejvyšší státní zástupkyně zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. 9 To 57/2003, a krajskému soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Obviněný R. C. byl rozsudkem Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 10. 10. 2002, sp. zn. 3T 51/2000, zproštěn podle § 226 písm. a) tr. ř. obžaloby pro skutek, ve kterém byl obžalobou spatřován trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. Dále bylo rozhodnuto podle § 229 odst. 3 tr. ř. tak, že poškozený Ing. O. B. se odkazuje se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Proti citovanému rozsudku podali odvolání poškozený a okresní státní zástupce. Krajský soud v Brně rozhodl o těchto odvoláních usnesením ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. 9 To 57/2003, tak, že podle § 253 odst. 3 tr. ř. odvolání státního zástupce odmítl a podle § 253 odst. 1 tr. ř. odvolání poškozeného zamítl.

Výše citované usnesení Krajského soudu v Brně napadla nejvyšší státní zástupkyně dovoláním z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. V odůvodnění svého dovolání vyjádřila přesvědčení, že Krajský soud v Brně nepostupoval správně, když odvolání okresního státního zástupce podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítl. Nejvyšší státní zástupkyně se domnívá, že pokud odvolání státního zástupce nemělo náležitosti uvedené v § 249 odst. 1, 2 tr. ř., měl soud prvního stupně postupovat podle § 251 odst. 1 tr. ř. a vyzvat státního zástupce, aby ve lhůtě pěti dnů odstranil vady odvolání. Teprve potom, kdyby státní zástupce v této lhůtě vady odvolání neodstranil, mohl by odvolací soud odvolání odmítnout podle § 253 odst. 3 tr. ř. Nejvyšší státní zástupkyně navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně, jakož i všechna další rozhodnutí, na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a přikázal Krajskému soudu v Brně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Obviněný R. C. ve vyjádření k dovolání projevil nesouhlas s názorem nejvyšší státní zástupkyně a ztotožnil se závěry uvedenými v odůvodnění napadeného usnesení Krajského soudu v Brně.

Nejvyšší soud jako soud dovolací především shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 tr. ř., protože ve věci bylo rozhodnuto ve druhém stupni, dovolání napadá pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, směřuje proti rozhodnutí uvedenému v § 265a odst. 2 písm. h) tr. ř., dovolání bylo podáno nejvyšší státní zástupkyní a obsahuje obligatorní náležitosti dovolání stanovené v § 265f tr. ř. Poně-vadž dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit, zda uplatněný dovolací důvod lze považovat za důvod dovolání uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., jehož existence je zároveň podmínkou pro provedení přezkumu dovolacím soudem.

Dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je mimo jiné dán, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí.

Nejvyšší soud zjistil ze spisu sp. zn. 3 T 51/2000, že osmidenní lhůta k podání odvolání uplynula okresnímu státnímu zástupci ve Žďáru nad Sázavou dne 12. 12. 2002. V této lhůtě státní zástupce podal odvolání, které však nezdůvodnil tak, aby bylo patrné, ve kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které mu předcházelo, a rovněž v odvolání neuvedl, zda je podává ve prospěch nebo v neprospěch obviněného R. C., ačkoliv mu to ukládá ustanovení § 249 odst. 1, 2 tr. ř. Soud prvního stupně nevyzval státního zástupce podle § 251 odst. 1 tr. ř., aby ve lhůtě pěti dnů odstranil výše uvedené vady odvolání. Po uplynutí osmidenní lhůty podáním ze dne 6. 1. 2003 sdělil státní zástupce, že odvolání je podáno v neprospěch obviněného R. C., a dne 13. 1. 2003 podané odvolání odůvodnil v rozsahu, který požaduje ustanovení § 249 odst. 1 tr. ř. Soud prvního stupně v době od 12. 12. 2002 do 13. 1. 2003 nevyzval státního zástupce, aby odstranil vady podaného odvolání.

Krajský soud v Brně v odůvodnění napadeného rozhodnutí vyslovil názor, že vada spočívající v tom, že v odvolání státního zástupce není uvedeno, zda odvolání je podáno ve prospěch či v neprospěch obviněného, je vadou neodstranitelnou postupem podle § 251 odst. 1 tr. ř. Proto nemusí soud prvního stupně státního zástupce vyzývat k odstranění vady ve lhůtě pěti dnů. Svůj názor opírá o ustanovení § 251 odst. 1 tr. ř., který se zmiňuje pouze o odstranění náležitostí uvedených v § 249 odst. 1 tr. ř.

Pro vyřešení otázky, zda vada spočívající v tom, že v odvolání státního zástupce není uvedeno, že odvolání je podáno ve prospěch či v neprospěch obviněného, je vadou nenapravitelnou, resp. neodstranitelnou postupem podle § 251 odst. 1 tr. ř., je nutné se zabývat povahou náležitostí odvolání uvedených v § 249 odst. 1 a odst. 2 tr. ř. Teprve po srovnání obou skupin obsahových náležitostí odvolání lze zjistit, zda důvo-

dem pro rozdělení obsahových náležitostí do dvou samostatných odstavců byl záměr zákonodárce zdůraznit větší význam či závažnost jedné ze skupin, v tomto případě náležitosti uvedené v § 249 odst. 2 tr. ř. s následkem nemožnosti jejího odstranění a nebo šlo spíše o legislativně technickou nedůslednost nemající fakticky žádný význam.

Nejvyšší soud po srovnání závažnosti a důležitosti výše uvedených náležitostí došel k závěru, že náležitosti uvedené v § 249 odst. 1 tr. ř. i v § 249 odst. 2 tr. ř. jsou svým významem a důležitostí postaveny na stejnou úroveň. Nelze najít žádný argument pro závěr, že povinnost státního zástupce uvedená v § 249 odst. 2 tr. ř. je důležitější a závažnější, než jsou náležitosti, které musí mít jeho odvolání nebo odvolání jiných procesních stran podle § 249 odst. 1 tr. ř., a proto by měla být postupem podle § 251 odst. 1 tr. ř. neodstranitelná. Státní zástupce je v řízení před soudem stranou, avšak jako jediný může napadat rozsudek z jakéhokoli přípustného důvodu a může podat odvolání ve prospěch, ale i v neprospěch kterékoli osoby rozsudkem přímo dotčené.

Důsledkem širokých oprávnění státního zástupce v odvolacím řízení je nejen povinnost vymezit rozsah a důvody odvolání (§ 249 odst. 1 tr. ř.), ale i povinnost uvést, zda je podává být i jen zčásti ve prospěch nebo v neprospěch obviněného.

Zvláštní oprávnění státního zástupce tak rozšiřuje i náležitosti odvolání jím podaného právě o vymezení toho, zda je podává ve prospěch či neprospěch obviněného (být jen zčásti). Splnění této náležitosti odvolání totiž má vliv nejen na rozsah přezkoumání rozsudku odvolacím soudem, nýbrž i na použití zásady zákazu reformace in peius.

Je tedy zřejmé, že vymezení, resp. zaměření odvolání ve vztahu k obviněnému ze strany státního zástupce je obsahovou náležitostí stejné povahy jako náležitosti odvolání uvedené v § 249 odst. 1 tr. ř. a pouze z legislativně technické nedůslednosti je tato povinnost státního zástupce uvedena v samostatném odstavci. Za situace, kdy státní zástupce opomene uvést v odvolání, zda je podává ve prospěch či v neprospěch obviněného, musí předseda senátu soudu prvního stupně postupovat stejným způsobem jako v případě jiných obsahových nedostatků podaného odvolání uvedených v § 249 odst. 1 tr. ř. Teprve neodstranil-li by státní zástupce po výzvě ve lhůtě pěti dnů vady odvolání, mohl by odvolací soud jeho odvolání odmítnout podle § 253 odst. 3 tr. ř., neboť jinému postupu by bránil nedostatek vymezení rozsahu přezkoumání povinnosti. Odvolací soud proto nemůže odmítnout odvolání státního zástupce, pokud soud prvního stupně nepostupoval v souladu se zákonem a předseda senátu neučinil výzvu k odstranění vad, nestanovil pětidenní lhůtu a neupozornil státního zástupce na možné následky nesplnění této výzvy spočívající v odmítnutí odvolání podle § 253 odst. 3 tr. ř.

Pokud v posuzované trestní věci odvolací soud odmítl odvolání státního zástupce s odkazem na ustanovení § 253 odst. 3 tr. ř., aniž by předtím vrátil spis soudu prvního stupně k postupu podle § 251 odst. 1 tr. ř., pak státnímu zástupci odepřel jeho právo na přezkoumání rozsudku soudu prvního stupně v řádném opravném řízení, což opodstatňuje existenci dovolacího důvodu uvedeného v § 265 odst. 1 písm. l) tr. ř. Nejvyšší soud proto zrušil podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. usnesení Krajského soudu

v Brně ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. 9 To 57/2003, v části, ve které bylo podle § 253 odst. 3 tr. ř. odvolání státního zástupce odmítnuto. Současně podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

V dalším řízení je odvolací soud vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto rozhodnutí o dovolání (§ 265s odst. 1 tr. ř.). Protože vady napadeného rozhodnutí vytknuté v dovolání a zjištěné Nejvyšším soudem nebylo možno odstranit ve veřejném zasedání, Nejvyšší soud podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. učinil toto rozhodnutí v neveřejném zasedání.

Do pravomoci soudů České republiky nespadá rozhodování o povolení obnovy řízení a zrušení pravomocného rozhodnutí ve věcech, v nichž před datem 1. 1. 1993 rozhodl soud se sídlem na území Slovenské republiky.

(Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 6. 11. 2003, sp. zn. 13 To 325/2003)

Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích zamítl stížnost odsouzeného Č. V. proti usnesení Okresního soudu v Chrudimi ze dne 23. 6. 2003, sp. zn. Nt 801/2003.

Z odůvodnění:

Usnesením ze dne 23. 6. 2003, sp. zn. Nt 801/2003, Okresní soud v Chrudimi zamítl podle § 283 písm. b) tr. ř. per analogiam návrh odsouzeného Č. V. na povolení obnovy řízení ve věci vedené u Vojenského obvodového soudu v Prešově pod sp. zn. 1 T 166/85, v níž byl jmenovaný odsouzen rozsudkem tohoto soudu ze dne 13. 11. 1985, sp. zn. 1 T 166/85.

Své rozhodnutí odůvodnil okresní soud tím, že soud v České republice není příslušný k rozhodnutí o povolení obnovy řízení a zrušení rozsudku soudu, který se nachází na území Slovenské republiky.

Proti tomuto usnesení podal odsouzený prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě stížnost. Namítl, že pokud okresní soud se pokládal za nepřislušný k provedení řízení, měl postupovat podle § 24 odst. 1 tr. ř., a nikoliv návrh zamítnout. Poukázal na řadu rozhodnutí jiných soudů, které v podobných věcech rozhodly o povolení obnovy řízení. Pokládá za nepřijatelné, aby ve srovnatelných případech bylo odlišně rozhodováno soudy v Plzni, Litoměřicích a Opavě na jedné straně a zcela odlišně pak Okresním soudem v Chrudimi. Má za to, že mu jako občanu České republiky nebyla poskytnuta ústavně zakotvená soudní ochrana a ani po zaházení předchozího odsouzení nebyly odstraněny všechny důsledky z něho vyplývající, zejména pak důsledky předchozího trestu propadnutí majetku. Důvodnost svého návrhu podpořil i poukazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 76/2003. Navrhl, aby krajský soud napadené usnesení zrušil a aby vyhověl návrhu na povolení obnovy řízení.

Z podnětu podané stížnosti přezkoumal krajský soud ve smyslu § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení i řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům.

Pro rozhodnutí o stížnosti je stěžejní vyřešení otázky, zda rozsudek soudu se sídlem na území Slovenské republiky vydaný v době před rozdělením federativního státu je nutno pokládat na rozsudek cizího státu a v případě, že ano, zda může soud v České republice rozhodnout o povolení obnovy řízení a zrušení rozsudku vydaného soudem cizího státu.

Při posouzení charakteru rozhodnutí vydaného soudem se sídlem na území dnešní Slovenské republiky vyhlášeného před 1. 1. 1993 lze vycházet z názoru vyjádřeného ve stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu, sp. zn. Stn 1/95, publikovaného pod č. 37/96 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek a je možné odkázat na níže uvedené výňatky z uvedeného stanoviska.

Po rozdělení společného státu, kdy se podle čl. 1 odst. 2 ústavního zákona č. 542/1992 Sb. nástupnickými státy České a Slovenské Federativní Republiky staly Česká republika a Slovenská republika, je zřejmé, že další trestní řízení mohou konat jen soudy jednoho z těchto států, a to ty, které vyhlásily rozsudek. Taková je původní právní úprava trestního řízení ČSFR, kterou převzala Česká republika jako nástupnický stát ústavním zákonem ČNR č. 4/1993 Sb. Další trestní řízení v takové věci nemohou bez dalšího konat soudy druhého nástupnického státu, v posuzovaném případě České republiky. Orgány České republiky ani nemohou vykonávat rozsudek jen na základě rozhodnutí učiněných v trestním řízení cizím státem, kterým od 1. 1. 1993 je nepochybně Slovenská republika.

Tyto důsledky rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky jsou pro Českou republiku nepochybné a nasvědčují tomu, že rozsudek soudu, který měl sídlo na území dnešní Slovenské republiky, má za těchto okolností v uvedených směrech povahu trestního rozsudku cizího státu, byť byl vyhlášen soudem dříve společné soudní soustavy. Ze stejného názoru zřejmě vycházel i zákonodárce při přijetí čl. II bod 7 zákona č. 25/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní řád, jakož i při souhlasu s čl. 6 Závěrečného protokolu Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech, publikované pod č. 209/1993 Sb., jejímž cílem bylo vyřešit nejdůležitější otázky nástupnictví v této oblasti.

Formulace použitá v uvedených právních normách naznačuje, že zákonodárce rozsudky uvedených soudů nepokládá z hlediska možného výkonu za rozsudky státu, na jehož území se mají vykonat, tedy v podstatě tak naznačuje, že jde o rozsudky cizího státu. Rozsudek uložený soudem se sídlem ve Slovenské republice, který byl vyhlášen před 1. 1. 1993 a nebylo započato s jeho výkonem před účinností citovaného zákona, lze proto vykonat v České republice jen za splnění podmínek druhé výjimky ustanovení § 21 odst. 2 tr. zák., tedy stanoví-li to vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

Lze si jen stěží představit, že by soud České republiky mohl zasahovat do pravomocného rozhodnutí soudu na území Slovenské republiky v době, kdy jde již o jiný suverénní stát, a jakkoliv je měnit.

Výše uvedenou argumentaci lze vztáhnout nejen na otázky výkonu uloženého trestu, ale i na případy pokračování v původním řízení, tedy i na posuzovaný případ. Jestliže tedy z hlediska výkonu uloženého trestu je nutno uvedené rozhodnutí pokládat za rozsudek cizího státu, platí totéž, pokud jde o pokračování v původním řízení, a to jak ve vztahu k řádným, tak i k mimořádným opravným prostředkům, jakým je i obnova řízení.

Nelze pokládat za přípustné, aby soud České republiky mohl zasahovat do pravomocného rozhodnutí soudu na území Slovenské republiky v době, kdy jde již o jiný suverénní stát, a aby mohl jeho pravomocné rozhodnutí jakýmkoliv způsobem měnit. Takový postup neumožňuje ani mezinárodní smlouva.

Veden těmito úvahami pak došel krajský soud k závěru, že rozhodnutí Okresního soudu v Chrudimi, který dovodil, že český soud nemůže rozhodovat o zrušení rozsudku vydaného soudem na území Slovenské republiky a že nelze pokračovat v řízení, které bylo, byť před rozdělením federativní republiky, vedeno před soudem nyní již cizího státu, bylo učiněno v souladu se zákonem.

Odsouzenému nic nebrání, aby svůj návrh adresoval příslušnému soudu ve Slovenské republice, přičemž zpráva vyžádaná od Vojenského obvodového soudu v Prešově vyvrací tvrzení prezentované v podaném návrhu na povolení obnovy řízení, že by soud, který původní rozhodnutí vydal, zanikl.

Z rozhodnutí uvedeného soudu pak bylo zjištěno, že odsouzený podal v roce 1996 u Vojenského obvodového soudu v Prešově návrh na přezkumné řízení podle ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci. Usnesením ze dne 2. 4. 1997, sp. zn. Nt 387/96, ve spojení s usnesením Vyššího vojenského soudu v Trenčíně ze dne 6. 5. 1997, sp. zn. Rto-2/97, však byl jeho návrh jako opožděně podaný tímto soudem zamítnut.

Protože tedy v postupu okresního soudu ani v jeho rozhodnutí nezjistil krajský soud pochybení, stížnost odsouzeného proti napadenému usnesení jako nedůvodnou zamítl.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH, OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Dohoda, kterou účastníci zakládají pravomoc soudu určitého státu, nemusí obsahovat označení místně příslušného soudu určeného státu.

Ujednání o tom, který český soud konkrétně má spor projednat, není jen dohodou o pravomoci, nýbrž i dohodou o místní příslušnosti (§ 89a o. s. ř.).

Jestliže strany dohodou založily pravomoc českých soudů, ale podmínky místní příslušnosti chybějí nebo je nelze zjistit, postupuje se podle § 11 odst. 3 o. s. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 524/2002)

M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 3. 4. 2001 (odkazuje na ustanovení § 7 o. s. ř.) pro nedostatek pravomoci zastavil řízení o žalobě ze dne 20. 10. 2000, již se žalobkyně po žalovaném domáhala zaplacení kupní ceny ve výši 2 973 137,71 Kč s příslušenstvím. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalovaný má sídlo v Polské republice, a z obsahu článku X. kupní smlouvy, uzavřené účastníky dne 7. 11. 1996 (dále též jen kupní smlouva). Cituje ustanovení článku 37 odst. 3 Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních, uveřejněné vyhláškou ministra zahraničních věcí pod č. 42/1989 Sb. (dále též jen Smlouva) a ustanovení § 9 odst. 3 písm. II/ o. s. ř. ve znění účinném před 1. 1. 2001, dospěl soud k závěru, že ujednání obsažené v kupní smlouvě není dohodou o pravomoci českého soudu k rozhodnutí sporu, jelikož si odporuje a není z něj jednoznačně zřejmé, že touto větou účastníci zamýšleli založit pro případný spor pravomoc soudu českého. Současně uvedl, že pravomoc nelze dovodit ani z článku 37 odst. 1 Smlouvy, jelikož z kupní smlouvy neplyne, kde (v jaké zemi) byla podepsána.

K odvolání žalobkyně V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 31. 1. 2002 (odkazuje na ustanovení § 7 a § 104 odst. 1 o. s. ř.) usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud uzavřel, že hodlají-li se účastníci smluvního vztahu dohodnout odchýlně od úpravy zakotvené v článku 37 odst. 2 Smlouvy, musí být dohodnuta pravomoc soudu natolik přesná, aby z ní jednoznačně vyplynulo, který soud bude pravomocný k rozhodování konkrétního sporu. Ze znění článku X. kupní smlouvy však nevyplývá, který soud České republiky má být příslušným k projednání a rozhodování sporů vzniklých z této smlouvy. Dále odvolací soud citoval ustanovení § 37 odst. 3 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (ve znění zákonů č. 158/1969 Sb., č. 234/1992 Sb. a č. 264/1992 Sb.), s tím, že příslušností soudu podle tohoto ustanovení se rozumí příslušnost místní a že i zde je připuštěna možnost písemnou dohodou založit pravomoc českých soudů, přičemž není možno měnit příslušnost věcnou. V kupní smlouvě však místní příslušnost žádného soudu České republiky sjednána nebyla (a není dána ani podle ustanovení občanského soudního řádu). Z uvedeného podle odvolacího soudu vyplývá, že nedohodli-li si

účastníci smluvního vztahu, který český soud má spory z dané smlouvy projednávat a rozhodovat, nebylo mezi nimi dosaženo dohody o pravomoci českých soudů tyto spory rozhodovat.

Žalobkyně podala proti usnesení odvolacího soudu včas dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř., namítajíc (podle obsahu), že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Konkrétně dovolatelka poukazuje na to, že vůle stran projevovaná v článku X. kupní smlouvy jednoznačně vyjadřuje (ve shodě s ustanoveními Smlouvy) dohodu o pravomoci českých soudů a že případy, kdy je dána pravomoc českých soudů, ale chybí podmínky pro určení místní příslušnosti, řeší postup popsany v ustanovení § 11 odst. 3 o. s. ř. Proto dovolatelka požaduje, aby Nejvyšší soud usnesení soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Podle bodu 1., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, není-li dále stanoveno jinak, platí tento zákon i pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; právní účinky úkonů, které v řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány. Pro závěr, že ustanovení občanského soudního řádu ve znění zákona č. 30/2000 Sb. se uplatní i pro řízení zahájená před 1. 1. 2001, není podstatné, jak dlouhou dobu před tímto datem řízení probíhalo a kolik procesních úkonů soud učinil v době od 1. 1. 2001 (srov. též rozhodnutí uveřejněné pod číslem 45/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Řízení v této věci bylo sice zahájeno již 20. 10. 2000, obě výše citovaná rozhodnutí však byla vydána po 1. 1. 2001, a body 2. až 29. hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb. odchýlnou úpravu pro řešení soudní pravomoci u sporů zahájených před 1. 1. 2001 neobsahují. Odtud plyne, že – ve shodě s výše citovaným bodem 1. přechodných ustanovení – je pro dovolací řízení nutno užít občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2001.

Dovolání je přípustné podle § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné. Proto N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Soudy nižších stupňů správně uzavřely, že odpověď na otázku, zda je dána pravomoc českých soudů k rozhodnutí sporů, je třeba hledat především ve výše označené mezinárodní smlouvě.

Podle článku 37 Smlouvy (označeného rubrikou Smluvní závazkové vztahy) smluvní závazkové vztahy se řídí právním řádem smluvní strany, na jejímž území byla uzavřena dohoda, pokud se její účastníci nedohodli na použití jiného právního

řádu týkajícího se závazků (odstavec 1). Ve věcech uvedených v odstavci 1 je dána pravomoc soudu smluvní strany, na jejímž území má odpůrce bydliště nebo sídlo. Pravomoc je dána i soudu smluvní strany, na jejímž území má bydliště nebo sídlo navrhovatel, za předpokladu, že na tomto území je předmět sporu nebo majetek odpůrce (odstavec). Pravomoc uvedenou v odstavci 2 mohou účastníci smluvního závazkového vztahu změnit dohodou (odstavec 3).

Spor o to, zda účastníci řízení založili pravomoc českých soudů k rozhodnutí sporu dohodou (srov. článek 37 odst. 3 Smlouvy), se pojil s výkladem článku X. kupní smlouvy, v tomto znění: „Pokud se smluvní strany v této smlouvě nedohodly jinak, řídí se ostatní vztahy z této kupní smlouvy vyplývající ustanoveními § 409 až 475 obchodního zákoníku, příslušnými soudy českými a obchodním právem českým.“

Ve zbývajících částech kupní smlouvy není o pravomoci soudu určitého státu k rozhodnutí případného sporu účastníků uvedeno ničeho, přičemž obrat o příslušných soudech českých podle Nejvyššího soudu dostatečně určitě vyjádřil vůli stran založit pro případ sporu vzešlého z kupní smlouvy pravomoc českých soudů k jeho rozhodnutí. Úvaha odvolacího soudu, podle níž je v tzv. věcech s cizím prvkem nezbytnou součástí dohody, již účastníci zakládají pravomoc soudu určitého státu i označení místně příslušného soudu určeného státu (bez zřetele k tomu, zda se pojí k článku 37 Smlouvy nebo k § 37 zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním), není správná, když ujednání o tom, který český soud konkrétně má spor projednat již není dohodou o pravomoci, nýbrž prorogací, to jest dohodou o místní příslušnosti (srov. v tuzemských poměrech ustanovení § 89a o. s. ř.). Přitom skutečnost, že strany sice dohodou založily pravomoc českých soudů (že věc patří do pravomoci soudů České republiky), ale podmínky místní příslušnosti chybějí nebo je nelze zjistit, je, jak správně uvádí dovolatelka, řešitelná postupem dle § 11 odst. 3 o. s. ř. (srov. též § 105 odst. 2 o. s. ř.).

Lze tudíž uzavřít, že právní závěr odvolacího soudu, že není dána pravomoc českých soudů k rozhodnutí sporu, neobstojí a dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl uplatněn právem. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené usnesení zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí pro pohledávku, pro niž bylo zřízeno soudcovské zástavní právo, lze vést přímo nejen proti každému pozdějšímu vlastníku nemovitostí, který ji nabyl smluvně (§ 338d odst. 2 o. s. ř.), nýbrž i proti osobě, která se stala výlučným vlastníkem nemovitostí dohodou o vypořádání společného jmění s povinným.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 2002, sp. zn. 20 Cdo 1905/2001)

Usnesením ze dne 15. 6. 2001 potvrdil **K r a j s k ý s o u d** v Ostravě usnesení z 11. 4. 2001, jímž **O k r e s n í s o u d** v Karvině nařídil výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí povinné k vydobytí pohledávky oprávněné ve výši 119 195 Kč s příslušenstvím, jakož i k vymození nákladů předchozího řízení v částce 12 618 Kč a nákladů výkonu rozhodnutí ve výši 6284 Kč; dále krajský soud rozhodl, že oprávněná nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Pravomocné usnesení odvolacího soudu napadla povinná, zastoupena advokátem, včasným dovoláním, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 238a odst. 1 písm. d) o. s. ř. (majíc na mysli zřejmě ustanovení § 238a odst. 1 písm. c/ o. s. ř., jelikož jde o usnesení, jímž byl výkon rozhodnutí nařízen, nikoliv zastaven) a jež odůvodňuje poukazem na ustanovení § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř. (správně ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/). Naplnění tohoto dovolacího důvodu povinná spatřuje v – podle jejího názoru nesprávné – aplikaci § 338d odst. 2 o. s. ř. Toto ustanovení totiž umožňuje vést výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí přímo i proti každému pozdějšímu vlastníku nemovitosti, který ji nabyl smluvně, což ovšem není její případ, jelikož (spolu)vlastníci předmětných nemovitostí byla již před vypořádáním tehdejšího bezpodílového vlastnictví manželů. Dohodou o vypořádání tohoto spoluvlastnictví smluvně žádné nemovitosti nenabyla, protože je tak jako tak již dříve vlastnila ..., není tedy pozdějším vlastníkem ..., ale vlastníkem ex tunc.

Oprávněná se k dovolání vyjádřila tak, že je považuje za bezpředmětné.

Poněvadž dovoláním vymezená otázka – výklad a použití § 338d odst. 2 o. s. ř. – dosud v rozhodování dovolacího soudu vyřešena nebyla a protože výklad uvedeného ustanovení má širší judikatorní přesah, považuje Nejvyšší soud napadené rozhodnutí za právně zásadně významné (§ 237 odst. 3 o. s. ř.) a dovolání proti němu tudíž za přípustné (§ 238a odst. 1 písm. c/ a § 238a odst. 2 ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 písm. c/, odst. 3 o. s. ř.).

Důvodné však dovolání není, a proto je **N e j v y š š í s o u d** zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Protože vady podle ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jež by řízení činily zmatečným, ani vady podle § 241a odst. 2 písm. a),

jež by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, ke kterým je soud podle § 242 odst. 3 o. s. ř., je-li dovolání přípustné, povinen přihlédnout, v dovolání namítány nebyly a nevyplývají ani z obsahu spisu, a protože jinak je dovolací soud uplatněným dovolacím důvodem včetně jeho obsahového vymezení vázán, je předmětem dovolacího přezkumu právní závěr odvolacího soudu, že výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí pro pohledávky, pro něž bylo zřízeno soudcovské zástavní právo, lze vést nejen proti pozdějšímu vlastníku nemovitostí, který je (teprve po zřízení soudcovského zástavního práva) nabyt smluvně, nýbrž i proti osobě, která již v době zřízení soudcovského zástavního práva (spolu)vlastníkem nemovitostí byla, a u níž nastala změna pouze v tom, že ke dni zahájení exekučního řízení prodejem nemovitostí již byla (na základě dohody o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, případně jejich společného jmění) vlastníkem výlučným.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy (nejen hmotného práva, ale i – a o tento případ jde v souzené věci – práva procesního), jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu – sice správně určenou – nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval (z podřazení skutkového stavu hypotéze normy vyvodil nesprávné závěry o právech a povinnostech účastníků).

V daném případě jde o to, a v tom spočívá zásadní právní význam napadeného rozhodnutí, zda ustanovení § 338d odst. 2 o. s. ř. vykládat (v souladu s dovolatelkou) restriktivně, či, jak to učinil odvolací soud, extenzivně. Dovatelka zužujícím výkladem pojmu „každý pozdější vlastník nemovitosti, který ji nabyt smluvně“ dovozuje, že byla-li (spolu)vlastníci předmětných nemovitostí před vypořádáním SJM, ustanovení § 338d odst. 2 o. s. ř. na její případ aplikovat nelze, zatímco odvolací soud výkladem rozšiřujícím naopak dospívá k závěru, že výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí, na nichž bylo zřízeno soudcovské zástavní právo, byl nařízen správně, jelikož dohodu o vypořádání SJM lze zahrnout pod pojem „smluvní převod nemovitosti na nového nabyvatele“ tak, jak má na mysli ustanovení § 338d odst. 2 o. s. ř.

Soudcovské exekuční zástavní právo na nemovitosti je zvláštním způsobem exekuce. Jeho zvláštnost spočívá v tom, že zřízením tohoto práva nedochází k postižení majetku povinného; takto zřízené zástavní právo má tedy jen funkci zajišťovací. Věřiteli jednak umožňuje získat v rozvrhu výtěžku prodeje nemovitosti postavení zástavního věřitele (tj. výhodnější pořadí) a jednak působí vůči každému pozdějšímu nabyvateli nemovitosti. O tom, že byl podán návrh na nařízení výkonu rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva, soud vyrozumí příslušný katastrální úřad, který o zahájení vykonávacího řízení zapíše poznámku (§ 9 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů). Jak dále uvádí důvodová zpráva k ustanovení § 338d o. s. ř., důvodem k tomuto postupu je, aby každý, kdo by chtěl koupit nebo jinak získat do vlastnictví nemovitost, u které byl navržen výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva, popřípadě k ní zřídit zástavní právo smlouvou, mohl tuto skutečnost zjistit

z katastru nemovitostí a s hmotněprávními následky (pořadí soudcovského zástavního práva se zásadně řídí podle dne, v němž došel soudu návrh na jeho zřízení) s ní spojenými uvažovat.

Spočívá-li zajišťovací funkce soudcovského zástavního práva (jež, viz výše, samo o sobě uhrazovací funkci nemá) kromě získání výhodnějšího pořadí v tom, že samotný prodej může být nařízen nejen vůči vlastníku (a tedy i – za podmínek vymezených v ustanovení § 255 o. s. ř. – bezpodílovému spoluvlastníku) zajištěných nemovitostí, nýbrž i proti každému jejich případnému dalšímu smluvnímu nabyvateli, pak tím spíše (argumentací a minore ad maius) – má-li být zajišťovací funkce soudcovského zástavního práva zachována – musí platit, že výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí lze vést i proti osobě, jež je – také novým (a v tomto ohledu je její postavení s pozicí pozdějšího vlastníka nemovitosti, který ji nabyt smluvně, zcela shodné) – vlastníkem nemovitosti, byť toto její postavení je nové (pouze) tím, že – oproti době zřízení soudcovského zástavního práva, kdy věc spoluvlastnila – byla ke dni zahájení exekuce prodejem nemovitostí vlastníkem výlučným.

Protože smyslem ustanovení § 338d odst. 2 o. s. ř. je ochrana věřitele, není důvodu, aby jeho postavení bylo – oproti případům, kdy je prodej nemovitosti nařizován proti pozdějšímu smluvnímu nabyvateli – horší tehdy, měla-li by takováto exekuce být vedena proti osobě, jež je – zrovna tak nově – výlučným vlastníkem nemovitosti, jen proto, že tato osoba v době zřízení soudcovského zástavního práva předmětnou věc již spoluvlastnila.

Lze tedy uzavřít, že povinné se prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost právního posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo. Nejvyšší soud tudíž dovolání jako nedůvodné podle § 243b odst. 2, věty před středníkem, o. s. ř. usnesením (§ 243b odst. 6, věta za středníkem, o. s. ř.) zamítl.

Výrok o náhradě nákladů dovolacího řízení je ve smyslu ustanovení § 243b odst. 5, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř. odůvodněn procesním úspěchem oprávněné.

Bylo-li dovolací řízení zahájeno – podáním dovolání u okresního soudu osobně – 7. 9. 2001, určuje se výše odměny podle vyhlášky č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení, a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen vyhláška), účinné dnem 1. 1. 2001 (ustanovení § 21 vyhlášky).

Náklady dovolacího řízení vzniklé oprávněné spočívají (při ceně předmětu řízení 119 195,00 Kč) v částce 5594,80 Kč představující odměnu za jeden úkon právní služby – vyjádření k dovolání, jež bylo v exekuční věci zamítnuto (§ 1 odst. 1, § 2 odst. 1, § 3 odst. 1, § 12 odst. 1 písm. a/ bod 1.) – sníženou o 50 % podle § 18 odst. 1 vyhlášky a v částce 75 Kč paušální náhrady ve smyslu ustanovení § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb.

Třídenní lhůta k podání námitek proti příkazu k úhradě nákladů exekuce (§ 88 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb. ve znění pozdějších předpisů) je lhůtou procesní, k jejímuž zachování postačí, jsou-li námitky nejpozději posledního dne lhůty odevzdány orgánu, který má povinnost je exekutorovi doručit.

(Usnesení Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 14. 8. 2002, sp. zn. 27 Nc 66/2002)

Z odůvodnění:

Podle § 88 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb. (dále jen zákon) může účastník řízení u exekutora podat námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce do tří dnů od jeho doručení. Zákon sice nemá odkaz, co se týče doručení námitek, na obecný právní předpis, tedy na občanský soudní řád, ale z povahy zákona jako z velké části procesního předpisu lze dovodit, že se jedná o právní normu speciální k normě obecné, a to k občanskému soudnímu řádu. Toto lze dovodit i z mnoha ustanovení zákona, např. § 124, § 60, § 65, § 69, § 71 a § 73. Proto i doručení námitek se musí řídit ustanoveními občanského soudního řádu o lhůtách procesních, a to § 57 a § 58. Z uvedeného proto vyplývá, že námitky musí být v třídenní lhůtě doručeny exekutorovi, popř. dány k přepravě orgánu majícímu licenci k doručování zásilek, přičemž počátek lhůty začíná dnem následujícím po doručení příkazu k úhradě nákladů a skončí uplynutím třetího dne. Pokud konec lhůty připadne na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty následující pracovní den.

Z dokladů doručených soudem exekutorem vyplývá, že příkaz k úhradě nákladů exekuce byl povinně doručen dne 1. 7. 2002. Na poštu (jedná se o procesní lhůtu) byly námitky podány dne 19. 7. 2002, tedy po uplynutí třídenní lhůty počítané podle zásad shora uvedených. Zákon opět neupravuje postup v případě opožděně podaných námitek. Znovu je tedy nutno postupovat dle ustanovení občanského soudního řádu jako předpisu obecného a v daném případě se nejbližší blíží rozhodování o opožděných námitkách ustanovení § 208 o. s. ř., protože se jedná výslovně o přezkumné řízení, naprosto obdobné řízení odvolacímu. Protože byly námitky povinně podány po uplynutí třídenní lhůty, byly podány opožděně a jako takové je soud odmítl.

Právnícká osoba se ve smyslu ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. považuje za osobou blízkou dlužníku, který je fyzickou osobou, je-li dlužník jejím statutárním orgánem (členem statutárního orgánu), jakož i tehdy, je-li dlužník společníkem, členem nebo zaměstnancem této právnické osoby (popřípadě má-li k ní jiný obdobný vztah) a současně, kdyby důvodně pociťoval újmu, kterou utrpěla právnická osoba, jako újmu vlastní.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2002, sp. zn. 21 Cdo 2192/2001)

Žalobce se (žalobou změněnou se souhlasem soudu prvního stupně) domáhal, aby bylo určeno, že vklady domu čp. 1072 na pozemku p. č. 2496 spolu s pozemkem p. č. 2496, zapsaného na LV č. 5283 u Katastrálního úřadu v J. pro obec a k. ú. J., do jmění žalovaného, učiněný Ing. L. F. prohlášením ze dne 22. 9. 1995, a domu čp. 1040 na pozemku p. č. 2459 spolu s pozemkem p. č. 2459, zapsaného na LV č. 5283 u Katastrálního úřadu v J. pro obec a k. ú. J., do jmění žalovaného, učiněný Ing. L. F. prohlášením ze dne 12. 7. 1995, jsou vůči němu právně neúčinné. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že má vůči Ing. L. F. podle platebních výměrů, které se staly vykonatelnými v letech 1995, 1996 a 1998, daňovou pohledávku ve výši (po částečném prominutí daně) 2 557 597 Kč. Ing. L. F., který byl vlastníkem výše uvedených nemovitostí, je prohlášením ze dne 12. 7. 1995 a 22. 9. 1995 vložil do jmění žalovaného. Protože dlužník Ing. L. F. nemá žádný majetek, z něhož by bylo možné daňovou pohledávku uspokojit, protože uvedené vklady do jmění žalovaného učinil v době, kdy o svém nedoplatku vůči žalobci věděl, a protože dlužník Ing. L. F. je statutárním orgánem žalovaného a o úmyslu dlužníka zkrátit věřitele musel vědět, jsou tyto právní úkony ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák. vůči žalobci právně neúčinné.

O k r e s n í s o u d v Jihlavě rozsudkem ze dne 7. 7. 1998 určil, že vůči žalobci je neúčinný vklad domu čp. 1072 na pozemku p. č. 2496 spolu s pozemkem p. č. 2496, zapsaného na LV č. 5283 u Katastrálního úřadu v J. pro obec a k. ú. J., do jmění žalovaného, učiněný Ing. L. F. prohlášením ze dne 22. 9. 1995, zamítl žalobu na určení, že vůči žalobci je neúčinný vklad domu čp. 1040 na pozemku p. č. 2459 spolu s pozemkem p. č. 2459, zapsaného na LV č. 5283 u Katastrálního úřadu v J. pro obec a k. ú. J., do jmění žalovaného, učiněný Ing. L. F. prohlášením ze dne 12. 7. 1995, a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Vycházel ze zjištění, že žalobce má vůči dlužníku Ing. L. F. vymahatelné daňové pohledávky, že prohlášeními ze dne 12. 7. 1995 a 22. 9. 1995 dlužník Ing. L. F. vložil své nemovitosti do jmění žalovaného a že dlužník Ing. L. F. je jediným společníkem a jednatelem žalovaného. Soud prvního stupně dovodil, že vkladu učiněnému prohlášením ze dne 12. 7. 1995 nelze s úspěchem odporovat, neboť k němu došlo dříve, než se pohledávka žalobce stala vymahatelnou. Odporovatelným je jen vklad učině-

ný prohlášením ze dne 22. 9. 1995, kdy již čtyři platební výměry ze dne 27. 6. 1995 byly vykonatelné. Vzhledem k tomu, že dlužník a žalovaný jsou subjekty reprezentované jedinou osobou Ing. L. F., soud prvního stupně postupoval podle ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. a dospěl k závěru, že k právnímu úkonu (vkladu učiněnému prohlášením ze dne 22. 9. 1995) došlo mezi dlužníkem a osobou jemu blízkou a že proto se úmysl dlužníka zkrátit věřitele a vědomost blízké osoby o takovém úmyslu předpokládá. Podle soudu prvního stupně by bylo v rozporu s logikou nahlížet na žalovaného jako na cizí subjekt, jemuž by musela být žalobcem prokazována vědomost o dlužníkově úmyslu. Vzhledem k tomu, že odpůřčí žaloba byla podána v posledních třech letech od odporovaného právního úkonu, je vklad nemovitostí do jmění žalovaného, učiněný prohlášením Ing. L. F. ze dne 22. 9. 1995, vůči žalobci podle ustanovení § 42a obč. zák. právně neúčinný.

K odvolání účastníků K r a j s k ý s o u d v Brně rozsudkem ze dne 12. 6. 2001 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že určil, že vůči žalobci je neúčinný vklad domu čp. 1040 na pozemku p. č. 2459 spolu s pozemkem p. č. 2459, zapsaného na LV č. 5283 u Katastrálního úřadu v J. pro obec a k. ú. J., do jmění žalovaného, učiněný Ing. L. F. prohlášením ze dne 12. 7. 1995, ve výroku, kterým bylo žalobě vyhověno, a ve výroku o náhradě nákladů řízení rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalobci se nepřiznává náhrada nákladů odvolacího řízení a že se připouští dovolání k posouzení otázky, zda vztah mezi Ing. L. F. jako jednatelem žalovaného je možné posuzovat jako vztah osoby blízké ve smyslu § 42a odst. 2 obč. zák. k Ing. L. F. jako dlužníkovi žalobce a osobě fyzické. Odvolací soud dovodil, že na vztah mezi dlužníkem žalobce Ing. L. F. a žalovaným je třeba nahlížet – vzhledem k tomu, že Ing. L. F. je jednatelem a jediným společníkem žalovaného – jako na vztah osob blízkých, neboť by bylo v rozporu s logikou považovat žalovaného za cizí subjekt, jemuž musí být žalobcem prokazována vědomost o dlužníkově úmyslu. Vzhledem k tomu, že odpůřčí žalobě lze vyhovět tehdy, jestliže pohledávka žalobce byla vymahatelná v době rozhodování soudu (což bylo splněno i ve vztahu ke vkladu do jmění žalovaného, učiněném prohlášením ze dne 12. 7. 1995), a že podmínky odporovatelnosti podle ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. byly splněny, dospěl odvolací soud k závěru, že vůči žalobci jsou právně neúčinné oba vklady nemovitostí do jmění žalovaného. Rozhodnutí o vyslovení přípustnosti dovolání zdůvodnil tím, že otázka vztahu mezi Ing. F. a žalovaným, tedy dlužníkem a osobou, na niž byl majetek dlužníka převeden, má zásadní právní význam a doposud nebyla řešena.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítá, že vztah mezi Ing. L. F. a žalovaným nelze považovat z hlediska ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. za vztah mezi osobami blízkými. Ustanovení § 116 a § 117 obč. zák. totiž upravují poměr výlučně mezi osobami fyzickými a nikoliv mezi osobou fyzickou a právnickou či mezi osobami právnickými a tato skutečnost nemůže být pomínuta ani odkazem na rozpor s logikou či na ustanovení § 853 obč. zák. Odvolací soud proto postupoval nesprávně, jestliže posoudil podmínky odporovatelnosti

podle ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. tak, že odpůřčí žalobou napadené právní úkony byly učiněny ve prospěch osoby dlužníkovi blízké. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání zamítl. Uvedl, že mezi dlužníkem Ing. L. F. a žalovaným byl vztah osob blízkých. Je totiž nepochybné, že újmu, a to zejména majetkovou, kterou by žalovaný utrpěl, by dlužník Ing. L. F. důvodně pociťoval jako újmu vlastní, protože by se dotkla velikosti jeho obchodního podílu a zisku z podnikání. Použití analogie ustanovení § 116 obč. zák. je proto v posuzovaném případě zcela odůvodněné.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 (srov. část dvanáctou, hlavu I, bod 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozsudek, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. (ve vztahu k potvrzujícímu výroku) a podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. (ve vztahu k měnícímu výroku), přezkoumal napadený rozsudek bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

N e j v ý š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle ustanovení § 42a odst. 1 obč. zák. se věřitel může domáhat, aby soud určil, že dlužníkovy právní úkony, pokud zkracují uspokojení jeho vymahatelné pohledávky, jsou vůči němu právně neúčinné; toto právo má věřitel i tehdy, je-li nárok vůči dlužníkovi z jeho odporovatelného úkonu již vymahatelný anebo byl-li již uspokojen.

Podle ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. odporovat je možné právním úkonům, které dlužník učinil v posledních třech letech v úmyslu zkrátit své věřitele, musel-li být tento úmysl druhé straně znám, a právním úkonům, kterými byli věřitelé dlužníka zkráceni a k nimž došlo v posledních třech letech mezi dlužníkem a osobami jemu blízkými (§ 116 a § 117 obč. zák.), nebo které dlužník učinil v uvedeném čase ve prospěch těchto osob, s výjimkou případu, když druhá strana tehdy dlužníkům úmysl zkrátit věřitele i při náležité pečlivosti nemohla poznat.

Smyslem žaloby podle ustanovení § 42a obč. zák. (odpůřčí žaloby) je – uvažováno z pohledu žalujícího věřitele – dosáhnout rozhodnutí soudu, kterým by bylo určeno, že je vůči němu neúčinný dlužníkem učiněný právní úkon, jenž zkracuje uspokojení jeho vymahatelné pohledávky. Rozhodnutí soudu, kterým bylo odpůřčí žalobě vyhověno, pak představuje podklad k tomu, že se věřitel může na základě titulu způsobilého k výkonu rozhodnutí (exekučního titulu), vydaného proti dlužníkovi, domáhat nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) postižením toho, co odporovaným (právně neúčinným) právním úkonem ušlo z dlužníkovy majetku, a to nikoliv proti dlužníkovi, ale vůči osobě,

s níž nebo v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn. V případě, že uspokojení věřitele z tohoto majetku není dobře možné, musí se věřitel – místo určení neúčinnosti právního úkonu – domáhat, aby mu ten, komu z odporovatelného právního úkonu dlužníka vznikl prospěch, vydal takto získané plnění. Odpůrčí žaloba je tedy právním prostředkem sloužícím k uspokojení vymahatelné pohledávky věřitele v řízení o výkon rozhodnutí (exekučním řízení), a to postižením věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot, které odporovaným právním úkonem ušly z dlužníkovu majetku, popřípadě vymožením peněžité náhrady ve výši odpovídající prospěchu získanému z odporovatelného právního úkonu (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1703/96, uveřejněný pod č. 26 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2000).

Z ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. vyplývá, že odporovatelným je takový právní úkon dlužníka, který učinil v posledních třech letech v úmyslu zkrátit své věřitele, musel-li být tento úmysl druhé straně znám; břemeno tvrzení a důkazní břemeno v tomto směru nese věřitel. Prokázání úmyslu dlužníka cum animo fraudandi není podmínkou odporovatelnosti tehdy, jestliže dlužník učinil právní úkon s osobami jemu blízkými nebo ve prospěch těchto osob; úmysl dlužníka zkrátit jeho věřitele v takovémto případě zákon předpokládá a je na osobách dlužníkovi blízkých, aby prokázaly, že úmysl dlužníka zkrátit věřitele tehdy (tj. v době právního úkonu) nemohly i při náležité pečlivosti poznat.

V řízení o odpůrčí žalobě je – jak vyplývá z výše uvedeného – žalující věřitel povinen tvrdit a prokázat (má-li být jeho žaloba úspěšná), že dlužníkům odporovaný právní úkon (právní úkon napadený odpůrčí žalobou) zkracuje uspokojení jeho vymahatelné pohledávky a současně že žalovanému (druhé straně odporovaného právního úkonu) musel být úmysl dlužníka odporovaným právním úkonem zkrátit věřitele znám, tedy že žalovaný o tomto úmyslu dlužníka při právním úkonu (v době, kdy byl učiněn) věděl nebo musel vědět. Jde-li však o právní úkon mezi dlužníkem a osobou jemu blízkou nebo o právní úkon učiněný dlužníkem ve prospěch osoby jemu blízké, nemusí žalující věřitel tvrdit ani prokazovat, že žalovanému musel být úmysl dlužníka odporovaným právním úkonem zkrátit věřitele znám; zákon v tomto případě předpokládá, že žalovaný o úmyslu dlužníka zkrátit odporovaným právním úkonem věřitele, žalujícím věřitelem v řízení prokázaném, věděl, ledaže žalovaný prokáže, že v době právního úkonu dlužníkům úmysl zkrátit věřitele i při náležité pečlivosti nemohl poznat.

Dlužník, který je fyzickou osobou, může učinit odporovaný právní úkon – jak plyne z ustanovení § 42a obč. zák. – nepochybně nejen s jinou fyzickou osobou nebo ve prospěch této osoby, ale i (jak tomu bylo v projednávané věci) s právnickou osobou nebo ve prospěch právnické osoby.

Učiní-li dlužník, který je fyzickou osobou, odporovaný právní úkon s jinou fyzickou osobou nebo v její prospěch, vymezuje osoby jemu blízké ustanovení § 116 obč. zák.; jsou jimi jeho příbuzní v řadě přímé, sourozenci, manžel, jakož i jiné osoby, které jsou k dlužníku v poměru rodinném nebo obdobném, jestliže by újmu, kterou utrpěl dlužník nebo taková osoba, druhý z nich důvodně pocítoval jako újmu vlastní.

Právnické osoby jsou subjekty, které byly vytvořeny lidmi (fyzickými osobami) a kterým zákon přiznává postavení právnických osob. Pro právnickou osobu je mimo jiné charakteristické, že svou vůli nevytváří sama o sobě, ale jen prostřednictvím fyzických osob, a to těch, které jsou k tomu podle práva povolány. Jen prostřednictvím fyzických osob právnická osoba také projevuje svoji vůli navenek (zejména činí právní úkony). Právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí ti, kdo jsou jejím statutárním orgánem, a právní úkony mohou činit za právnickou osobu i jiní její zaměstnanci nebo členové, stanoví-li to její vnitřní předpisy nebo to je vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé (srov. § 20 obč. zák.).

Občanský zákoník v ustanovení § 42a obč. zák. a ani v jiných ustanoveních výslovně neuvádí, kdo se rozumí osobou blízkou dlužníku, který je fyzickou osobou, učinil-li odporovaný právní úkon s právnickou osobou nebo ve prospěch právnické osoby. Z nedostatku výslovné právní úpravy nelze dovozovat, že by právnická osoba nemohla být osobou blízkou dlužníku, který je fyzickou osobou; může-li být odporovaný právní úkon učiněn s právnickou osobou nebo v její prospěch a nerozlišuje-li se v ustanovení § 42a obč. zák. mezi fyzickými a právnickými osobami (v ustanovení § 42a obč. zák. se hovoří v souvislosti s tím, s kým dlužník učinil odporovaný právní úkon, o druhé straně nebo o osobách), je zřejmé, že zákon uvažuje také s tím, že právnická osoba může být osobou blízkou dlužníku – fyzické osobě. Otázku osoby blízké je třeba v tomto případě – jak správně uvádí žalobce – řešit pomocí analogie (§ 853 obč. zák.).

Je nepochybné, že mezi právnickou osobou a fyzickými osobami vznikají vztahy, a to nejen vztahy právní, a že újmu, kterou utrpěla právnická osoba, mohou určité (některé) fyzické osoby důvodně pocítovat jako újmu vlastní. Utváří-li právnická osoba svoji vůli a projevuje-li svoji vůli navenek – jak uvedeno výše – jen prostřednictvím fyzických osob, vznikají vztahy rovněž mezi právnickou osobou a těmito fyzickými osobami; fyzické osoby, které jsou povinny vytvářet vůli právnické osoby a které projevují její vůli navenek, mají zřejmě vždy blízké zájmové vazby a vztahy k této (své) právnické osobě.

U fyzických osob, které činí (mohou činit) za právnickou osobu právní úkony, je třeba – zejména s přihlédnutím k tomu, že jejich prostřednictvím se utváří vůle právnické osoby – uvažovat s tím, že mají z titulu svého postavení (a z něj vyplývající odpovědnosti) k této (své) právnické osobě takový vztah, že by důvodně pocítovaly újmu, kterou utrpěla právnická osoba, jako újmu vlastní. Z analogického užití ustanovení § 116 obč. zák. proto podle názoru dovolacího soudu vyplývá, že tyto fyzické osoby jsou z hlediska ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. osobami blízkými této právnické osobě.

Vedle fyzických osob, které činí (mohou činit) za právnickou osobu právní úkony, mají – jak uvedeno již výše – vztahy k právnické osobě a zájem na jejích poměrech další fyzické osoby. Z hlediska jejich vystupování v právních vztazích však nemůže být významný jakýkoliv jejich vztah k právnické osobě. Tak jako ve vztazích mezi fyzickými osobami není z hlediska ustanovení § 116 obč. zák. podstatná jakákoliv

jejich vzájemná vazba, ale jen vztah určité kvality, založený na poměru rodinném nebo na poměru obdobném poměru rodinnému, musí i vztah této další fyzické osoby k právnické osobě – má-li mít v právu význam – vykazovat určité vlastnosti. Tak je tomu zejména v případě, je-li fyzická osoba společníkem, členem nebo zaměstnancem právnické osoby nebo má-li k právnické osobě jiný obdobný vztah, a současně se jí poměry právnické osoby podstatným způsobem dotýkají. Za analogického užití ustanovení § 116 obč. zák. proto dovolací soud dovodil, že za osobu blízkou právnické osobě je třeba považovat také fyzickou osobu, která je společníkem, členem nebo zaměstnancem právnické osoby nebo která má k právnické osobě jiný obdobný vztah, a současně, kdyby důvodně pocítovala újmu, kterou utrpěla právnická osoba, jako újmu vlastní.

Z uvedených důvodů dospěl Nejvyšší soud k závěru, že právnická osoba je ve smyslu ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. osobou blízkou dlužníku, který je fyzickou osobou, je-li dlužník jejím statutárním orgánem (členem statutárního orgánu), jakož i tehdy, je-li dlužník společníkem, členem nebo zaměstnancem této právnické osoby, popřípadě má-li k ní jiný obdobný vztah, a současně, kdyby důvodně pocítoval újmu, kterou utrpěla právnická osoba, jako újmu vlastní.

V projednávané věci bylo soudy zjištěno (správnost skutkových zjištění dovolatel nezpochybňuje), že dlužník Ing. L. F. je jednatelem a jediným společníkem žalovaného (právnické osoby, v jejíž prospěch učinil dlužník odporované právní úkony). Vzhledem k právnímu názoru výše uvedenému dospěl odvolací soud ke správnému závěru, že jde z hlediska ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. o osobu blízkou žalovanému a že tedy odporované právní úkony byly dlužníkem učiněny ve prospěch osoby dlužníku blízké.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelem tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř., a protože zjištěna nebyla ani jiná vada řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalovaného podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Je-li v řízení o žalobě o zrušení práva společného nájmu bytu i po zvážení hledisek obsažených v § 3 odst. 1 obč. zák. důvod rozhodnout, že ten z účastníků, který nebyl určen nájemcem bytu, má právo na bytovou náhradu (§ 712 odst. 3, věta druhá, obč. zák.), soud mu uloží byt vyklidit po zajištění bytové náhrady (§ 712 odst. 6 obč. zák.), i když se v bytě nezdržuje a nemá v něm umístěny věci.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 26 Cdo 2754/2000)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 15. 2. 2000 zrušil právo společného nájmu účastníků k družstevnímu bytu č. 70, sestávajícímu ze tří pokojů, kuchyně a příslušenství, první kategorie, situovanému ve třetím podlaží domu čp. 2028 v P. 4, N. 5 (dále též jen „předmětný byt“ nebo „byt“), výlučnou nájemkyní bytu a členkou družstva určil žalobkyni, žalovaného zavázal byt vyklidit a vyklizený odevzdat žalobkyni do patnácti dnů po zajištění náhradního bytu a rozhodl o nákladech řízení. Soud prvního stupně vzal za prokázáno, že účastníkům vzniklo za trvání manželství společné členství ve Stavebním bytovém družstvu P., že z jejich manželství pocházejí dvě nezletilé děti, že toto manželství bylo rozvedeno pravomocně ke dni 17. 6. 1991 a nezletilé děti byly na dobu po rozvodu svěřeny do výchovy žalobkyně, která s nimi a se svým nynějším manželem v předmětném bytě žije, že žalovaný se z bytu odstěhoval z důvodu, že situace byla neúnosná, poté bydlel u přítelkyně a později (až doposud) u svého bratra, a že SBD P. navrhlo, aby výlučným nájemcem bytu a členem družstva byl určen ten z účastníků, kterému byly svěřeny nezletilé děti. Na tomto skutkovém základě soud prvního stupně podle ustanovení § 705 odst. 2 a 3 obč. zák. určil se souhlasem žalovaného výlučnou nájemkyní bytu žalobkyni, neboť shledal, že v její prospěch svědčí zákonná hlediska uvedená v § 705 odst. 3 obč. zák. I když sama žalobkyně nenavrhovala, aby bylo rozhodnuto o lhůtě k vyklizení, rozhodl rovněž, vycházející z ustanovení § 712 odst. 3 obč. zák., že povinnost žalovaného vyklidit byt je nutno vázat na zajištění náhradního bytu, protože žalobkyně neprokázala, že žalovaný má jinou možnost bydlení, a soud neshledal důvody zvláštního zřetele hodné, pro něž by postačilo žalovanému poskytnout náhradní ubytování.

O odvolání žalobkyně, která napadla rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu, jeho nesprávnost však spatřovala v rozhodnutí o bytové náhradě, rozhodl **M ě s t s k ý s o u d** v Praze rozsudkem ze dne 5. 9. 2000. Rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, žalobkyni zavázal nahradit žalovanému náklady odvolacího řízení a proti tomuto potvrzujícímu rozsudku připustil dovolání. Odvolací soud souhlasil s právním závěrem obvodního soudu, že v řízení, jehož předmětem je zrušení práva společného nájmu bytu manželů, soud není vázán návrhy účastníků, a to nejen pokud jde o určení výlučného nájemce bytu, ale i pokud jde o výrok, jímž je nebo není vy-

klizení bytu vázáno na zajištění bytové náhrady. Vzájemné vypořádání vztahu mezi účastníky – pokračoval odvolací soud – se neomezuje pouze na určení dalšího nájemce bytu, ale spočívá i v tom, že v soudním rozhodnutí musí nalézt výraz úprava práva na bytovou náhradu vyplývající z ustanovení § 712 obč. zák. V případě zrušení práva společného nájmu soudem má ten účastník, jemuž právo nájmu zaniká, nadále právo na bydlení a realizaci tohoto práva mu zajišťuje právě výrok o tom, že je povinen byt vyklidit teprve po zajištění bytové náhrady, jež je realizováno právě institutem bytové náhrady. V této souvislosti odvolací soud dospěl k závěru, že výrok o vyklizení bytu, jímž je zároveň řešena i otázka bytové náhrady, je nutně spjat s výrokem o zrušení práva společného nájmu bytu a určení výlučného nájemce (jde o výjimku z vázanosti soudu žalobním návrhem). Prolomení zásady vázanosti soudu žalobním návrhem je v ustálené judikatuře přes dikci zákona vykládáno nejen jako kvantitativní, ale též jako kvalitativní. Odvolací soud uzavřel, že neobstojí řešení nabízené žalobkyní, spočívající ve vzájemném návrhu žalovaného, neboť vzájemný návrh pojmově slouží k uplatnění jiného práva; v daném případě jde ovšem o totožnou věc, což možnost uplatnění vzájemného návrhu vylučuje. Výrok, jímž (k návrhu žalobkyně) připustil dovolání, odůvodnil odvolací soud tím, že právní otázka, na níž je rozhodnutí založeno (zda lze uložit vyklizení bytu žalovanému i při skutkovém zjištění, že žalovaný se v předmětném bytě nezdržuje a žádné věci tam nemá), není řešena publikovanou judikaturou dovolacího soudu.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jímž napadla rozsudek Městského soudu v Praze v celém rozsahu. Jeho přípustnost opřela o ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. a dovolací důvody podřadila ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) a d) o. s. ř. Dovolatelka poukázala na své odvolání, v němž formulovala otázky, jímž přičítá zásadní právní význam, a to:

- zda z ustanovení § 705 obč. zák. vyplývá vypořádání mezi účastníky v takovém rozsahu, že zahrnuje i uložení povinnosti byt vyklidit tomu z bývalých manželů, který se nestane výlučným nájemcem bytu,
- zda jsou či nejsou nároky na zrušení společného nájmu bytu s určením výlučného nájemce a na vyklizení bytu založeny rozdílnými právními tituly a tedy zda jsou či nejsou na sobě závislé a odděleně uplatnitelné,
- zda soud v případě, kdy učiní součástí rozsudku výrok o vyklizení bytu, který nebyl obsažen v petitu žaloby, se nedopustil nepřipustného obsahového překročení návrhu (přisoudil něco jiného, než žalobce žádá), namísto připustného překročení rozsahového (přisouzení více, než žalobce žádá).

K těmto třem otázkám přiřadila dovolatelka ještě otázku formulovanou odvolacím soudem (zda lze uložit žalovanému povinnost k vyklizení i při skutkovém zjištění, že žalovaný se v předmětném bytě nezdržuje a žádné věci tam nemá). Dovolatelka nesouhlasila se závěrem odvolacího soudu, že soudní rozhodnutí o zrušení společného nájmu bytu musí obsahovat i výrok o právu na bytovou náhradu. Podle dovolatelky nemusí být výraz úpravy tohoto práva ... v soudním rozhodnutí zachycen právě

proto, že vyplývá ze zákona, tedy § 712 ve spojení s § 712a obč. zák. Je zcela na vůli účastníků a v jejich dispozici, dovozovala, zda budou požadovat výkon práva bydlení, či se domáhat jeho zániku a stanovení podmínek takového zániku. Ustanovení § 705 obč. zák. zřetelně vymezuje hranice způsobu vypořádání a tyto hranice nelze překročit, protože soud je vázán především zákonem. K aplikaci ustanovení § 153 odst. 2 o. s. ř. nepostačí odkaz na potřeby praktického života nebo smysl občanského soudního řízení, aniž by aplikaci tohoto ustanovení bylo možno dovodit výkladem příslušného hmotněprávního ustanovení. Za mylný označila dovolatelka také názor odvolacího soudu, že výrok o povinnosti vyklidit byt po zajištění bytové náhrady zajišťuje realizaci práva bydlení. Pokud by chtěl žalovaný (povinný k vyklizení po zajištění bytové náhrady) realizovat své právo na bydlení, musel by podat žalobu na zpřístupnění bytu. Konstatování práva bydlení výrokem soudu, který vytváří jakousi právní fikci, že byt žalovaný nevyklidil, ačkoli již tak dávno učinil – pokračovala dovolatelka – je zcela nadbytečné a rozhodně není důvodem k průlomu do zásady dispozice s řízením. Dovolatelka uzavřela, že odporuje smyslu občanského soudního řízení ukládat rozhodnutím již dobrovolně splněnou povinnost; soud musí vycházet z aktuálního stavu a nemůže výrokem vytvářet skutkovou fikci. Opírajíc se o tyto argumenty navrhla, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu, vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů, se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001).

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas osobou k tomu oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) za splnění zákonné podmínky řízení (advokátního zastoupení dovolatelky podle § 241 odst. 1 a 2 o. s. ř.), má formální i obsahové znaky uvedené v § 241 odst. 2 o. s. ř. a označuje také způsobilé dovolací důvody uvedené v § 241 odst. 3 písm. b) a d) o. s. ř. Jde přitom o dovolání přípustné (§ 239 odst. 1 o. s. ř.), neboť odvolací soud jeho přípustnost vyslovil ve výroku svého potvrzujícího rozsudku, když svému rozhodnutí přikládal po právní stránce zásadní význam. Vzhledem k tomu, že právní otázka, pro kterou bylo dovolání připuštěno, nebyla vymezena ve výroku rozhodnutí odvolacího soudu, nýbrž v jeho odůvodnění, je dovolání přípustné pro řešení těch právních otázek, na nichž rozhodnutí odvolacího soudu spočívalo (srov. též náleze Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 2. 1997, sp. zn. III. ÚS 253/96, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky, svazek 7, pod pořadovým číslem 19), a jejichž řešení bylo v dovolání zpochybněno.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Je-li přípustnost dovolání založena výrokem odvolacího soudu (§ 239 odst. 1 o. s. ř.), je tím současně vymezen i dovolací důvod, neboť takové dovolání lze odůvodnit – vedle dovolacích důvodů podle § 241 odst. 3 písm. a) a b) o. s. ř. – již jen dovolacím důvodem podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., tj. tvrzením, že rozhodnutí napadené dovoláním spočívá na nesprávném právním posouzení věci, jak ostatně dovolatelka učinila.

I když dovolatelka ve svém dovolání označuje dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř. (jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci) bez bližší specifikace, podává se z obsahu jejího podání, v němž odkazuje na odvolání proti prvostupňovému rozsudku, že uvedenou vadu spatřuje v nesprávné aplikaci ustanovení § 153 odst. 2 o. s. ř., tedy v tom, že soudy – podle jejího mínění – nepřipustně překročily žalobní návrh, když rozhodly o vyklizení bytu žalovaným, aniž by se toho žalobkyně domáhala.

Jinou vadou řízení podle § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř. je především to, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází z neúplně nebo nesprávně zjištěného skutkového stavu věci (pokud se nápravy nelze domáhat dovolacím důvodem podle § 241 odst. 3 písm. c/ o. s. ř.). O vady řízení při zjišťování skutkového stavu jde zejména tehdy, jestliže soud při provádění důkazů nepostupoval v souladu s příslušnými ustanoveními občanského soudního řádu nebo odchyloval se od skutkových zjištění soudu prvního stupně, aniž v souladu s ustanovením § 213 odst. 2 o. s. ř. dokazování opakoval či doplnil. Dovolací soud ovšem žádnou takovou vadu v řízení neshledává. Námitkou nesprávného použití ustanovení § 153 odst. 2 o. s. ř. ale dovolatelka podle obsahu podání (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) uplatňuje dovolací důvod podle § 241 odst. 1 písm. d) o. s. ř., tj. tvrzení, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Nesprávným právním posouzením podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O mylnou aplikaci právního předpisu jde, použil-li soud jiný právní předpis, než který měl správně použít, aplikoval sice správně určené právní normy, ale nesprávně je vyložil (vyložil nesprávně podmínky vyjádřené obecně v hypotéze právní normy a v důsledku toho nesprávně aplikoval vlastní pravidlo, stanovené její dispozicí). Právním předpisem (právem) jsou sice především normy práva hmotného, avšak tam, kde se věci (předmětu řízení) týkají i procesní předpisy, je třeba správně aplikovat i tyto právní normy. Ve smyslu ustanovení § 242 odst. 1, odst. 3, věty první, o. s. ř. je dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem, včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil.

V souzené věci tak půjde o otázku, zda v řízení o žalobě na zrušení práva společného nájmu družstevního bytu podle § 705 obč. zák. vyplývá z právního předpisu takový určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky, jaký soud dovoluje překročit žalobní návrh (§ 153 odst. 2 o. s. ř.) a rozhodnout – vedle výroku o samotném zrušení práva společného nájmu bytu manželů a o určení nájemce bytu – též o povinnosti

druhého z bývalých manželů vyklidit tento byt (a o bytové náhradě), i když žalobní návrh neobsahoval požadavek na uložení této povinnosti. Další zkoumanou otázkou má být, zda nároky na zrušení společného nájmu bytu s určením výlučného nájemce a na vyklizení bytu jsou či nejsou na sobě závislé a odděleně uplatnitelné, a posléze zda lze uložit účastníkovi povinnost k vyklizení bytu i při skutkovém zjištění, že se tento účastník v bytě nezdržuje a nemá v něm žádné věci.

Podle § 705 odst. 2, věty druhé, obč. zák. rozhodne soud, nedohodnou-li se rozvedení manželé, na návrh jednoho z nich o zrušení práva společného nájmu družstevního bytu, jakož i o tom, kdo z nich bude jako člen družstva dále nájemcem bytu; tím zanikne i společné členství rozvedených manželů v družstvu.

V takovém případě má rozvedený manžel na základě ustanovení § 712 odst. 3, věty druhé, obč. zák. nárok na náhradní byt; soud může, jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné, rozhodnout, že rozvedený manžel má právo jen na náhradní ubytování.

Podle ustanovení § 712 odst. 6 obč. zák. platí, že pokud má nájemce právo na bytovou náhradu, není povinen se z bytu vystěhovat a byt vyklidit, dokud pro něj není odpovídající bytová náhrada zajištěna.

Podle § 153 odst. 2 o. s. ř. může soud překročit návrhy účastníků a přisoudit více, než čeho se domáhají, jestliže řízení bylo možno zahájit i bez návrhu, nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky.

Již v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 8. 1992, sp. zn. 2 Cdo 6/92, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1993, pod pořadovým číslem 28, byl vysloven právní názor, že rozhodování soudů o bytové náhradě po novelizaci občanského zákoníku zákonem č. 509/1991 Sb. je třeba považovat také za rozhodování o věci samé a nikoli za rozhodování o lhůtě k plnění. V rozsudku ze dne 21. 8. 1992, sp. zn. 2 Cdo 10/92, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1993, pod pořadovým číslem 29, pak Nejvyšší soud ČR uvedl, že z celkového pojetí úpravy zrušení společného nájmu bytu manželů podle ustanovení § 705 odst. 1 a § 705 odst. 2, věty druhé, obč. zák. a navazujícího ustanovení § 712 odst. 6 obč. zák., jímž se soud řídí při rozhodování o povinnosti vyklidit byt a o bytové náhradě, vyplývá, že jde o jeden z případů soudních sporů, kdy soud není vázán návrhem účastníků (§ 153 odst. 2 o. s. ř.), a že výrok o zrušení práva společného nájmu bytu, určení budoucího nájemce a povinnosti byt vyklidit v závislosti na bytové náhradě je nedělitelný. V rozsudku ze dne 27. 1. 1999, sp. zn. 26 Cdo 60/99, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2000, pod pořadovým číslem 59, pak v návaznosti na oba shora citované judikáty i na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 1997, sp. zn. 2 Cdo 473/96, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1998, pod pořadovým číslem 16, byl vysloven právní názor, že tím, že soud rozhodne i bez procesních návrhů účastníků o vyklizení po zajištění bytové náhrady, vyjadřuje procesně regulérním způsobem závěr, že z právního předpisu vyplývá (ve shodě s ustanovením § 153 odst. 2 o. s. ř. a ve vazbě na hmotněprávní úpravu, které k odůvodnění výroku o bytové náhradě užil) určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky.

Také v rozsudku ze dne 17. 7. 1997, sp. zn. 2 Cdon 568/97, uveřejněném v časopisu Soudní judikatura, ročník 1997, pod pořadovým číslem 60, uvedl Nejvyšší soud – mimo jiné i ve vztahu ke sporům o zrušení práva společného nájmu bytu – že v nich soud není při rozhodování o bytové náhradě vázán návrhem účastníků (§ 153 odst. 2 o. s. ř.), neboť jde o spory, kdy z právního předpisu vyplývá určitý způsob uspořádání vztahů mezi účastníky, a které jsou ovládány potřebou umožnit soudu přizpůsobit své rozhodnutí hmotněprávní úpravě, když by tomu jinak procesní návrhy účastníků bránily.

Z citovaných judikátů je zřejmé, že otázky, kterým dovolatelka přikládá zásadní význam po stránce právní a které – formou odkazu na odvolání proti prvostupňovému rozsudku – předestřela k dovolacímu přezkumu, byly v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu (resp. bývalého Nejvyššího soudu České republiky před 1. 1. 1993) vyřešeny jednoznačně způsobem, od něhož se odvolací soud v souzené věci neodchýlil.

Zbývá tak pouze otázka, pro jejíž řešení připustil dovolání Městský soud v Praze a kterou formuloval v odůvodnění svého potvrzujícího rozsudku: zda lze uložit účastníkovi povinnost k vyklizení bytu i při skutkovém zjištění, že se tento účastník v bytě nezdržuje a nemá v něm žádné věci. Nejvyšší soud zastává názor, že je-li v nalézacím řízení o žalobě na zrušení práva společného nájmu bytu – i po zvážení hledisek obsažených v § 3 odst. 1 obč. zák. – shledán důvod rozhodnout, že ten z účastníků, který nebyl určen nájemcem bytu, má právo na bytovou náhradu (§ 712 odst. 3, věta druhá, obč. zák.), pak je pro výrok o jeho povinnosti se z bytu vystěhovat a byt vyklidit až po zajištění příslušné bytové náhrady, který má oporu v ustanovení § 712 odst. 6 obč. zák., právně bezvýznamná okolnost, zda se v době rozhodování soudu účastník v předmětném bytě zdržuje, či nikoliv, popř. zda v něm má, či nemá své věci.

Lze tak uzavřít, že z hlediska dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., uplatněného a obsahově vymezeného dovolatelkou v této právní věci, se dovolatelce nepodařilo zpochybnit správnost napadeného rozsudku Městského soudu v Praze; Nejvyšší soud proto – aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) – dovolání žalobkyně podle § 243b odst. 1, věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Předmětem výpůjčky může být i nemovitost.

Věc, kterou tichý společník užívá na základě výpůjčky, může přenechat podnikateli k užívání, jen jestliže se s půjčitelem dohodl, že věc může přenechat k užívání jinému.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2002, sp. zn. 22 Cdo 522/2001)

O k r e s n í s o u d ve Frýdku-Místku rozsudkem ze dne 6. 4. 2000 zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal, aby bylo vysloveno, že žalovaná je povinna vyklidit budovu sýpky označenou v katastru nemovitostí jako zemědělskou, hospodářskou budovu postavenou na pozemku parc. č. 3803/2 v katastrálním území L. u F. M., obec F. M. a vyklizenou sýpku předat navrhovateli do 15 dnů od právní moci rozsudku. Dále rozhodl o nákladech řízení.

Soud prvního stupně vyšel z toho, že žalobce přenechal na základě přípisu z 18. 2. 1992 L. B. a F. G. (dále též jen oprávněné osoby) do užívání sýpku, postavenou dříve žalobcem na pozemku ve vlastnictví oprávněných osob; sýpka jim byla předána v souvislosti s jejich restitučními nároky vůči žalobci. Poté 7. 12. 1992 žalobce a oprávněné osoby uzavřeli dohodu o vypořádání restitučních nároků oprávněných osob tak, že jim bude poskytnuta náhrada ve výši 514 243,20 Kč, z níž část bude uhrazena převodem vlastnického práva k budově předmětné sýpky. Kupní smlouvou uzavřenou 11. 3. 1992 L. B. prodala sýpku žalované společnosti s ručením omezeným M., ač nebyla jejím vlastníkem; ve sporu mezi žalobcem a žalovanou, vedeném u soudu prvního stupně, bylo určeno, že žalobce je vlastníkem sporných nemovitostí. Poté L. B. uzavřela s žalovanou smlouvu o tichém společenství, podle které žalované poskytla vklad ve formě bezplatného užívání předmětné sýpky na parcele č. 3803/2 v daném katastrálním území. Své užívací právo k sýpce odvodila od shora zmíněného dopisu z 18. 2. 1992, z dohody ze 7. 12. 1992 a z dohody ze 17. 3. 1994 obsahující údaj o jednání valné hromady z 8. 1. 1993 týkající se vypořádání restitučních nároků; tato valná hromada schválila transformační projekt žalujícího družstva, který nepočítal se sýpkou jako s vlastnictvím družstva. Družstvo sýpku neužívalo a navíc šlo o nezkolaudovaný objekt, nezapsaný v evidenci nemovitostí. Soud prvního stupně na základě těchto skutečností konstatoval, že L. B. mohla 25. 9. 1996 převést smlouvou o tichém společenství své užívací právo k sýpce na žalovanou a vztah mezi účastníky bylo možno posoudit podle § 51 obč. zák. Uzavřel, že mezi žalovanou a rodinou oprávněných restituentů B. byla v rámci smluvní autonomie dohodnuta smlouva, která neodporovala občanskému zákoníku, její právní režim se řídil ustanoveními, upravujícími občanskoprávní vztahy, jež jim byla obsahem nejbližší, což byl § 659 obč. zák., přičemž v řízení nebylo prokázáno, že by B. nesměli sýpku přenechat k užívání jinému (§ 661 odst. 2 obč. zák.). Proto žalobu zamítl.

K r a j s k ý s o u d v Ostravě jako soud odvolací rozsudkem ze dne 10. 8. 2000 změnil rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 6. dubna 2000 tak, že žalobě vyhověl. Dále rozhodl o nákladech řízení.

Odvolací soud převzal skutková zjištění soudu prvního stupně, ale na rozdíl od něj žalobě vyhověl, neboť držbu předmětné nemovitosti žalovanou neshledal oprávněnou. Soud prvního stupně mylně interpretoval § 661 odst. 2 obč. zák.; podle tohoto ustanovení vypůjčitel smí přenechat věc k užívání jinému jen tehdy, byl-li takový postup mezi půjčitelem a vypůjčitelem smlouven. Předmětem dokazování v dané věci měla být existence dohody mezi půjčitelem a vypůjčitelem, na jejímž základě by směl vypůjčitel věc přenechat k užívání třetí osobě. Nic takového v řízení prokázáno ani tvrzeno nebylo. I kdyby mezi žalobcem a L. B. existoval právní vztah obdobný smlouvě o výpůjčce věci podle § 659 a násl. obč. zák., nevyplyvalo z něj oprávnění L. B. platně převést právo užívání sýpky na žalovanou. Vzhledem k tomu, že existence ostatních předpokladů úspěšnosti vlastnické žaloby žalobce shledaná již soudem prvního stupně v odvolacím řízení zpochybněna nebyla, odvolací soud žalobě v souladu s § 126 odst. 1 obč. zák. vyhověl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalovaná společnost dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. ve znění před novelou provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. a uplatňuje dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. Nesouhlasí s právním názorem odvolacího soudu a namítá, že právní úkon obsažený v listině z 18. 2. 1992, kdy žalobce sepsal s restituenty listinu nadepsanou vrácení budovy sýpky a tuto budovu jim předal, byl projevem vůle účastníků tohoto právního úkonu převést vlastnické právo. Žalovaná má právo sýpku bezplatně užívat, toto právo náleželo L. B. a ta je nepřevedla, nepřenechala k užívání třetí osobě, nýbrž vložila jako vklad tichého společníka na základě smlouvy uzavřené s žalovanou za účelem společného podnikání. Vztah mezi žalobcem a restituentskou L. B. je innominátního charakteru a dovolatelka nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že jemu nejpodobnější je smlouva o výpůjčce. Samotný žalobce nic nenamítal proti užívání sýpky B. a na tento vztah nelze pohlížet jako na výpůjčku. Navrhuje, aby odvolací soud zrušil rozsudek soudu odvolacího a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

K dovolání žalované se vyjadřuje žalobce, který odkazuje na svoje odvolání podané proti rozsudku soudu prvního stupně. Navrhuje, aby dovolací soud podané dovolání zamítl.

N e j v y š š í s o u d v řízení o dovolání postupoval podle procesních předpisů platných k 31. 12. 2000 (hlava první, bod 17 zák. č. 30/2000 Sb., tedy podle občanského soudního řádu ve znění před novelou, provedenou tímto zákonem), a po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod upravený v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání není důvodné. Proto dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolatelka namítá, že v dopise žalobce z 18. 2. 1992, o který opírá L. B. své užívací právo k budově sýpky, vyjádřili účastníci tohoto právního úkonu vůli převést vlastnictví této budovy. Nepopírá, že k převodu vlastnictví nedošlo; to, že vlastnictví nepřešlo, vyplývá z rozsudku Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 25. 3. 1996, potvrzeného rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 9. 1996, kterým bylo ve sporu mezi účastníky tohoto řízení vysloveno, že žalobce je vlastníkem sýpky. Byl-li v dopise 18. 2. 1992 obsažen neplatný právní úkon, směřující k převodu vlastnického práva, nemohl tento úkon vyvolat zamýšlené právní důsledky; pouze pokud má neplatný právní úkon náležitosti jiného právního úkonu, který je platný, lze se jej dovolat, je-li z okolností zřejmé, že vyjadřuje vůli jednajících osob (§ 41a odst. 1 obč. zák.). Pokud by tedy bylo vůbec možno učinit závěr, že tento dopis obsahoval nabídku k uzavření smlouvy, jejímž obsahem by bylo přenechání nemovitosti k užívání, bylo by pro posouzení věci podstatné, zda jde o nabídku užívání úplného či bezúplatného. Soud prvního stupně z dohody o vzájemném vypořádání restitučních nároků ze dne 7. 12. 1992 zjistil, že žalobce se zavázal poskytnout restituentským náhradou za jejich restituční nároky způsobem ve smlouvě uvedeným; nebylo zde zmíněno, že by část náhrady byla poskytnuta formou přenechání užívání sýpky, kterou v době uzavření smlouvy restituentským prostřednictvím žalované společnosti již několik měsíců užívali. Ani podle jiných skutkových zjištění, učiněných v nalézacím řízení, nešlo o přenechání úplné.

Účastníci mohou uzavřít i takovou smlouvu, která není zvláště upravena; smlouva však nesmí odporovat obsahu nebo účelu tohoto zákona (§ 51 obč. zák.). Uzavřou-li účastníci smlouvu, jejíž podstatné náležitosti lze podřadit pod některý ze smluvních typů, upravených v občanském zákoníku, řídí se tato smlouva kogentními, a pokud účastníci ve smlouvě nedohodli něco jiného, i dispozitivními ustanoveními občanského zákoníku, upravujícími daný typ smlouvy.

Smlouvou o výpůjčce vznikne vypůjčiteli právo věc po dohodnutou dobu bezplatně užívat (§ 659 obč. zák.). Není-li dohodnuto jinak, nesmí vypůjčitel přenechat věc k užívání jinému (§ 661 odst. 2 obč. zák.). Zákon neomezuje předmět výpůjčky na movitost a proto lze jeho ustanovení o výpůjčce aplikovat i na bezúplatné přenechání nemovitosti k užívání po dohodnutou dobu. Smlouva, jejímž obsahem je přenechání nemovitosti k dočasnému a bezúplatnému užívání, je smlouvou o výpůjčce podle § 659 a násl. obč. zák.

Pokud by v dané věci šlo o přenechání nemovitosti do užívání na základě smlouvy (nikoliv tedy na základě neplatného právního úkonu) do doby, než dojde k jejímu převodu do vlastnictví uživatelů, šlo by o bezúplatné přenechání nemovitosti a tedy o její výpůjčku. Na tom nic nemůže měnit skutečnost, že pohnutkou k přenechání byla existence restitučních nároků oprávněných osob. Pokud totiž nebylo dohodnuto, že tyto restituční nároky budou alespoň částečně kompenzovány užíváním sýpky ve vlastnictví povinné osoby, nelze dovodit, že by šlo o synallagmatickou úplnou smlouvu.

Smlouvou o tichém společenství se zavazuje tichý společník poskytnout podnikateli určitý vklad a podílet se jím na jeho podnikání (§ 673 odst. 1 obch. zák.). Předmětem vkladu může být určitá peněžní částka, určitá věc, právo nebo jiná majetková hodnota využitelná při podnikání (§ 674 odst. 1 obch. zák.). Tichý společník poskytuje předmět vkladu podnikateli k užívání; z toho vyplývá, že mu může jako vklad poskytnout jen takovou věc, kterou je oprávněn přenechat k užívání jinému. Věc, kterou tichý společník užívá na základě výpůjčky, může přenechat podnikateli k užívání jen v případě, že se s půjčitelem dohodl, že může přenechat věc k užívání jinému (§ 661 odst. 2 obč. zák.). Zjištění odvolacího soudu, že tu taková dohoda nebyla, dovolatelka nezpochybňuje.

Závěr odvolacího soudu, že pokud vůbec L. B., od které žalovaný odvozuje své právo věc užívat, nějaké právo k předmětné sýpce vzniklo, nebylo součástí tohoto práva oprávnění přenechat užívání sýpky třetí osobě, je správný. I kdyby bylo možno učinit závěr, že žalobce a oprávněné osoby uzavřeli platnou smlouvu o přenechání sýpky k užívání, nebylo by možno dovodit, že tato smlouva opravňovala tyto osoby k přenechání sýpky do užívání jinému. Rozhodnutí odvolacího soudu tak nespočívá na nesprávném právním posouzení věci a dovolací důvod, uplatněný v dovolání, není dán.

Vady řízení uvedené v § 241 odst. 3 písm. a) a b) o. s. ř., k nimž dovolací soud přihlíží i bez návrhu, nebyly dovolatelkou tvrzeny ani dovolacím soudem zjištěny. Proto nezbylo, než dovolání zamítnout (§ 243b odst. 1, věta před středníkem, o. s. ř.).

Porušení smluvní povinnosti je protiprávním úkonem i ve vztahu k poškozenému, který není účastníkem smlouvy.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 379/2001)

O k r e s n í s o u d v Benešově rozsudkem ze dne 16. 10. 1996 uložil druhé žalované zaplatit žalobci částku 350 000 Kč se 16% úrokem z prodlení od 2. 2. 1995 do zaplacení a co do částky 17 500 Kč žalobu proti ní zamítl (bod I. výroku), dále tuto žalovanou zavázal uhradit žalobci na náhradu nákladů řízení částku 12 400 Kč a České republice soudní poplatek ve výši 14 000 Kč (bod III. výroku), vše do tří dnů od právní moci rozsudku. Proti první žalované, která měla být podle žaloby k úhradě částky 367 500 Kč s příslušenstvím zavázána společně s druhou žalovanou, tak, že plněním jednoho ze žalovaných zaniká v rozsahu plnění povinnost plnit druhému z nich, soud žalobu zamítl (bod II. výroku) a rozhodl, že žalobce a tato žalovaná nemají vůči sobě právo na náhradu nákladů řízení (bod IV. výroku). Dále soud zamítl žalobu (vůči oběma žalovaným) co do požadavku na náhradu škody ve výši deseti procent ročně ze žalované částky od 18. 8. 1992 do 1. 2. 1995 a dalších 2% úroků ode dne 2. 2. 1995 do zaplacení (bod V. výroku).

Vyhovující výrok ve vztahu ke druhé žalované soud odůvodnil tím, že žalobce podepsal (dne 18. 8. 1992) „prohlášení komanditisty o vstupu do společnosti“ (dále též jen prohlášení) potvrzené (uzavřené) s neexistujícím subjektem (V., k. s.). I kdyby však smlouva (rozuměj prohlášení) byla uzavřena se subjektem existujícím, nešlo by o vztah mezi společností a společníkem. K přistoupení společníka může totiž (dle § 93 odst. 2, § 83 a § 87 obch. zák.) dojít jen změnou společenské smlouvy, za souhlasu všech společníků a tato podmínka v daném případě splněna nebyla. Z toho vyplývá, že přijetím částky 350 000 Kč, zaslané žalobcem na její účet, se druhá žalovaná bezdůvodně obohatila na úkor žalobce, jemuž je proto povinna tuto částku zaplatit. Přiznání úroků z prodlení soud odůvodnil odkazem na nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku.

Zamítnutí žaloby v části, v níž (co do částky 350 000 Kč) směřovala proti první žalované, soud prvního stupně odůvodnil tím, že smlouva o kontrole použití prostředků ze dne 30. 11. 1990 (dále též jen smlouva o kontrole), z jejíhož porušení žalobce dovozoval odpovědnost první žalované, byla uzavřena mezi podnikatelskými subjekty a podléhala režimu hospodářského zákoníku. Jde pouze o vztah subjektů, které smlouvu o kontrole uzavřely, a který nezakládá žádnou povinnost první žalované vůči žalobci. I tato smlouva je neplatná, neboť byla uzavřena s neexistujícím subjektem. Podle soudu není správný názor druhé žalované, že smlouva o kontrole má charakter smlouvy uzavřené ve prospěch třetí osoby ve smyslu ustanovení § 50

obč. zák.; postrádá totiž závazek jejich účastníků ve prospěch konkrétně vymezené třetí osoby a přistoupení této osoby ke smlouvě. Proto soud vyšel z ustanovení § 420 a násl. obč. zák. Smlouva o kontrole žádnou povinnost vůči žalobci ze strany první žalované nezakládala, takže není naplněn jeden ze základních předpokladů odpovědnosti za škodu, a to porušení právní povinnosti.

Zamítnutí žaloby co do částky 17 500 Kč (vůči oběma žalovaným) odůvodnil soud tím, že tuto částku (správní poplatek) žalobce zaslal na účet společnosti FS, a. s., takže v tomto rozsahu se bezdůvodně obohatila tato akciová společnost a nikoli žalovaní.

K zamítavému výroku ohledně náhrady škody ve výši deseti procent ročně ze žalované částky od 18. 8. 1992 do 1. 2. 1995 a dalších 2% úroků ode dne 2. 2. 1995 do zaplacení soud uvedl, že žalobce neprokázal, že by do data podání žaloby byla žalovaná v prodlení s vrácením bezdůvodného obohacení a že 2% úroky nad zákonnou hranici (v době podání žaloby) 17 % žalobci též nepřísluší.

K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne ze dne 27. 1. 2000 především odmítl odvolání druhé žalované (první výrok), s tím, že zčásti směřovalo jen proti důvodům rozhodnutí (§ 202 odst. 3 o. s. ř.) a zčásti bylo podáno někým, kdo k odvolání není oprávněn. K odvolání žalobce pak odvolací soud (bez dalšího dokazování) rozsudek soudu prvního stupně vůči první žalované potvrdil (druhý výrok), rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (třetí výrok) a zamítl návrh žalobce na vyslovení přípustnosti dovolání (čtvrtý výrok).

Odvolací soud neměl žalobcovo odvolání za důvodné, poukazuje na to, že smlouva o kontrole byla uzavřena mezi právním předchůdcem první žalované a druhou žalovanou. I když žalobce byl seznámen s prohlášením, že druhá žalovaná je kontrolorem prostředků pro investice první žalované (se smlouvou o kontrole), nevznikl tím jakýkoli právní vztah mezi ním a první žalovanou. Přitom nepokládal za rozhodné, že mezi žalovanými byla dohodnuta odměna či provize za zřízení účtu, s tím, že šlo o jejich dohodu, která neměla vztah k žalobci. První žalovaná se tedy na úkor žalobce bezdůvodně neobohatila. K tvrzené odpovědnosti druhé žalované za škodu způsobenou (ve smyslu § 420 obč. zák.) žalobci se pak ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že nebylo prokázáno, že by druhá žalovaná porušila právní povinnost ze smlouvy o zřízení účtu nebo ze smlouvy o kontrole.

Porušením povinnosti – pokračoval odvolací soud – je především porušení povinností, které ukládá právní předpis nebo porušení těch povinností, které na sebe vzala fyzická nebo právnická osoba např. smlouvou. Mezi žalobcem a první žalovanou však žádná smlouva uzavřena nebyla. Jestliže není splněn první předpoklad odpovědnosti za škodu (porušení povinnosti první žalované vůči žalobci), nelze dovodit odpovědnost první žalované za škodu podle § 420 obč. zák. a odvolací soud se již nemusel zabývat dalšími předpoklady odpovědnosti za škodu. Na tom nic nemění ani skutečnost, že žalobce byl se smlouvou o kontrole seznámen. Z týchž důvodů neshledal odvolací soud ani odpovědnost první žalované podle ustanovení § 415 obč. zák. Nelze ani pominout – pokračoval odvolací soud – že prohlášení bylo uzavřeno mezi žalobcem a společníky

či zmocněnci V, k. s., která neexistovala. Ze strany první žalované proto nemohlo dojít k prevenčním opatřením, jež by předcházela či zabránila škodě ve smyslu ustanovení § 415 obč. zák. Ohledně námitky, že smlouva o kontrole obsahuje i smlouvu ve prospěch třetí osoby, odvolací soud odkázal na správný závěr soudu prvního stupně k této otázce, a sice, že jde o smlouvu, která je neplatným právním úkonem ve smyslu ustanovení § 39 obč. zák., neboť je v rozporu s ustanovením § 93 odst. 2 obch. zák. ve spojení s ustanoveními § 79, § 83 a § 87 obch. zák.

Proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu (a výslovně též proti výroku o zamítnutí návrhu žalobce na vyslovení přípustnosti dovolání) podal žalobce včas dovolání, uváděje, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Otázkou zásadního právního významu je podle dovolatele to, zda právní povinnost ve smyslu ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák. je právní povinností převzatou smlouvou, nebo jakoukoliv právní povinností uloženou právním předpisem, včetně obecné povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku, přírodě a životním prostředí ve smyslu ustanovení § 415 obč. zák. Porušení povinností ve smyslu ustanovení § 420 obč. zák. pak spadá v tom, že první žalovaná porušila obecnou prevenční povinnost uvedenou v ustanovení § 415 obč. zák., neboť při výkonu podnikatelské činnosti měla obecnou prevenční povinnost nejen vůči svým klientům, ale i vůči třetím osobám, jelikož české právo vychází z koncepce obecné odpovědnosti za škodu vzniklou komukoliv jakýmkoli právním počínáním. První žalovaná byla tedy povinna ověřit si totožnost společnosti, na jejíž účet plnění přijímala, stejně tak jako totožnost osob, jimž prostředky vyplatila, a bylo-li zřejmé, že přijetím či vyplacením prostředků může dojít ke škodám na majetku třetích osob, neměla je přijímat ani vyplácet a uzavírat příslušné smlouvy. Jednání první žalované je rovněž úmyslným jednáním proti dobrým mravům ve smyslu § 424 obč. zák., neboť se podílela na podvodném jednání druhé žalované a dalších osob. Je-li smlouva o kontrole neplatná, způsobila tuto neplatnost i první žalovaná, tím, že si neověřila totožnost subjektu, se kterým uzavírala smlouvu. První žalovaná rovněž jednala v rozporu s ustanovením § 119d odst. 1 hosp. zák., který zakazoval jednat v rozporu s dobrými mravy soutěže, mezi něž patří i jakékoliv činy, které by mohly jakkoliv způsobit záměnu s podnikem, výrobky nebo s průmyslovou nebo obchodní činností soutěžitele. První žalovaná přispěla svým jednáním k záměně druhé žalované s neexistující V, k. s. V důsledku záměny pak žalobci jako spotřebiteli vznikla škoda. Ustanovení § 367 odst. 1 písm. b) hosp. zák. dále první žalované ukládalo ověřovat včas nezávadnost plateb, přičemž za hrubé porušování této povinnosti je třeba považovat přijímání plateb, a to ve značné výši a od vysokého počtu osob, na účet subjektu, o němž není jisto, zda vůbec po právu platně vznikl. Porušením výše uvedených povinností způsobila první žalovaná žalobci škodu, a to bez ohledu na to, zda mezi žalobcem a první žalovanou existoval smluvní vztah. Odvolací soud se nedostatečně zabýval otázkou, zda smlouva o kontrole je platným právním úkonem a zda ji lze považovat za smlou-

vu ve prospěch třetí osoby. V době uzavření smlouvy o kontrole přitom obchodní zákoník (z jehož ustanovení odvolací soud usuzoval na její neplatnost) neplatil. Otázkou rovněž zůstává, zda nesprávné označení účastníka na písemném vyhotovení smlouvy vede za všech okolností k její neplatnosti. Smlouva o kontrole je podle dovolatele smlouvou ve prospěch třetí osoby, jelikož v prohlášení komanditisty o vstupu do společnosti potvrdil, že byl obeznámen s příslušnými smlouvami a že tyto plně akceptuje. Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Podle bodu 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001).

V průběhu dovolacího řízení byl prohlášen konkurs na majetek druhé žalované (usnesením Městského soudu v Praze ze dne 13. 6. 2002, č. j. 95 K 7/2002-61), tato skutečnost však nemá na průběh dovolacího řízení žádného vlivu. Prohlášením konkursu na majetek dlužníka se totiž nepřerušuje řízení vůči jeho samostatnému společníku v rozepři (§ 91 odst. 1 o. s. ř., § 14 odst. 1 písm. c/ zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů), jímž první žalovaná (které jediné se dovolání týká) je (shodně srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. 29 Odo 177/2001, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 12, ročník 2001, pod číslem 151).

Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání v rozsahu, v němž jím dovolatel výslovně napadl i čtvrtý výrok rozsudku odvolacího soudu o zamítnutí návrhu na vyslovení přípustnosti dovolání, přičemž dospěl k závěru, že potud dovolání není přípustné.

Dle § 236 odst. 1 o. s. ř., dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Výrok o zamítnutí návrhu na připuštění dovolání – ač součástí rozsudku – má povahu usnesení, přičemž přípustnost dovolání proti usnesení upravují ustanovení § 237, § 238a a § 239 o. s. ř.

Ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. spojuje přípustnost dovolání proti každému rozhodnutí odvolacího soudu (s výjimkami zakotvenými v odstavci druhém) s takovými hrubými vadami řízení a rozhodnutí, které činí rozhodnutí odvolacího soudu zmatečným. Žádnou z tam vypočtených vad však dovolatel netvrdí a ani z obsahu spisu se taková vada nepodává. Podle § 238a odst. 1 písm. a) nebo podle § 239 o. s. ř. dovolání přípustné není, neboť dovoláním dotčený výrok není výrokem měnicím ani potvrzujícím; nadto (ve vztahu k § 239 o. s. ř. nejde ani o usnesení ve věci samé). Nejde rovněž o žádný z případů vypočtených v ustanovení § 238a odst. 1 o. s. ř. pod písmeny b) až f). Postup, jímž se samostatně napadá výrok o zamítnutí návrhu na vyslove-

ní přípustnosti dovolání, je rovněž zjevně bezúčelný, neboť negativní závěr odvolacího soudu lze zvrátit úvahou dovolacího soudu ve smyslu ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. Jinak řečeno, jde o výrok, který z hlediska možnosti svého odklizení kasačním rozhodnutím Nejvyššího soudu v dovolacím řízení samostatně přezkoumatelný není.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání v tomto rozsahu podle § 243b odst. 4 a § 218 odst. 1 písm. c) o. s. ř. usnesením odmítl.

Přípustnost dovolání proti druhému výroku rozsudku odvolacího soudu poměřoval Nejvyšší soud ustanoveními § 237, § 238 a § 239 o. s. ř.

Dovolání je – ve smyslu § 239 odst. 2 o. s. ř. – přípustné a je i důvodné.

Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d ň ě n í :

Podle ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. platí, že nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku nebo před vyhlášením (vydáním) usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, je dovolání podané tímto účastníkem přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam.

Předpoklad včasného návrhu na vyslovení přípustnosti dovolání byl v dané věci naplněn, přičemž Nejvyšší soud shledal dovolání přípustným pro řešení všech otázek, jež žalobce vymezil – způsobem rozepsaným výše – svým dovoláním.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Odvolací soud závěr, že první žalovaná vůči žalobci žádnou povinnost neporušila, založil mimo jiné na tom, že smlouva o kontrole je neplatným právním úkonem ve smyslu ustanovení § 39 obč. zák., neboť je v rozporu s ustanovením § 93 odst. 2 obch. zák., ve spojení s ustanoveními § 79, § 83 a § 87 obch. zák. K tomu Nejvyšší soud především poznamenává, že soud prvního stupně, na jehož správný závěr odvolací soud v uvedeném směru odkazuje, úsudek, že by smlouva o kontrole uzavřená mezi žalovanými dne 30. 11. 1990 měla být z uvedených příčin neplatná, vůbec nečinil (nepokládal ji sice za platnou, leč z jiného důvodu; totiž proto, že ji uzavřela neexistující společnost /V. Fond, k. s./).

Podle ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 109/1964 Sb., hospodářského zákoníku, ve znění účinném k 30. 11. 1990, tj. ve znění zákona č. 82/1966 Sb., zákonného opatření č. 13/1967 Sb., zákonů č. 69/1967 Sb., č. 72/1970 Sb., č. 138/1970 Sb., č. 144/1975 Sb., č. 165/1982 Sb., č. 98/1988 Sb., č. 173/1988 Sb. a č. 103/1990 Sb., platilo, že hospodářský zákoník upravuje vztahy vznikající při podnikatelské činnosti právnických a fyzických osob, oprávněných k této činnosti podle tohoto zákona a zvláštních právních

předpisů, vztahy při hospodářském styku právnických osob a majetkovou odpovědnost v těchto vztazích. Smlouva o kontrole uzavřená mezi žalovanými dne 30. 11. 1990 ve smyslu výše uvedeného podléhala v době svého vzniku právě režimu hospodářského zákoníku, byť šlo – ve smyslu § 352 hosp. zák. – o smlouvu nepojmenovanou. Hospodářský zákoník byl sice k 1. 1. 1992 zrušen (srov. § 772 bod 3 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku), ustanovení § 763 odst. 1 obch. zák. však určovalo, že tímto zákonem se řídí právní vztahy, které vznikly ode dne jeho účinnosti. Právní vztahy vzniklé přede dnem účinnosti tohoto zákona a práva z nich vzniklá, jakož i práva z odpovědnosti za porušení závazků z hospodářských a jiných smluv uzavřených přede dnem účinnosti tohoto zákona se řídí dosavadními předpisy. Smlouvy o běžném účtu, smlouvy o vkladovém účtu, smlouvy o uložení cenných papírů a jiných hodnot se však řídí tímto zákonem ode dne jeho účinnosti, i když k jejich uzavření došlo před tímto dnem. Z uvedeného plyne, že poměřovat platnost smlouvy ustanovením § 39 obč. zák. nelze a právní posouzení věci odvolacím soudem je potud zjevně nesprávné.

Pro úplnost se dodává, že i kdyby závěr odvolacího soudu o neplatnosti smlouvy o kontrole vskutku vycházel z úvahy soudu prvního stupně (o tom, že ji uzavíral neexistující subjekt), šlo by – v režimu hospodářského zákoníku – opět o chybný úsudek. Obecně platí, že uvede-li obchodní společnost nebo jiný podnikatel v písemném právním úkonu své obchodní jméno (nyní svou obchodní firmu) nepřesně nebo neúplně, nelze z toho důvodně dovozovat, že by právní úkon učinil někdo jiný (od něj odlišná osoba). Opačný názor by měl za následek, že by právní úkon byl přičítán někomu, kdo jej neučinil; v případě, že by nepřesně nebo neúplně uvedené obchodní jméno neodpovídalo žádné obchodní společnosti nebo jinému podnikateli, by pak znamenal, že právní úkon vlastně nebyl – ačkoliv došlo k projevu vůle k právnímu úkonu směřující – učiněn. Ve skutečnosti jde o vadu projevu vůle, která v režimu občanskoprávních a obchodních vztahů působuje, nelze-li ji odstranit pomocí výkladu, neurčitost právního úkonu (srov. *mutatis mutandis* např. rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 55/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Podle ustanovení § 22 hosp. zák. právní úkon musí být učiněn svobodně, vážně, určitě a srozumitelně, jinak je neplatný. Neplatný je i úkon, k němuž byla organizace přivedena lstí nebo bezprávnou výhrůžkou. Výhrůžka je bezprávná, i když je odůvodněná, pokud ji je vynucováno něco, čeho takto dosaženo být nesmí (odstavec 1). Neplatnosti z důvodů uvedených v odstavci 1 se může dovolávat jenom organizace, na jejíž ochranu je důvod neplatnosti stanoven. Tato organizace může úkon dodatečně schválit nebo jej strany mohou dodatečným vyjasněním učinit určitým a srozumitelným. V tomto případě má právní účinky, jako by byl platný od počátku (odstavec 2). Jinak řečeno, v režimu hospodářského zákoníku k 30. 11. 1990 platilo, že neurčitost právního úkonu (zde neurčitost v označení smluvní strany) způsobuje pouze relativní neplatnost právního úkonu, které se mohl dovolat jen subjekt, na jehož ochranu byl důvod neplatnosti stanoven. Těmito zásadami se při úvaze o neplatnosti smlouvy o kontrole neřídil ani soud prvního stupně.

Neobstojí ovšem argumentace dovolatele, že smlouva o kontrole je smlouvou ve prospěch třetí osoby ve smyslu ustanovení § 50 obč. zák.

K datu uzavření smlouvy o kontrole platil zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb. a č. 116/1990 Sb. V ustanovení § 1 pak určoval, že v oblasti uspokojování hmotných a kulturních potřeb vznikají mezi občany a organizacemi a mezi občany navzájem občanskoprávní vztahy. Tyto vztahy upravuje především občanský zákoník. Ve spojení s výše cit. ustanovením § 1 odst. 1 hosp. zák. pak právní teorie i soudní praxe standardně vykládala a vykládá vztah hospodářského zákoníku a občanského zákoníku v rozhodném období jako vztah dvou právních norem, z nichž každá ve své výlučné působnosti upravovala jiný okruh právních vztahů a v žádném případě nešlo o poměr normy obecné k normě zvláštní. Jinak řečeno, absence určitého smluvního typu v hospodářském zákoníku v uvedeném období rozhodně neumožňovala subsidiární použití norem občanského práva na hospodářskoprávní vztah dvou právnických osob – podnikatelů. Tím ovšem není řečeno, že by v hospodářskoprávních vztazích bylo vyloučeno uzavření hospodářské smlouvy, jež by svým obsahem vystihovala rozhodné znaky smlouvy uzavřené ve prospěch třetí osoby, a to – podle § 352 hosp. zák. – jako smlouvy nepojmenované. Pro tento případ však lze – ve shodě s argumentací soudu prvního stupně, jež se pojila přímo s výkladem ustanovení § 50 obč. zák. – uzavřít, že k tomu, aby mohla být pokládána též za smlouvu ve prospěch třetí osoby, postrádá smlouva o kontrole závazek jejích účastníků ve prospěch konkrétně vymezené třetí osoby, to jest osoby určené dostatečně objektivními skutečnostmi, na jejichž základě může být individualizována (shodně z hlediska označení třetí osoby uzavřel Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 13. 2. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2643/99). Všeobecné vymezení (pro všechny osoby, jež se měly stát komanditisty druhé žalované) tento požadavek nesplňuje.

Závěr odvolacího soudu, podle kterého zde není protiprávního úkonu první žalované vůči žalobci, spočívajícího v porušení povinnosti ze smlouvy o kontrole, jelikož nejde o smlouvu ve prospěch třetí osoby a mezi žalobcem a první žalovanou žádná smlouva uzavřena nebyla, rovněž správný není.

Podle ustanovení § 420 obč. zák. v rozhodném znění (tj. v roce 1992) platilo (a platí), že každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti (odstavec 1). Škoda je způsobena právnickou osobou anebo fyzickou osobou, když byla způsobena při jejich činnosti těmi, které k této činnosti použili. Tyto osoby samy za škodu takto způsobenou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovněprávních předpisů není tím dotčena (odstavec 2). Odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil (odstavec 3).

K základním předpokladům odpovědnosti za škodu ve smyslu posledně citovaného ustanovení patří: 1) protiprávní úkon, 2) vznik škody, 3) příčinná souvislost mezi protiprávním úkonem a vznikem škody (kauzální nexus) a 4) zavinění. První tři předpoklady jsou objektivní povahy, čtvrtý povahy subjektivní. Právní teorie i soudní pra-

xe pak první z označených předpokladů, tedy protiprávní úkon, standardně vykládá jako projev lidské vůle (úkon), ať již komisivní nebo omisivní, který je v rozporu s objektivním právem (někdy se též hovoří o úkonu, který zasahuje do subjektivních práv jiné osoby). Přitom není rozhodné, vyplývá-li porušená právní povinnost ze smlouvy, nebo jde-li o povinnost mimosmluvní – zákonnou (srov. např. Knapp, V. a kol.: Občanské právo hmotné, svazek II., vydání první, Codex Praha 1995, str. 316–321, nebo Bičovský, J. – Holub, M.: Náhrada škody podle občanského, obchodního, pracovního a správního práva, Linde Praha a. s. 1995, str. 26–30). V prvním z citovaných děl se též uvádí (srov. str. 321), že smluvní právní povinnost je v případě jejího porušení spojena se smluvní odpovědností vůči spolukontrahentovi, zatímco mimosmluvní (zákonná) povinnost je v případě jejího porušení spojena s mimosmluvní delikt ní odpovědností vůči každému. Potud však jde o výklad zjednodušený.

Závěr, podle kterého se poškozený může dovolávat (za účelem prokázání existence protiprávního úkonu) porušení smluvní povinnosti, totiž lze učinit nejen v případě, že je škůdcovým spolukontrahentem (druhou smluvní stranou). K naplnění uvedeného předpokladu postačuje, že je prokázáno, že příslušný subjekt (škůdce) sice porušil povinnost ze smlouvy, kterou uzavřel s jinou osobou než s poškozeným, že však závazek, k jehož porušení došlo, měl dopad do právní sféry poškozeného. Takovému závěru přitom není na překážku ani skutečnost, že smlouva, z níž porušení závazku vzešlo, nebyla (typově či z obsahového hlediska) smlouvou ve prospěch třetí osoby (smlouvou ve prospěch poškozeného). Jinak řečeno, podstatné je, že byla porušena právní povinnost, která (byť prostřednictvím smluvního ujednání jiných osob) sloužila k ochraně subjektivních práv poškozeného.

Z pohledu výše uvedeného je v řízení zkoumaná smlouva o kontrole práv smlouvou, jejímž základním účelem byla ochrana práv osob, jež se měly stát komanditisty první žalované (tedy i ochrana dovolatele).

Uvedené ústí v závěr, že právní posouzení věci odvolacím soudem, jenž své úvahy založil na jiných základech, správné není a dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. byl tudíž uplatněn právem.

Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadený rozsudek v potvrzujícím výroku ohledně první žalované a v závislém výroku o nákladech odvolacího řízení mezi žalobcem a první žalovanou (§ 242 odst. 2 písm. b) o. s. ř.) zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Odvolací soud nepřehlédne, že v důsledku tohoto kasačního rozhodnutí se ve stadiu odvolacího řízení bude muset znovu zabývat i tou částí žalobcova odvolání, kterou – v důsledku procesního pochybení v průběhu předchozího odvolacího řízení – ponechal stranou. Žalobce totiž, jak se výslovně podává z jeho odvolání, napadl rozsudek soudu prvního stupně nejen v zamítavém výroku ohledně první žalované, nýbrž i v rozsahu, v němž byla jeho žaloba zčásti zamítnuta vůči druhé žalované. Přitom ovšem

musí odvolací soud respektovat fakt, že odvolací řízení je v tomto rozsahu – v důsledku prohlášení konkursu na majetek druhé žalované – od 13. 6. 2002 přerušeno, a že v něm po dobu trvání konkursu nelze se zřetelem k ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, pokračovat (případný postup podle § 24 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání je v odvolacím řízení vyloučen). Postavení odvolacího soudu coby přezkumné instance též odpovídá, aby se v důvodech rozhodnutí (v intencích odvolacích námitek) vypořádal i s tím, že zamítnutí žaloby vůči druhé žalované co do částky 17 500 Kč a co do obsahu bodu V. výroku rozsudku soudu prvního stupně stálo v rozsudku soudu prvního stupně na zcela jiných argumentech, než jsou ty, jimž coby správným závěrům soudu prvního stupně přisvědčil v důvodech svého rozsudku.

Povinnému rodiči nelze uložit, aby platil část výživného nezletilého dítěte, která představuje tvorbu úspor (§ 85a odst. 2 zák. o rod.), na účet, s nímž by mohli nakládat oba rodiče nezletilého.

(Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24. 10. 2002, sp. zn. 29 Co 329/2002)

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 3. 6. 2002 byla výživová povinnost otce k nezletilému T. (dále jen nezletilý) od 1. 9. 2001 zvýšena na částku 6500 Kč měsíčně a bylo jím rozhodnuto, že 4000 Kč ze zmíněné částky je otec povinen platit vždy do každého patnáctého dne v měsíci předem k rukám matky a částku 2500 Kč měsíčně je otec povinen platit do každého patnáctého dne v měsíci na termínovaný účet, k němuž budou mít dispoziční právo pouze oba rodiče společně. Soud prvního stupně takto zvýšil výživovou povinnost otce stanovenou rozsudkem téhož soudu ze dne 18. 3. 1999, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 28. 6. 1999, částkou 5500 Kč měsíčně, z níž otec platil rovněž částku 2500 Kč měsíčně na termínovaný účet, rozhodl o výši nedoplatku na zvýšeném výživném a o způsobu, kterým otec tento nedoplatek zaplatí, a konečně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Vycházel přitom ze zjištění, že zejména s ohledem na nárůst odůvodněných potřeb nezletilého jsou dány podmínky pro zvýšení výživného, a to o částku 1000 Kč, která odpovídá jak potřebám nezletilého, tak výdělku otce a tomu, že matka začala pracovat. Vyjádřil rovněž názor, že rozdělení plateb výživného má svůj účel, když otec nezletilého podniká, jeho finanční situace v budoucnu je nejistá a složená finanční částka představuje pro nezletilého do budoucna jistotu, odůvodnil výrok o nedoplatku vzniklém zvýšením výživného a odůvodnil též výrok o náhradě nákladů řízení poukazem na ustanovení § 146 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Proti tomuto rozsudku podala matka odvolání, ve kterém namítala, že současná podoba účtu, na který je skládána část výživného, umožňuje dispozici s tímto účtem jen společně oběma rodičům, jak stanoví napadený rozsudek, takže nemá a nebude mít v podstatě možnost finanční prostředky na účtu složené pro nezletilého používat. Navrhla, aby změnou napadeného rozsudku bylo rozhodnuto tak, že otec je povinen platit k jejím rukám celou částku 6500 Kč vždy do každého patnáctého dne v měsíci předem.

Otec vyvracel důvody odvolání matky a navrhl, aby rozsudek soudu prvního stupně byl potvrzen. Kolizní opatrovník ve shodě s matkou navrhl, aby rozsudek soudu prvního stupně byl změněn tak, že otec je povinen platit k rukám matky vždy do každého patnáctého dne v měsíci předem celou částku 6500 Kč.

Městský soud v Praze projednal věc podle § 212 písm. a) o. s. ř., přezkoumal napadený rozsudek soudu prvního stupně (§ 212a odst. 1 o. s. ř.) a shledal, že nejsou dány předpoklady ani pro jeho potvrzení, ani pro jeho případnou změnu (§ 221 odst. 1 o. s. ř.). Proto rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Soud prvního stupně v daném případě (ostatně i podle obsahu přednesů samotných rodičů) správně a úplně zjistil skutkový stav věci, pokud jde o zjištění, která jsou rozhodná pro posouzení, zda došlo ke změně poměrů odůvodňující zvýšení výživného, a v podstatě správně rozhodl, i pokud jde o výši výživného. Z ustanovení § 85a odst. 2 zák. o rod. plyne, že zakotvuje možnost určit výši výživného nadstandardní, takovou, která zajistí v budoucnu zvýšené potřeby nezletilého zejména v souvislosti s jeho vzděláním, ale např. též bydlením apod., ale zároveň bude též znamenat, v případě tvorby úspor, určitou jistotu pro případ zhoršení finanční situace povinného rodiče (blíže viz např. publikace Zákon o rodině a předpisy související, 3. podstatně přepracované a doplněné vydání, Linde Praha, a. s.). To vše znamená, že pokud je část výživného ukládána a tvoří úspory, musí se na jedné straně jednat skutečně o úspory, tj. o finanční částku představující rezervu, která má být v zásadě spotřebována v budoucnosti, přičemž ovšem na druhé straně není možné trvat na tom, aby oprávněný rodič, pro případ náhlých výkyvů v běžných výdajích na potřeby nezletilého, neměl možnost určitou část úspor vybrat a na zmíněné výjimečné potřeby ji použít. Zmíněným zásadám ovšem výrok o zvýšení výživného obsažený v napadeném rozsudku soudu prvního stupně plně neodpovídá, a to s ohledem na tvrzení matky obsažené v odvolání ani v poměru částky určené na krytí běžných potřeb nezletilého k částce určené na tvorbu úspor, ani v tom, za jakých podmínek lze s úsporami disponovat. Současná formulace výroku o splatnosti části výživného na termínovaný účet, k němuž budou mít dispoziční právo pouze oba rodiče společně, znamená, odhlédne-li odvolací soud od skutečnosti, že prostředky jsou v současné době skládány na účet, který zmíněné části výroku rozsudku soudu prvního stupně ani neodpovídá (viz zpráva banky), že povinný rodič může neodůvodněně blokovat snahu oprávněného rodiče použít uložené finanční prostředky v souladu s tím, co bylo o jejich možném použití výše uvedeno.

Pokud by odvolací soud zmíněná pochybení soudu prvního stupně sám odstranil, odňal by účastníkům možnost přezkumu svého rozhodnutí a překročil by meze funkční působnosti odvolacího soudu vymezené ustanovením § 213 odst. 2 o. s. ř. Odvolacímu soudu proto nezbylo, než napadený rozsudek soudu prvního stupně zrušit a věc tomuto soudu vrátit k dalšímu řízení, ve kterém tento soud posoudí věc z výše uvedených hledisek, řízení případně doplní, znovu o návrhu matky na zvýšení výživného rozhodne, přičemž bude pečlivě formulovat výrok, týkající se povinnosti otce ukládat část výživného (jejíž výši znovu posoudí), na účet u banky a rozhodne též o všech nákladech řízení (§ 224 odst. 3 o. s. ř.).

Jestliže společenská smlouva určuje, že jménem společnosti jedná více jednatelů společně, nejde o omezení jednatelského oprávnění ve smyslu ustanovení § 133 odst. 2 obch. zák., ale o určení způsobu jednání jménem společnosti podle ustanovení § 133 odst. 1 obch. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 198/2002)

Napadeným rozsudkem ze dne 25. 10. 2001 potvrdil **K r a j s k ý s o u d** v Ostravě rozsudek **O k r e s n í h o s o u d u** v Opavě ze dne 13. 11. 2000 v napadené části, tj. ve výroku ve věci samé, kterým tento soud zamítl žalobu na zaplacení 207 364,40 Kč s přísl., kromě odvoláním nedotčené části výroku týkající se úroků z prodlení ve výši 7364,40 Kč.

V odůvodnění svého rozsudku odvolací soud uvedl, že z obsahu spisu zjistil, že se žalobce domáhal zaplacení 200 000 Kč spolu (po změně žalobního návrhu) s 18% úrokem z prodlení p. a. ze smlouvy o půjčce, uzavřené mezi D., spol. s r. o. (dále též jen společnost), a žalovanou dne 27. 3. 1997 (dále jen smlouva o půjčce). Práva z této smlouvy na žalobce přešla na základě smlouvy o postoupení pohledávek, kterou uzavřel se společností dne 31. 8. 1997 (dále jen smlouva o postoupení pohledávek).

Žalovaná brojila proti nároku žalobce proto, že žalovaná pohledávka zanikla na základě jednostranného zápočtu, který učinila dne 24. 8. 1997, a to k datu 25. 8. 1997, tedy ještě před uzavřením smlouvy o postoupení pohledávek. Po provedeném dokazování dospěl soud prvního stupně k závěru, že smlouva o půjčce byla platně uzavřena a žalovaná půjčku nevrátila. Na základě listiny ze dne 3. 7. 1997 označené jako potvrzení o převzetí (dále jen potvrzení) vzal soud za prokázáno, že mezi společnostmi, jejímž jménem jednal jednatel J. K., a žalovanou byla platně uzavřena smlouva o koupi cenného papíru na majitele v listinné podobě. V této smlouvě se společnost zavázala zaplatit žalované do 2. 8. 1997 kupní cenu 250 000 Kč. Protože společnost kupní cenu ve sjednané lhůtě neuhradila, započítala žalovaná úkonem ze dne 24. 8. 1997 právem svoji pohledávku vůči společnosti proti splatné pohledávce společnosti ze smlouvy o půjčce.

O námitce žalobce, že jednatel společnosti nebyl oprávněn jménem společnosti sám uzavřít smlouvu o koupi cenného papíru, a že nejednal ani podle § 15 obch. zák., soud prvního stupně dospěl k závěru, že uvedený jednatel byl při provozování podniku společností pověřen řešením finančně-obchodních závazků, dluhů a pohledávek, a proto jeho jednání při uzavírání smlouvy o prodeji cenného papíru nepochybně společnost zavázalo.

Odvolací soud provedl opakovaně důkaz potvrzením, ze kterého zjistil, že jednatel společnosti J. K. jednostranně jménem společnosti prohlásil, že se mezi společností a žalovanou uskutečnil obchodně závazkový vztah, na jehož základě žalovaná prodala společnosti jednu akcii společnosti C. C., a. s., znějící na majitele, série 01 č. ... za cenu 250 000 Kč, a že obchodní společnost uvedenou akcii převzala.

Odvolací soud převzal skutková zjištění učiněná soudem prvního stupně, vyjma skutkového zjištění, které soud učinil z potvrzení. Ztotožnil se rovněž s právními závěry soudu prvního stupně, vyjma právního závěru dovozeného z potvrzení a aplikace ustanovení § 15 obch. zák.

Odvolací soud dovodil, že z potvrzení, které je jednostranným právním úkonem, vyplývá, že mezi žalovanou a společností byla sjednána neformální dohoda v ústní formě o prodeji a koupi jednoho kusu cenného papíru znějícího na majitele o jmenovité hodnotě 500 000 Kč s označením série 01 č. ... obchodní společnosti C. C., a. s., kdy výsledkem byla koupě uvedené akcie ve prospěch D., spol. s r. o., za sjednanou cenu. Tento závěr je prokázán jak účastnickou výpovědí žalované, tak uvedenou listinou a svědeckou výpovědí J. K.

Z citovaného potvrzení lze proto dovodit, že žalovaná jednala v dobré víře, že uvedený jednatel obchodní společnosti D., spol. s r. o., byl oprávněn za tuto společnost jednat. V této souvislosti proto neobstojí námitka žalobce, že prodej a koupě uvedené akcie mohl být simulovaný či antidatovaný právní úkon včetně následného jednostranného zápočtu učiněného žalovanou, když k tomuto svému tvrzení nenabídl žádné důkazy. Rovněž v tomto ohledu nelze přisvědčit další námitce žalobce, že nebylo prokázáno, že žalovaná byla majitelem uvedeného jednoho kusu akcie znějícího na majitele, když tato skutečnost byla u prvostupňového soudu prokázána jak výpovědí svědka K., tak i výpovědí žalované. Žalobce k této své námitce taktéž nenabídl žádné důkazy. A konečně odvolací soud dovodil, že ustanovení § 15 obch. zák. upravuje jednání osob, jenž jsou při provozování podniku pověřeny určitou činností. Toto ustanovení se nevztahuje na jednatele společnosti jako jejího statutárního orgánu, ale jen na jednání jiných osob. Pokud tedy soud prvního stupně aplikoval ustanovení § 15 obch. zák. na J. K., jednatele společnosti, pochybil. Toto pochybení však nemělo vliv na rozhodnutí ve věci.

Návrhu žalobce na připuštění dovolání odvolací soud nevyhověl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Co do jeho přípustnosti odkázal na ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. Soudí, že některé otázky řešené dovolacím soudem mají zásadní právní význam, zejména otázka možnosti jednání jednatele společnosti, který není oprávněn jednat jménem společnosti samostatně, podle ustanovení § 15 obch. zák., jakož i otázka dobré víry osoby, se kterou uzavírá smlouvu.

Dovolatel namítá, že jednatel společnosti J. K. byl oprávněn jednat jménem společnosti pouze společně s dalším jednatelem. J. K. nepochybně o této skutečnosti věděl a věděla o ní i žalovaná, která v té době poskytovala společnosti právní pomoc. Nelze proto dovozovat její dobrou víru v oprávnění jednatele jednat jménem společnosti v rozporu se zápisem v obchodním rejstříku. Žalobce rovněž dovozuje, že J. K. nemohl jednat za společnost podle § 15 obch. zák. Namítá, že ve společnosti neexistovaly žádné vnitřní předpisy, které by jmenovanému takové jednání umožňovaly a kromě toho vzhledem k tomu, že obchodování s cennými papíry nebylo předmětem činnosti společnosti, nemůže jít o činnost při provozu podniku ani o úkon, ke kterému při provozu

podniku zpravidla dochází. Dále dovolatel zpochybňuje skutkové zjištění o tom, že úkon, kterým žalovaná započítla svoji pohledávku, byl společnosti doručen. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17., zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001). O takový případ jde i v této věci, neboť soud prvního stupně o věci jednal a rozhodl před 1. 1. 2001.

Dovolání je přípustné dle ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř.

Předpokladem přípustnosti dovolání podle § 239 odst. 2 o. s. ř. je závěr dovolacího soudu, že rozhodnutí odvolacího soudu nebo některá v něm řešená právní otázka mají po právní stránce zásadní význam. Přitom otázku, zda dovoláním napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam, řeší dovolací soud jako otázku předběžnou. Teprve kladným závěrem dovolacího soudu se stává dovolání přípustným.

O rozhodnutí odvolacího soudu, které má po právní stránce zásadní význam, se jedná, jestliže je v rozhodnutí řešena právní otázka významná nejen pro rozhodnutí v projednávané věci. Přitom musí jít o otázku, která dosud není řešena v rozhodovací praxi vyšších soudů (anebo v ní není řešena jednotně) a která není řešena ani v rozhodnutí nižšího soudu publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ani ve stanovisku Nejvyššího soudu, popřípadě o případ, kdy napadené rozhodnutí řeší určitou právní otázku v rozporu s publikovanou judikaturou. Za otázku zásadního právního významu nelze považovat takovou otázku, která byla v napadeném rozhodnutí řešena v souladu s ustálenou soudní praxí.

Mimo předpokladu včasného návrhu na vyslovení přípustnosti dovolání (který byl v dané věci naplněn) může být dovolání ve smyslu citovaného ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právní otázky (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, přípustnost neumožňují) a jde-li zároveň o právní otázku zásadního významu.

Zásadní právní význam dovolací soud shledává (a potud má dovolání za přípustné) v řešení otázky, zda může mít případná dobrá víra účastníka smlouvy vliv na platnost této smlouvy, jestliže jménem druhého účastníka smlouvy jednala osoba, která nebyla oprávněna smlouvu uzavřít.

U druhé namítané právní otázky Nejvyšší soud zásadní právní význam neshledal, neboť na řešení této otázky sice založil své rozhodnutí soud prvního stupně, ne však již soud odvolací, který posoudil právní závěr soudu prvního stupně o tom, že statutární orgán, který nemůže činit jménem společnosti právní úkony sám, může jednat za společnost podle § 15 obch. zák., jako nesprávný.

K posuzované právní otázce Nejvyšší soud uzavřel, že to, zda je účastník smlouvy v dobré víře, může být pro posuzování platnosti smlouvy významné pouze tehdy, jestliže jménem společnosti jednala osoba zapsaná v obchodním rejstříku jako její statutární orgán, způsobem uvedeným v obchodním rejstříku, ač nebyla oprávněna takto jednat např. proto, že již byla odvolána z funkce, ale změna dosud nebyla zveřejněna (§ 27 odst. 2 a 3 obch. zák.). O takový případ však v projednávané věci nejde.

Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 133 odst. 1 obch. zák., jestliže má společnost více jednatelů, je oprávněn jednat jejím jménem každý z nich, neurčuje-li společenská smlouva nebo stanovy něco jiného. Způsob jednání jednatelů jménem společnosti se podle ustanovení § 28 odst. 1 písm. e) obch. zák. zapisuje do obchodního rejstříku. V projednávané věci bylo, jak zjistil soud prvního stupně, v rozhodné době v obchodním rejstříku zapsáno, že jménem společnosti jednají vždy společně dva jednatelé, a to vždy J. K. společně s jedním z dalších jednatelů. Tento způsob jednání je tedy závazný jak pro společnost, tak i vůči dalším osobám.

Podle ustanovení § 133 odst. 2 obch. zák. může společenská smlouva, stanovy nebo valná hromada omezit jednatelské oprávnění jednatelů. Takové omezení je však neúčinné vůči třetím osobám.

Je třeba zdůraznit, že případy, kdy společenská smlouva či stanovy určují, že jménem společnosti jedná více jednatelů společně, nelze považovat za omezení jednatelského oprávnění ve smyslu ustanovení § 133 odst. 2 obch. zák., neboť v tomto případě jde o určení způsobu jednání jménem společnosti podle ustanovení § 133 odst. 1 obch. zák.

Smlouvu o koupi cenného papíru uzavřel jménem společnosti její jednatel, který dle zápisu v obchodním rejstříku nebyl oprávněn činit jménem společnosti právní úkony samostatně, ale pouze spolu s dalším jednatelem. Jestliže tedy učinil projev vůle směřující k uzavření smlouvy sám, nelze takový projev vůle považovat za projev vůle společnosti, neboť nebyl učiněn způsobem, kterým jedná statutární orgán společnosti. Smlouva o koupi cenného papíru tedy nebyla platně uzavřena. Na tom nic nemění to, zda druhá účastnice smlouvy byla či nebyla v dobré víře, neboť žádný právní předpis pro takový případ možnost namítat dobrou víru nepřipouští. Protože právní posouzení věci co do řešení otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání, rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 1, 2 a 3, věta první, o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Věřitel směnkou zajištěné pohledávky je oprávněn uplatnit zajištěnou pohledávku i nárok ze zajišťovací směňky v jakémkoliv pořadí, případně i souběžně; ustanovení § 334 obch. zák. na tzv. zajišťovací směňky nedopadá.

Po dobu směnečného řízení se nestaví běh promlčecí doby k uplatnění práva, které je směnkou zajištěno.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000)

O k r e s n í s o u d v Jablonci nad Nisou rozsudkem ze dne 16. 6. 1999 zamítl žalobu na zaplacení částky 250 000 Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že účastníci dne 4. 2. 1994 uzavřeli dohodu, jíž se žalovaný zavázal nahradit žalobcům škodu ve výši 250 000 Kč do 30. 9. 1994. Zaplacení této částky bylo zajištěno směnkou, která byla vystavena téhož dne se stejným datem splatnosti. K námitce promlčení vznesené žalovaným soud za použití ustanovení § 100 odst. 1 a § 101 obč. zák. dospěl k závěru, že nárok žalobců na zaplacení žalované částky, který u soudu uplatnili dne 24. 11. 1997, se promlčel ke dni 30. 9. 1997 uplynutím tříleté promlčecí doby běžící od data splatnosti pohledávky. Žalobce sice podal dne 9. 9. 1997 návrh na vydání směnečného platebního rozkazu, který byl rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. 11. 1997 zamítnut pro neplatnost směňky, avšak po dobu řízení o vydání směnečného platebního rozkazu nedošlo ke stavení promlčecí doby podle § 112 obč. zák. ve vztahu k nyní uplatněnému nároku, neboť nelze směšovat nárok žalobců ze směňky jako cenného papíru ve smyslu zákona směnečného a šekového č. 191/1950 Sb. (dále též jen zákon) s nárokem z dohody o náhradě škody ze dne 4. 2. 1994. Nešlo totiž o zajištění tzv. krycí směnkou, oba nároky je třeba posuzovat samostatně, a proto promlčecí doba marně uplynula před podáním žaloby.

K o d v o l á n í ž a l o b c ů **K r a j s k ý s o u d** v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci rozsudkem ze dne 11. 5. 2000 rozsudek soudu prvního stupně ve výroku ve věci samé potvrdil, rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů a připustil proti rozsudku dovolání. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a dovodil, že mezi účastníky existuje závazkový právní vztah z titulu náhrady škody, který má občanskoprávní charakter. Z dohody o náhradě škody ze dne 4. 2. 1994 vyplývá, že v daném případě nemělo jít o placení směnkou, kdy původní závazek by byl nahrazen závazkem směnečným, nýbrž o placení prostřednictvím směňky, kde vystavením směňky původní závazek nezaniká, ale jedno a totéž plnění je předmětem dvou závazků". Směnečné závazky podle odvolacího soudu často vznikají v souvislosti s jinými právními vztahy, přičemž směnečný vztah bývá téměř vždy sekundárním (motivačně odvozeným od příčinného právního vztahu), existuje vedle něj, a proto je dlužník zavázán dvakrát – jednou směnečně a jednou z příčinného vztahu, k plnění má ovšem dojít pouze jednou. Splněním směnečného dluhu zanikne i dluh z příčinného právní

ho vztahu, přičemž smyslem vystavení směňky je snazší uspokojení věřitele. Podle § 334 obch. zák. je věřitel oprávněn požadovat splnění peněžitého závazku na dlužníku podle smlouvy, jen když nemůže dosáhnout jeho splnění ze směňky. Dispozitivní povaha tohoto ustanovení (§ 263 obch. zák. a contrario) znamená, že postup při vymáhání peněžitého závazku, který lze uhradit prostřednictvím směňky, mohou účastníci mezi sebou upravit odchylně od § 334 obch. zák., popř. jej zcela vyloučit. Mezi účastníky v dané věci nebylo ujednáno, že by směňka měla být uplatněna teprve poté, co bude neúspěšně uplatněna pohledávka z náhrady škody. Ze skutečnosti, že příčinný závazkový vztah (z náhrady škody podle občanského zákoníku) a závazkový směnečný vztah jsou samostatnými závazky (byť ohledně jednoho a téhož plnění), plyne, že otázka promlčení je upravena odchylně. Směnečné nároky se proti příjemci zásadně promlčují ve lhůtě tří let ode dne splatnosti směňky; v otázce přerušení nebo stavení promlčecí doby se použijí ustanovení občanského zákoníku. Žalobci podle odvolacího soudu nesprávně dovozují, že pokud bylo v běhu řízení o vydání směnečného platebního rozkazu, nemohlo současně probíhat řízení o žalobě na náhradu škody – sami přitom uplatnili žalobu na náhradu škody v době, kdy směnečné řízení nebylo pravomocně ukončeno. Odvolací soud nepřisvědčil námitce žalobců, že uplatnění námitky promlčení je v rozporu s dobrými mravy; dovodil, že institut promlčení má stimulovat věřitele k včasnému uplatnění práv a bránit tomu, aby dlužníci byli vystaveni vynutitelnosti těchto práv po neúměrně dlouhou dobu.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci dovolání, které odůvodňují podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. Namítají, že se aplikace ustanovení § 334 obch. zák. nedovolávali, avšak z jeho obecné dikce lze dovodit, že je nezbytné vymáhat nejprve směnečný závazek a teprve poté se lze domáhat splnění závazku z příčinného vztahu. Žalobci se ve smlouvě se žalovaným dohodli na zajištění závazku směnkou, která je typickou směnkou pro solvendo, jejímž prostřednictvím měl žalovaný svůj závazek splnit; zaplacením jednoho závazku by tak zanikl i závazek druhý. Ve vzájemném vztahu smlouvy a směňky, pokud má být placeno směnkou, jako je tomu v posuzovaném případě, jde o samostatné kumulativní závazky, jejichž předmětem je totéž plnění, a podle žalobců sice může probíhat současně řízení o žalobě na náhradu škody a řízení o vydání směnečného platebního rozkazu, avšak nelze docílit uspokojení v obou řízeních. V řízení o obecném zavazovacím titulu a v řízení o vydání směnečného platebního rozkazu jde sice o různý předmět řízení, je však otázkou, zda by žaloba na plnění z titulu obecně právního nemohla být zamítnuta jako předčasná, protože by nejprve mělo být žalováno ze směňky. Splněním směnečného závazku nepochybně zanikne i závazek obecně právní. Přitom pojem dluh použitý v ustanovení § 559 obč. zák. lze vykládat širěji, podobně jako může být vykládán pojem uplatnění práva použitý v ustanovení § 112 obč. zák. a uplatnění práva může být vztaženo i na uplatnění směnečné pohledávky. Dovolatelé mají za to, že v posuzovaném případě své právo uplatnili prostřednictvím zkráceného směnečného řízení. Poté, co se ukázalo, že směňka je neplatná, zahájili řízení o obecně právní nárok,

aniž by čekali na rozhodnutí ve věci směnečné pohledávky. Dovolatelé též namítají, že se soudy nezabývaly jejich námitkou, týkající se nedostatku dobrých mravů ve vztahu k námitce promlčení, uplatněné žalovaným. Dovolatelé navrhli, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen spolu s rozsudkem soudu prvního stupně a aby věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Vzhledem k ustanovení bodu 17., hlavy I, části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů, (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001). Po zjištění, že dovolání, které je přípustné podle § 239 odst. 1 o. s. ř., bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníky řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), a po přezkoumání věci podle § 242 o. s. ř. dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

N e j v y š š í s o u d proto dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle § 112, věty první, obč. zák., uplatní-li věřitel v promlčecí době právo u soudu nebo u jiného příslušného orgánu a v zahájeném řízení řádně pokračuje, promlčecí doba od tohoto uplatnění po dobu řízení neběží.

Institut tzv. stavení běhu promlčecí doby zajišťuje nemožnost promlčení práva po dobu, v níž se účastník právního vztahu svého práva domáhá u soudu (příp. u jiného příslušného orgánu), jinými slovy po dobu soudního řízení, je-li v něm účastníkem řádně pokračováno, neběží promlčecí doba ve vztahu k právu v tomto řízení uplatněnému. Předmětem promlčení je vždy právo vyplývající z příslušného právního vztahu, jehož obsah je charakterizován vymezením konkrétních subjektivních oprávnění a povinností a který existuje mezi určitými subjekty, tj. účastníky právního vztahu. Podmínky promlčení se posuzují vždy v celém souhrnu těchto prvků a pro stavení promlčecí doby podle § 112 obč. zák. je rozhodující, pro jaké právo a ve vztahu mezi jakými subjekty byla podána žaloba a zahájeno soudní řízení (pokračováno v něm). Pro posouzení, zda soudním uplatněním nároku vyplývajícího ze směnky dochází ke stavení promlčecí doby práva, jehož splnění je touto smenkou zajištěno, je rozhodující, zda jde o totožné právo či o práva samostatná, tj. práva s vlastním a vzájemně odlišným režimem promlčení.

Směnka je v právní teorii obvykle definována jako dlužnický dokonalý cenný papír, jímž za předpokladu splnění přísných formálních náležitostí vzniká přímý, bezpodmínečný, nesporný a abstraktní závazek určité osoby zaplatit majiteli směnky v určitém místě a čase stanovenou peněžitou částku. I když se vystavení směnky zpravidla opírá o určitý důvod (kauzu), vzniká ze směnky specifický (směnečný) právní vztah, jehož abstraktní charakter tkví v tom, že právní důvod (kauza) není pro jeho existenci významný a ze směnky nevyplyvá. Směnečný závazek je přitom zcela samostatný a oddělený od případného závazku, který byl původem jeho vzniku. Vzhledem k tomu, že zákon nerozlišuje jednotlivé druhy smenek (právní teorie vy-

mezuje rozdíly mezi smenkami pro soluto, pro solvendo a smenkami zajišťovacími), je třeba i v případě tzv. smenek zajišťovacích dovodit, že nejsou akcesorickým závazkem ve vztahu k závazku jinému. Okolnost, že podle dohody účastníků je účelem směnky zajistit splnění určitého závazku, se pak projeví v okruhu tzv. kauzálních námitek (čl. I. § 17 zákona), jimiž se dlužník ze zajišťovací směnky může bránit povinnosti ze směnky plnit (stejný názor je zastáván též v právní literatuře – srov. Kovařík, Z., Směnka jako zajištění. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, str. 7). I soudní praxe dovodila, že tzv. zajišťovací směnka jakožto prostředek zajištění (nikoliv zajišťovací závazek), je samostatným nárokem, nezávislým dokonce na existenci zajištěné pohledávky (usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 5 Cmo 14/97, publikované v časopise Soudní rozhledy 2/1999, str. 54 a násl.).

V posuzovaném případě vyšel odvolací soud ze zjištění (správnost skutkových závěrů není vzhledem k přípustnosti dovolání podle § 239 odst. 1 o. s. ř. předmětem dovolacího přezkumu, ostatně dovolatelé v tomto směru ani výhrady nevznášejí), že účastníci se dohodli na tom, že závazek žalovaného zachycený v dohodě ze dne 4. 2. 1994 je zajištěn smenkou. Z toho je třeba dovodit, že předmětná směnka měla charakter směnky zajišťovací; dohoda účastníků kromě závazku dlužníka vystavit směnku totiž obsahuje výslovné ujednání o tom, jakou konkrétní pohledávku věřitelů zajišťuje. Bez ohledu na to, že odvolací soud tuto směnku kvalifikoval z hlediska právní teorie ne zcela přesně jako tzv. směnku pro solvendo, správně dovodil, že šlo o práva samostatná, neboť z dohody ze dne 4. 2. 1994 vznikl žalovanému závazek nahradit žalobcům do 30. 9. 1994 škodu, zatímco směnka vystavená dne 4. 2. 1994, pokud by byla platná, by žalovanému založila abstraktní závazek nevyjadřující právní důvod jeho vzniku (kauzu) spočívající v povinnosti proplatit směnku.

Dovolatelům nelze přisvědčit v tom, že v uplatnění nároku z dohody ze dne 4. 2. 1994 současně či před uplatněním nároku ze směnky jim bránilo ustanovení § 334 obč. zák. (podle tohoto ustanovení otevření akreditivu, jakož i vystavení směnky nebo šeku, prostřednictvím kterých má být podle smlouvy splněn peněžitý závazek, nemají vliv na trvání tohoto závazku. Věřitel je však oprávněn požadovat splnění peněžitého závazku na dlužníka podle smlouvy, jen když nemůže dosáhnout jeho splnění z akreditivu, směnky nebo šeku.). Z této dikce je zřejmé, že se týká jen těch smenek, které jsou podle dohody účastníků platebním prostředkem (prostřednictvím směnky má být uhrazen dluh vyplývající z původního závazkového vztahu), a nikoliv též smenek, které slouží jako prostředek zajištění závazku a u kterých se naopak předpokládá, že směnečný nárok bude uplatněn při nesplnění zajištěného závazku, případně i souběžně. Způsob vymáhání plnění je na úvaze věřitele, který může zvolit jak uplatnění pohledávky zajištěné, tak nároku ze zajišťovací směnky (např. Kovařík, Z., Směnka jako zajištění. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, str. 37 a násl., Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 7. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, str. 921, Vážný č. 10189 a rovněž rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 10. 1999, sp. zn. 9 Cmo 306/97, publikovaný v časopise Obchodní právo č. 5/2000, str. 19).

K námitkám dovolatelů je třeba uvést, že v současném vedení obou sporů jim nebránila ani překážka tzv. litispendence (ustanovení § 83 o. s. ř. zakazuje, aby o stejné věci probíhala současně dvě nebo více řízení; nelze tedy pokračovat v řízení, které bylo zahájeno později). Tentýž předmět řízení je dán tehdy, jestliže tentýž nárok nebo stav vymezený žalobním petitem vyplývá ze stejných skutkových tvrzení, jimiž byl uplatněn (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 7. 2000, sp. zn. 20 Cdo 723/2000, publikovaný pod č. 46 ve Sbírce soudních rozhodnutí, ročník 2001). V řízení o vydání směnečného platebního rozkazu šlo skutkově o proplacení směnky vydané dlužníkem (žalovaným) věřitelům (žalobcům), přičemž důvodem bylo vydání směnky. V nyní posuzovaném případě pak jde o vztah mezi účastníky dohody o náhradě škody, založený na jiném skutkovém základě; žalovaný je podle vyličení skutkového stavu v žalobě povinen zaplatit žalobcům škodu, jak se zavázal v dohodě ze dne 4. 2. 1994. Pro úplnost lze dodat, že rozhodnutí o jednom z těchto nároků netvoří ani překážku věci pravomocně rozhodnuté (§ 159 odst. 3 o. s. ř. brání tomu, aby věc, o níž bylo pravomocně rozhodnuto, byla projednávána znovu) ve vztahu k nároku druhému; okolnost, že žalobcům náleží plnění jen jednou – jak namítají dovolatelé – by se projevila tím, že žalobě na plnění z dohody ze dne 4. 2. 1994 by nebylo možno vyhovět, zanikl-li by závazek proplacením směnky, a v řízení směnečném by se dlužník mohl bránit tzv. kauzálními námitkami podle čl. I. § 17 zákona (kdo je žalován ze směnky, nemůže činit majiteli námitky, které se zakládají na jeho vlastních vztazích k výstavci nebo k dřívějším majitelům, ledaže majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka.). Dokonce i v případě, že by věřitel v obou sporech uspěl a získal dvě vykonatelná rozhodnutí, mohl by se dlužník bránit dvojím plnění v případném řízení o výkon rozhodnutí. Z uvedeného vyplývá, že uplatnili-li žalobci právo na zaplacení směnky ze dne 4. 2. 1994 podáním návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu, nemělo řízení o tomto nároku u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 22 Sm 112/97 vliv na běh promlčecí doby jejich (jiného) práva na plnění z dohody ze dne 4. 2. 1994, které později uplatnili v jiném řízení. Po dobu směnečného řízení se tedy stavěl pouze běh promlčecí doby k uplatnění práva na zaplacení směnky podle § 70 odst. 1, věty první, zákona (směnečné nároky proti příjemci se promlčují ve třech letech ode dne splatnosti směnky); nestavěl se jím však též běh doby, v níž se promlčuje právo na plnění, které se žalovaný v uvedené dohodě zavázal žalobcům poskytnout. Je proto správný závěr odvolacího soudu, který při posuzování běhu promlčecí doby u nároku na plnění z kauzálního závazku nepřihlédl k řízení směnečnému.

Podle § 3 odst. 1 obč. zák. výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.

Smyslem tohoto ustanovení je zamezit výkonu práva, který sice odpovídá zákonu, avšak odporuje dobrým mravům, jež lze definovat jako souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost,

vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 3 Cdo 69/96, publikovaný v časopise Soudní judikatura 8/1997 pod č. 62). Není tedy vyloučeno, že i takový výkon práva, který odpovídá zákonu, může být shledán v rozporu s dobrými mravy a že mu proto bude soudem odepřena právní ochrana. Na druhé straně však fungování systému psaného práva je založeno zejména na důsledném dodržování pravidel vyplývajících z právních předpisů a korektiv dobrých mravů nesmí být na újmu principu právní jistoty a nesmí nepřiměřeně oslabovat subjektivní práva účastníků vyplývající z právních norem. Postup soudu podle § 3 odst. 1 obč. zák. má proto místo jen ve výjimečných situacích, kdy k výkonu práva založeného zákonem dochází z jiných důvodů, než je dosažení hospodářských cílů či uspokojení jiných potřeb, kdy hlavní nebo alespoň převažující motivací je úmysl poškodit či znevýhodnit povinnou osobu (tzv. šikanozní výkon práva), případně kdy je zřejmé, že výkon práva vede k nepřijatelným důsledkům projevujícím se jak ve vztahu mezi účastníky, tak na postavení některého z nich navenek (rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 3. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2895/99, publikovaný pod č. 5 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2002)

Dobrym mravum zásadně neodporuje, namítá-li někdo promlčení práva uplatňovaného vůči němu, neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje. Uplatnění promlčecí námitky by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na plnění v důsledku uplynutí promlčecí doby byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení.

Žalobci se z hlediska aplikace ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák. dovolávali v řízení (např. v odůvodnění jejich odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně) toho, že žalovaný je ujišťoval o zaplacení směnky a žádal o posečkání s vymáháním dluhu právě s odkazem na směnečné zajištění dluhu; situaci podle žalobců následně zneužil vznesením námitky promlčení. Za tohoto stavu odvolací soud nepochybil, jestliže dospěl k závěru, že žalovanému nelze odepřít právo na vznesení námitky promlčení. Žalobcům nic nebránilo uplatnit nároky u soudu a to, že spoléhali na sliby dlužníka, nelze ve vztahu ke vznesené námitce promlčení kvalifikovat jako výkon práva v rozporu s dobrými mravy. Okolnost, že žalobci nejprve uplatnili své právo ve směnečném řízení, a teprve poté, co v něm neuspěli, žalovali nárok přímo z dohody o náhradě škody, neznamena, že by žalovaný jednal v rozporu s dobrými mravy tím, že se posléze bránil námitkou promlčení; na tom nic nemění ani případné přesvědčení žalobců, že po dobu směnečného řízení nemohli podat žalobu na plnění ohledně přičin-

ného závazku. Prolomení principu právní jistoty, jakým by bylo odepření práva uplatnit námitku promlčení, proto v dané věci nemůže být odůvodněno ani požadavkem na výkon práv v souladu s dobrými mravy. Jestliže odvolací soud námitce promlčení vyhověl, aniž ji za tohoto stavu shledal v rozporu s ustanovením § 3 odst. 1 obč. zák., nelze mu vytýkat, že se námitkou žalobců nezabýval ani že rozhodl nesprávně.

Ze všech těchto důvodů je zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný; Nejvyšší soud proto dovolání žalobců podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Nevykonatelnou pohledávku, popřenu dlužníkem co do pravosti nebo výše ve vyrovnacím řízení, uplatní věřitel ve smyslu § 59 písm. a) zákona č. 328/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů tím, že podá u příslušného orgánu žalobu (jiný návrh na zahájení řízení) o určení pravosti nebo výše pohledávky.

(Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 10. 2002, sp. zn. 13 Cmo 115/2002; 13 Cmo 16/2002)

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 13. 7. 2000 ve spojení s doplňujícím rozsudkem z 21. 11. 2000 soud prvního stupně zamítl žalobu podanou na základě výzvy soudu ve věci vedené pod sp. zn. Kv 1/97 (protože žalobcem přihlášená pohledávka byla žalovaným při vyrovnacím jednání popřena, vyzval soud žalobce k jejímu uplatnění dle § 59 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání – dále též ZKV). Touto žalobou se žalobce domáhal uložení povinnosti žalovanému zaplatit mu 180 000 Kč s přísl. a určení, že je právoplatná popřená pohledávka žalobce za žalovaným vyplývající z mandátní smlouvy z 22. 3. 1996 ve výši 180 000 Kč. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalobcem uplatněný nárok na zaplacení odměny podle mandátní smlouvy za období od června do listopadu 1996 není důvodný. Vyšel přitom z toho, že ve smyslu § 571 obch. zák. měl žalobce v rozhodném období nárok na odměnu jen tehdy, pokud skutečně vykonával činnost, která byla předmětem mandátní smlouvy, tedy z titulu své funkce předsedy představenstva žalovaného řídil management banky. V činnosti podle mandátní smlouvy však žalobci ve smyslu § 29 odst. 1 zákona o bankách bránila od 6. 6. 1996 zákonná překážka, neboť toho dne byla na žalovaného uvalena nucená správa. Činnost podle mandátní smlouvy žalobce ani vykonávat nemohl, neboť jakákoli činnost představenstva byla ze zákona pozastavena, přičemž vzhledem k výlučné právní úpravě dané obchodním zákoníkem nelze ani podpůrně použít ustanovení zákoníku práce o překážkách v práci. Vzhledem k tomu, že procesně úspěšnému žalovanému náklady řízení nevznikly, rozhodl soud, že žádný z účastníků nemá na jejich náhradu právo.

Tato rozhodnutí napadl odvoláním žalobce a navrhl, aby je odvolací soud změnil a žalobě v celém rozsahu vyhověl. Rozporoval právní posouzení věci soudem prvního stupně a namítal, že § 29 odst. 1 zákona o bankách nelze pokládat za zákonnou překážku za situace, kdy žalobce z titulu své funkce předsedy představenstva po uvalení nucené správy inicioval, zpracovával a nakonec i podal proti České národní bance žalobu na vyslovení neplatnosti nucené správy a z titulu své funkce žalovaného zastupoval a účastnil se soudních jednání. Tímto jednáním žalobce i po uvalení nucené správy plnil svou funkci předsedy představenstva, neboť se snažil bránit právními prostředky nepříznivému stavu, jímž bylo prohlášení nucené správy. Toto jednání nutno pokládat za jednání v souladu s mandátní smlouvou, neboť žalobce tak činil

s cílem hájit zájmy žalovaného. Takové jednání nemůže činit nucený správce, který je zaměstnancem České národní banky. S ohledem na Ústavou zaručené právo na soudní ochranu lze konstatovat, že žalobce byl oprávněn i povinen činit úkony k odvrácení nucené správy. Nadto v rámci přípravy nuceného vyrovnání žalobce z titulu své funkce předsedy představenstva poskytoval součinnost nucenému správci. Ten ve své výpovědi před soudem potvrdil, že spolupráci se žalobcem potřeboval a o tom, že spolupráce byla úspěšná, svědčí i to, že žalovaný byl vyrovnáním oddlužen a existuje dosud. Konečně vytýkal soudu, že chybně aplikoval § 571 odst. 2 obch. zák. a příslušná ustanovení (články II a III) mandátní smlouvy, neboť při správném výkladu lze dojít k závěru, že nárok na úplatu vzniká za každý i započatý měsíc, po který je mandátní smlouva platná, bez ohledu na to, zda činnost byla vykonávána řádně či zda byla vykonávána vůbec. Protože platnost mandátní smlouvy zanikla výpovědí ze strany žalovaného, lze dospět k závěru, že žalobci za předmětné období vznikl nárok na odměnu.

Žalovaný navrhl potvrzení napadeného rozsudku z důvodu jeho věcné správnosti.

V r o c h n í s o u d v Praze přezkoumal napadený rozsudek se zřetelem k bodu 15, hlavy I., přechodných a závěrečných ustanovení k části první zákona č. 30/2000 Sb., kterým byl občanský soudní řád s účinností od 1. 1. 2001 novelizován, a to podle § 212 občanského soudního řádu ve znění platném a účinném do 31. 12. 2000, a dospěl k závěru, že odvolání je důvodné toliko částečně. Proto změnil rozsudek jen zčásti, jinak jej potvrdil.

Z o d ů v o d n ě n í :

Soud prvního stupně dostatečným způsobem zjistil skutkový stav věci, provedl veškeré potřebné důkazy, správně je hodnotil jednotlivě i ve vzájemné souvislosti a rovněž jeho závěry jsou, s výjimkou stanoviska o nedůvodnosti odměny za červen 1996, jak o tom pojednáno níže, prosty pochybení. Odvolací soud proto pro stručnost s výhradou v předchozí větě uvedenou na pečlivé a přesvědčivé odůvodnění napadeného rozsudku odkazuje, přičemž sám pro úplnost k odvolací argumentaci žalobce dodává následující:

V zásadě shodně se soudem prvního stupně je též odvolací soud přesvědčen o tom, že faktickému výkonu činnosti dle mandátní smlouvy, jejímž předmětem byl závazek žalobce zajišťovat vztahy představenstva banky k managementu banky na základě dlužnickových stanov, dnem zavedení nucené správy bránila zákonná překážka vyplývající z § 29 odst. 1 zákona o bankách. V té souvislosti nelze odhlédnout od toho, že žalobce dle znění článku III mandátní smlouvy měl být honorován výlučně za vykonávanou činnost, odměna tedy nebyla vázána na pouhou platnost smlouvy a dobu jejího trvání.

Odvolací soud je srozuměn s tím, že žalobce po dobu trvání nucené správy spolupracoval s nuceným správcem, vyvíjel činnost směřující k ukončení nucené správy, popřípadě i další obdobnou činnost, v žádném případě se však nemohlo jednat,

a v tom je zajedno se soudem prvního stupně, o zajišťování vztahů mezi představenstvem banky a managementem banky, jež měla na mysli mandátní smlouva, neboť výkon funkce všech orgánů banky byl zavedením nucené správy pozastaven a osobou oprávněnou kvalifikovaně rozhodovat byl pouze nucený správce, a to bez jakékoli závislosti na mínění představenstva banky nebo jejího managementu. Využívání žalobcových znalostí nuceným správcem včetně jeho případného přibrání k výkonu nucené správy ve smyslu § 28 odst. 2 ZKV však nelze podřadit pod činnost, jež měla být žalovaným honorována, neboť veškeré žalobcovy aktivity mohly mít s ohledem na znění zákona o bankách toliko charakter poradní či doporučující, avšak vlastní vedení banky včetně odpovědnosti bylo na nuceném správci.

Odlišně od stanoviska soudu prvního stupně však odvolací soud nahlíží na důvodnost nároku stran odměny za měsíc červen 1996. Protože si strany v článku III mandátní smlouvy sjednaly, že žalovaný je povinen za činnost dle smlouvy zaplatit žalobci odměnu za každý i započatý měsíc, znamená to, že žalobce důvodně požaduje úhradu za červen 1996, neboť nucená správa byla zavedena až šestého dne tohoto měsíce, přičemž žalovaný nepopíral, že žalobce po dobu jí předcházející předmětnou činnost skutečně vykonával. Odvolací soud má tedy za to, že v tomto rozsahu se žalobce svého nároku domáhá důvodně.

Za situace, kdy byla žalobcova pohledávka shledána částečně uplatněnou po právu, zabýval se odvolací soud tím, zda je namístě vyhovět žalobě na určení její pravosti, či zda má být žalovaný zavázán k její úhradě. Za situace, kdy § 59 písm. a) ZKV, na jehož základě byl žalobce k podání žaloby vyrovnacím soudem vyzván, výslovně tuto otázku neřeší, nutno vyjít ze smyslu takto zahájeného řízení a účelu, jehož má být soudním rozhodnutím dosaženo. Odvolací soud je přesvědčen o tom, že řízení vyvolané žalobou z důvodu popření pohledávky dlužníkem věřiteli přihlášenému do vyrovnacího řízení slouží jenom k tomu, aby bylo postaveno najisto, zda v případě potvrzení vyrovnání (§ 60 a násl. ZKV) má být tento věřitel uspokojen či nikoliv. Odvolací soud přitom nemá pochyb o tom, že pokud je věřitelova pohledávka shledána existentní, bude uspokojena z prostředků k tomu účelu dle § 59 písm. a) ZKV složených do úschovy soudu, za přiměřeného použití § 185a a násl. o. s. ř. Bylo by přitom zavádějící ukládat žalovanému povinnost zaplatit žalobci celou přiznanou částku (zde 30 000 Kč), neboť částka fakticky mu vydaná může být limitována případným pravomocným vyrovnacím usnesením. Jinak řečeno, pokud v průběhu řízení zahájeného ve smyslu § 59 písm. a) ZKV nabude právní moci usnesení o potvrzení vyrovnání, může se žalobci dostat jen takového plnění, jež nebude v rozporu s vyrovnacím usnesením. Kupříkladu nositeli nepřednostní pohledávky ve výši 30 000 Kč lze vyplatit toliko 15 000 Kč, pokud dle pravomocného rozvrhového usnesení mají být všechny tyto pohledávky dlužníkem uspokojeny jenom v rozsahu 50 %.

V té souvislosti je třeba vzít v úvahu, že věřitel je dlužníkovým složením částky připadající na popřenou pohledávku do úschovy soudu chráněn před následkem popření spočívajícím v tom, že pro dlužníkem popřenou pohledávku nelze vést výkon

rozhodnutí na základě soudem potvrzeného vyrovnání (§ 63 odst. 4 ZKV). Zákon tím, že věřitelovu pozici pro případ následné exekuce dle § 63 odst. 4 ZKV nikterak nezlepšuje ani výsledkem sporu o pravost této pohledávky, totiž respektuje to, že věřitelova práva jsou dostatečným způsobem zajištěna složenými prostředky, jejichž vydání je ovšem podmíněno právě pro věřitele příznivým rozhodnutím v řízení zahájeném žalobou podle § 59 písm. a) ZKV.

Veden úvahami vyslovenými shora postupoval odvolací soud dle § 220 odst. 1 o. s. ř. a co do částky 30 000 Kč rozsudek soudu prvního stupně změnil a žalobě na určení její pravosti vyhověl, jinak toto rozhodnutí jako věcně správné dle § 219 o. s. ř. potvrdil, a to včetně výroku o nákladech řízení, k jejichž úhradě žalovanému, pokud by mu takové náklady vznikly, by ve smyslu § 142 odst. 2 o. s. ř. byl jako procesně neúspěšný povinován žalobce.

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 23** Sollte der Angeschuldigte auf der Grundlage eines Kaufvertrages Geld in der Form einer Anzahlung des Kaufpreises einer Sache, die er als Verkäufer dem Käufer liefern sollte übernommen haben, konnte er laut § 248 des StGB keine Straftat der Unterschlagung verübt haben, obwohl er das Geld für seinen Bedarf benutzt, die Sache für den Käufer nicht beschafft und ihm die Anzahlung nicht zurückerstattet hat.
Um eine Unterschlagung könnte es sich in dem Falle handeln, dass die Anzahlung nicht auf der Grundlage eines Kaufvertrages, sondern eines anderweitigen Vertrages (z. B. Vermittlungsvertrages, Vertrages über die Beschaffung eines Gegenstandes, u. ä.), nach dem die Sache nicht in das Eigentum des Angeschuldigten wäre, geleistet worden wäre.
- Nr. 24** Da bei der Straftat Unterschlagung laut § 248 des StGB der Täterumkreis nur auf Personen, denen die Sache anvertraut wurde, begrenzt ist, kann die Handlung einer anderen Person, die zu der Zeit vor der Unterschlagung der Sachen seitens des Täters mit ihm die Sicherstellung deren Verkaufes vereinbart, nicht als Mittäter dieser Straftat im Sinne der Bestimmung des § 9 Abs. 2 des StGB betrachtet werden, sondern es handelt sich um Anteilnahme in der Form einer Hilfe laut § 10 Abs. 1 Buchst. c) des StGB.
- Nr. 25** Sollte sich die Bestimmung der Schadenshöhe von dem Preis, zu dem die Sache, die Gegenstand des Angriffs war, zu der Zeit und an dem Ort der Straftat verkauft wird, abwickeln (§ 89 Abs. 12 Satz eins des StGB), dann entspricht in der Situation, in der der Verkauf einer solchen Sache als steuerbare Leistung gesetzlich mit der Mehrwertsteuer belastet ist und die Sache wird unter normalen Umständen unter Berücksichtigung dieser Steuer verkauft, die Schadenshöhe dem Preis, zu dem die Sache normalerweise der Endverbraucher kauft, also dem Preis, einschl. Mehrwertsteuer.
- Nr. 26** Da die dadurch verübte Straftat der Pflichtenverletzung bei dem Konkursverfahren laut § 126 Abs. 2 des StGB, dass der Täter seine gesetzliche Pflicht einen Vorschlag über die Konkurserklärung einzureichen nicht erfüllt, keine andauernde Straftat ist, ist der Strafrückgriff bei den Tätern ausgeschlossen, denen die gesetzliche Pflicht zu der Antragstellung der Konkurserklärung vor dem 1. 5. 2000 (d. i. vor der Wirksamkeit des Gesetzes Nr. 105/2000 GB1.) entstanden war.
- Nr. 27** Den darauf beruhenden Inhaltsmangel der Berufung des Staatsanwalts, dass in der Berufung nicht abgegrenzt ist, ob diese zu Gunsten, bzw. zum Nachteil des Angeklagten (§ 249 Abs. 2 StPO) eingereicht wird, ist das Gericht der ersten Instanz verpflichtet durch den Vorgang laut § 251 Abs. 1 der StPO abschaffen zu versuchen.
Das Berufungsgericht kann deshalb die Berufung des Staatsanwalts laut § 253 Abs. 3 der StPO aus dem Grunde, dass eine solche Abgrenzung fehlt, nicht zurückweisen, falls der Senatsvorsitzende des Gerichtes der ersten Instanz zu der Beseitigung der Mangel nicht aufgefordert hat, dafür eine 5-Tages-Frist nicht festgelegt hat und den Staatsanwalt auf die in der Zurückweisung der Berufung liegenden Konsequenzen der Nichterfüllung dieser Aufforderung hingewiesen hat.
- Nr. 28** Unter die Jurisdiktion der Gerichte der Tschechischen Republik fällt nicht die Entscheidung über die Verfahrenswiederaufnahme und Außerkraftsetzung einer rechtskräftigen Entscheidung in Angelegenheiten, in denen vor dem 1.1.1993 ein Gericht mit dem Sitz auf dem Gebiet der Slowakischen Republik entschieden hat.

Entscheidungen in bürgerlichen, handelsrechtlichen und verwaltungsrechtlichen Sachen

- Nr. 50** Die Vereinbarung, mit der die Teilnehmer die Gerichtsrechtskraft eines bestimmten Staates begründen, muss nicht die Bezeichnung des örtlich zuständigen Gerichtes des bestimmten Landes enthalten.
Die Vereinbarung darüber, welches tschechische Gericht konkret den Streitfall verhandeln soll, ist nicht nur eine Vereinbarung über die Jurisdiktion, sondern auch eine Vereinbarung über die örtliche Zuständigkeit (§ 89 der ZPO).
Sollten die Parteien die Jurisdiktion der tschechischen Gerichte begründet haben, es fehlen jedoch Bedingungen der örtlichen Zuständigkeit, bzw. diese sind nicht zu ermitteln, wird laut § 11 Abs. 3 der ZPO verfahren.
- Nr. 51** Die Vollstreckung der Entscheidung durch den Verkauf einer Immobilie, für die ein richterliches Pfandrecht errichtet wurde, kann nicht nur gegen jedem späteren Besitzer der Immobilie, der diese vertraglich erworben hat, geführt werden, sondern auch gegen eine Person, welche zu dem ausschließlichen Besitzer der Immobilie auf der Grundlage einer Auseinandersetzung des Gemeinschaftsvermögens mit dem Verpflichteten wurde.

*) Dieser Text wurde in der deutschen Sprache zwecks Informationen der Leser vom ORAC – Verlag vorbereitet.

- Nr. 52** Die 3-Tages-Pflicht zu der Einspruchserhebung gegen die Anweisung über die Vergütung der Exekutionskosten (§ 88 Abs. 3 des Gesetzes Nr. 120/2001 GB1. in der Fassung späterer Vorschriften) ist eine Prozessfrist, zu derer Bewahrung ausreicht, falls die Einsprüche spätestens an dem letzten Tag der Frist dem Organ, dessen Pflicht es ist diese dem Vollzieher zuzustellen, übergeben werden.
- Nr. 53** Eine Rechtsperson wird im Sinne der Bestimmung des § 42a Abs. 3 des BGB als eine nahe Person des Schuldners, der eine physische Person ist, betrachtet, falls der Schuldner deren Satzungsorgan (Mitglied des Satzungsorgan) ist, sowie falls der Schuldner Gesellschafter, Mitglied, bzw. Angestellter dieser Rechtsperson (bzw. sollte er zu ihr eine andere ähnliche Beziehung haben) ist und gleichzeitig falls er den Nachteil der Rechtsperson als seinen eigenen Nachteil empfinden würde.
- Nr. 54** Sollte bei dem Verfahren über die Auflösung des Rechtes zu der gemeinsamen Miete der Wohnung auch nach den in dem § 3 Abs. 1 des BGB enthaltenen Hinsichten der Grund zu der Entscheidung bestehen, dass demjenigen Beteiligten, der nicht als Mieter der Wohnung bestimmt war, das Recht auf einen Wohnungersatz zusteht (§ 712 Abs. 3 Satz zwei, BGB), ordnet ihm das Gericht an, die Wohnung nach der Gewährleistung des Wohnungersatzes zu räumen (§ 712 Abs. 6 BGB), obwohl er sich in der Wohnung nicht aufhält und seine Sachen sich nicht in der Wohnung befinden.
- Nr. 55** Ein Darlehensgegenstand kann auch eine Immobilie sein. Einen Gegenstand, der durch den stillen Gesellschafter auf der Grundlage eines Darlehens ausgenutzt wird, kann dieser dem Unternehmer nur dann zur Benutzung überlassen, falls er mit dem Darlehensgeber vereinbart hat, dass er den Gegenstand einem anderen zum Benutzen überlassen kann.
- Nr. 56** Eine Verletzung der Vertragspflicht ist auch in der Beziehung zu einem Beschädigten, der kein Vertragsteilnehmer ist, eine gesetzwidrige Handlung.
- Nr. 57** Dem Pflichterfüller kann nicht auferlegt werden den, die Ersparnisse bildenden Teil des Unterhaltungsgeldes des minderjährigen Kindes (§ 85a Abs. 2 des Familiengesetzes) auf ein Konto zu zahlen, mit dem beide Eltern des Minderjährigen disponieren könnten.
- Nr. 58** Falls der Gesellschaftervertrag bestimmt, dass im Namen der Gesellschaft mehrere Geschäftsführer gemeinsam handeln, handelt es sich nicht um eine Beschränkung der Geschäftsführerberechtigung im Sinne der Bestimmung des § 133 Abs. 2 des HGB, sondern um die Bestimmung der Handlungsart im Namen der Gesellschaft laut Bestimmung des § 133 des HGB.
- Nr. 59** Der Gläubiger der, durch einen Wechsel abgesicherten Forderung, ist berechtigt die abgesicherte Forderung, sowie den Anspruch auf der Grundlage des Sicherheitswechsels in einer beliebigen Reihenfolge, ggf. auch parallel, geltend zu machen; die Bestimmung des § 334 des HGB wirkt sich auf den sog. Sicherheitswechsel nicht aus. Während des Wechselverfahrens wird der Lauf der Verjährungsfrist zu der Geltendmachung des durch den Wechsel gewährleisteten Rechts nicht hingestellt.
- Nr. 60** Eine nicht vollziehbare, durch den Schuldner hinsichtlich der Echtheit, bzw. Höhe während des Vergleichsverfahrens gelegnete Forderung, macht der Gläubiger im Sinne des § 59 Buchst. a) des Gesetzes Nr. 328/1991 GB1. in der Fassung späterer Vorschriften geltend, indem er bei dem zuständigen Gericht eine Klage (einen anderen Antrag über die Verfahrenseinleitung) hinsichtlich der Echtheit, bzw. Höhe der Forderung einreicht.

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases:

- No. 23** When under a purchase agreement an accused person accepts monies in the form of an advance payment for the purchase price of a thing that he was to supply as a seller to a buyer, this cannot be regarded as a crime of embezzlement under § 248 of the Criminal Code, even though he has used the advance payment for his purposes, failed to supply the buyer with the said thing and has not returned to the buyer the advance payment. Embezzlement might be involved in the case that the advance payment was not made under a purchase agreement but under other type of contract or agreement (e.g. an agency agreement, contract for procurement of a thing, etc.) under which it was not transferred to the accused.
- No. 24** In the case of the crime of embezzlement under § 248 of the Criminal Code, the offenders can only be persons to whom the thing was entrusted; consequently, the conduct of other person who, before the embezzlement of things by the offender, agrees with the offender on arranging for the sale of such things, cannot be regarded as a joint conduct in committing this crime in accordance with § 9 (2) of the Criminal Code, but it will be regarded as participation in the form of providing assistance in committing the crime in accordance with § 10 (1) (c) of the Criminal Code.
- No. 25** When the amount of a damage is based on the price for which a thing that is the object of an attack is usually sold at the place and time of the crime (§ 89 (12), first sentence, of the Criminal Code), then, in the situation when the sale of such thing is a taxable supply that is subject to value added tax under statutory provisions and the thing is usually sold in consideration of this tax, the amount of damage will correspond to the price for which the thing is usually purchased by the final consumer, i.e. the price inclusive of value added tax.
- No. 26** The crime of a breach of duty in the bankruptcy proceedings under § 126 (2) of the Criminal Code committed by the offender failing to fulfil his legal duty to file a bankruptcy petition is not a continued crime; consequently, the penalty for such conduct will not apply to offenders whose legal duty to file a bankruptcy petition originated before 1 May 2000 (i.e. before Act No. 105/2000 Coll. came into force).
- No. 27** When an appeal made by public prosecutor fails to specify whether the appeal is made in favour or against the accused (§ 249 (2) of the Criminal Procedure Code), the first instance court must endeavour to correct the appeal in accordance with § 251 (1) of the Criminal Procedure Code. Therefore, a court of appeal may not reject an appeal of public prosecutor in accordance with § 253 (3) of the Criminal Procedure Code on the basis that such specification is missing, provided that the chairman of the tribunal of the first instance court has not made a request for the correction of the appeal, has not set a five-day time-limit and has not notified public prosecutor of the consequences of failing to comply with this request, i.e. rejection of the appeal.
- No. 28** Czech courts do not have jurisdiction to permit rehearing of a case or to cancel a legally binding decision in matters which were decided before 1 January 1993 by a court having its seat in the Slovak Republic.

Resolution in Civil Law, Business Law and Administrative Law Cases:

- No. 50** An agreement by which the parties determine the jurisdiction of a court of a certain country need not specify the name of the court of the country concerned with appropriate local jurisdiction. An agreement on which particular Czech court is to resolve the dispute is not only an agreement on the granting of authority, but also an agreement on local jurisdiction (§ 89a of the Civil Procedure Code). If an agreement between the parties determines the jurisdiction (authority) of Czech courts, but the terms of local jurisdiction are missing or cannot be identified, § 11 (3) of the Civil Procedure Code will apply.
- No. 51** Execution of a decision by the sale of real estate property with regard to a claim for which a judicial lien is created may be conducted directly not only against every future owner of such real estate property who has acquired it on a contract basis (§ 338d (2) of the Civil Procedure Code), but also against a person who has become the exclusive owner of the property under a property settlement agreement with a liable party.
- No. 52** A three-day time-limit for the filing of objections to an order to pay the costs of distress (§ 88 (3) of Act No. 120/2001 Coll., as amended) is a procedural time-limit which will be maintained if the objections are communicated, no later than the last day of the said time-limit, to a body that is obligated to deliver them to a bailiff.

- No. 53** A legal entity (body corporate) is regarded under § 42a (2) of the Civil Code as an entity close to the debtor who is an individual, if the debtor is such legal entity's statutory organ (or a member of such an organ), or if the debtor is a partner, member or employee of such legal entity (or has a similar relationship to it) and, at the same time, if a detriment suffered by the such legal entity is justly felt by the debtor as his own detriment.
- No. 54** If, in an action seeking termination of the right to joint lease of a flat, even after consideration of the provisions contained in § 3 (1) of the Civil Code, there is a reason to decide that the party not recognised as tenant of the flat is entitled to a substitute flat (§ 712 (3), second sentence, of the Civil Code), the court will order him/her to vacate the flat, once a substitute flat has been provided (§ 712 (6) of the Civil Code), even though he/she does not occupy the flat and has no personal effects therein.
- No. 55** Items that may be provided on loan also include real estate property.
An item used by a silent partner on a loan basis may be provided by him to an entrepreneur for use only if the silent partner agrees with the lender that the item may be provided to another entity for use.
- No. 56** A breach of a contractual obligation is an illegal act even with regard to an aggrieved party that is not a party to the contract.
- No. 57** A responsible parent may not be ordered to pay a part of a minor child's alimony, when such part constitutes accumulation of savings (§ 85a (2) of the Family Act) to an account that can be used by both parents of the minor child.
- No. 58** Where a deed of association determines that several executives should jointly act on behalf on the company, this will not be deemed as a restriction of executive power in accordance with § 133 (2) of the Commercial Code, but as a determination of the method of acting on behalf of the company in accordance with § 133 (1) of the Commercial Code.
- No. 59** The creditor of a claim secured by a bill of exchange (or a note) has the right to assert such claim as well as a claim arising from the bill of exchange in any order of his choice, or simultaneously; bills of exchange used as collateral are not subject to the provisions of § 334 of the Commercial Code.
For the duration of the proceedings regarding a bill of exchange, a period of the statute of limitations for asserting the right secured by such bill of exchange will not be suspended.
- No. 60** An unenforceable claim denied by the debtor in terms of authenticity or value in the composition proceedings will be asserted by the creditor in accordance with § 59 (a) of Act No. 328/1991 Coll., as amended, by filing a lawsuit with a relevant authority (or a petition to commence proceedings) to determine the authenticity or value of the claim.

LexisNexis™
Nakladatelství Orac

~~běžná cena 390 Kč~~
letní cena 235 Kč

~~běžná cena 300 Kč~~
letní cena 180 Kč

~~běžná cena 200 Kč~~
letní cena 120 Kč

~~běžná cena 150 Kč~~
letní cena 105 Kč

~~běžná cena 200 Kč~~
letní cena 140 Kč

~~běžná cena 180 Kč~~
letní cena 125 Kč

~~běžná cena 450 Kč~~
letní cena 315 Kč

~~běžná cena 300 Kč~~
letní cena 210 Kč

~~běžná cena 400 Kč~~
letní cena 280 Kč

~~běžná cena 200 Kč~~
letní cena 180 Kč

~~běžná cena 150 Kč~~
letní cena 120 Kč

Ceny jsou platné jen při objednání
na přiloženém objednacím lístku.

NAKLADATELSTVÍ ORAC, s. r. o.

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené předpisem, jenž se opírá o zákonné zmocnění. Jejím vydavatelem je Nejvyšší soud České republiky. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazení rozhodnutí do Sbírky rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Index 47 301

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, sešit 6/2004 (ročník LVI) z 30. 6. 2004.

Vydává Nejvyšší soud ČR v NAKLADATELSTVÍ ORAC, s. r. o., Limuzská 2110/8, 100 00 Praha 10, IČO 45808937, zapsaném v OR u Městského soudu v Praze dne 1. 9. 1992, oddíl C, vložka 12305

Připomínková místa: Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Ministerstvo vnitra ČR, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera.

Redigují: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Karel Hasch, JUDr. Pavel Krbek a JUDr. Zdeněk Krčmář.

Adresa redakce: 657 37 Brno, Burešova 20, tel. 541 593 111.

Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.

Rozšiřuje, objednávky předplatného přijímá a informace o prodeji a odběru podává:

NAKLADATELSTVÍ ORAC, s. r. o., Limuzská 8, 100 00 Praha 10.

Nakladatelská redakce: JUDr. Karel Havlíček, Bohumila Weilová

Administrace: NAKLADATELSTVÍ ORAC: tel.: 274 013 266, fax: 274 013 256, e-mail: orac@orac.cz.

Distribuce: Česká pošta, s. p., Postservis OZ Střední Čechy.